SIRIUS

BIBLIOTEKA ZNANSTVENE FANTASTIKE

broj 77 cijena 40 d

Ron Goulart:

ISKLJUČIVANJE

i druge najljepše sf pripovijetke

Lj. Jovanović: ZAVRŠNI TEST

Riječ urednika

Dragi čitatelju!

= »Pišem jednu sf komediju, pa me zanima ima li izgleda da ona osvane u Vašem listu, tj. da li objavljujete takvu vrst sf proze. Napominjem da je ta komedija dramskog karaktera, tj. pisana je otprilike kao ona objavljena minijatura Prop'o kontakt'.« — Evo što ja kažem na to: smatram da te 76 SIRIUSA u toku 6,5 godina sasvim jasno pokazalo što »objavljujemo«; ipak, to očito, moram opet ponavljati, tko zna koji put, radi informiranja novih čitatelja-suradnika: SIRIUS objavljuje svaku DOBRU sf prozu, pa i onu dramsku (u koju se, bar u posljednjih nekoliko tisućljeća, ubrajaju i komedije, pa i one minijaturne). Dakle: slobodno čitajte SIRIUS i surađujte u njemu u svim književnim oblicima koje on objavljuje! Dakako, ako ne čitate SIRIUS — onda Vam je PROP'O KONTAKT (sa SIRIUSOM).

= »Priču Maggemoniusov most ocijenili ste kao prilično manjkavu, s nekim nemotiviranim — po Vašem mišljenju — zbivanjima u njoj«, — Moj odgovor: očito je da se nismo razumjeli. Vaša je priča izvrsna, no uz malo retuša mogla bi biti i besprijekorna, bar prema recenzentovom i mom mišljenju. Priča je u svakom slučaju ZA, a zamjerke su beznačajne i lako otklonjive. Naime, smatram da je šteta da inače zaista izvrsna priča bude zasjenjena nekim lako otklonjivim i perifernim nelogičnostima u njoj!

= »Bravo za Btljanu Mateljan, to je ono što je trebalo reći da bismo mi, zaljubljenici i poštovaoci sf-a, stali na svoje noge« .. i to je sve — ne sve što ste napisali, nego sve što sam uspio odgonetnuti iz Vašeg pisma, posve nečitkog zbog vašeg »švrakopisa«. (Da ne bude nesporazuma: odgojen sam na pismu kojim se Vi slažite, goticu i ostalo naučio sam tek kasnije!). Imam osjećaj da su Vaše misli i te kako zanimljive, pa ih pokušajte baciti na papir pisaćim strojem, ako Vas već ne služi vlastiti rukopis!

= »Izgubio sam kopije priča što sam Vam ih poslao, pa ne znam pod kojim sam ih naslovima slao i ne znam koja im je sudbina, iako pomno pratim Vaše recenzije.. « — Ja: Bilo je jasno napisano da je priča IZBOR NE, a PEH DA. Priču TAKMIČENJE poslali ste vjerojatno izravno u koš, jer do mene nije dospjela...

= Pišete mi: »Krupna imena domaćeg sf-a ulaze u SIRIUS bez pogovora, a da se o stranim velikanima i ne govori. Kako li se mi »mali« možemo provući na stranice Vašeg časopisa?« — Ja, i to energično i ljutito: priče stranih »velikana« sf-a pojavljuju se na stranicama SIRIUSA tek uz

primjenu oštrog i strogog kriterija, mnogo oštrijeg i strožeg nego što se primjenjuje na domaće priče. U predvorju moga uredničkog koša ima nekoliko priča potpisanih s Asimov, Clarke, Silverberg, Müller itd, a u samom košu završilo je mnogo priča »slavnih« autora. Prema tome, jamčim da nisam rob nikakvog »kulta sf-ličnosti«. I ako Vam se Vaša priča pojavi u rubrici ZA SIRIUS, nemojte to smatrati mojim ili recenzentovim idolopoklonstvom prema Vašoj veličini, nego samo iskrenom (ako već ne posve objektivnom) ocjenom da je Vašoj priči mjesto u SIRIUSU.

= Kad je riječ o pričama u ovom broju SIRIUSA, nemojte se začuditi tome što je dio njih obojen »seksi« (naročito kad je riječ o priči »Trominutni preskoci«, a za njom ne zaostaju mnogo ni »Isključivanje« ili »Sestre po krvi«). Naime, upravo takve priče neprestano tražite u pismima što mi ih šaljete pa sam Vam, ovaj put, široke ruke izišao u susret... A ako se ubrajate među čitatelje koji NISU tražili takve priče, vjerujem da Vas ipak nisam ni razočarao ni povrijedio svojim izborom...

= Još nešto o ovom SIRIUSU: ako Vas priča »Završni test« podsjeti na Lemovu priču davno objavljenu u SIRIUSU, ne zamjerite: ova je ipak drukčija, uz to ona je domaća i izvrsno napisana. A sličnost s Lemovim Tyrxom zaista je nenamjerna, slučajna i beznačajna. Osim ako niste zIobni, dragi čitatelju...

= Kad je već riječ o seksi temama u znanstvenoj fantastici: pišete li sf priče, ili ih bar pokušavate pisati, nastojte bar neku svoju ideju pretočiti u erotički oblik. Ili, možda, smatrate da sf isključuje erotiku? Recite: ako je tako, da li bi uopće bilo naših (i Vaših!) potomaka koji bi, poslije dvjesta-trista godina, mogli čitati Vaše umotvorine?

= Pišite dakle, sf-erotiku. To je sad već ponovljeni poziv — prvi takav datira još otprije dvije-tri godine... Dakako, ako ne znate pisati erotički, pišite onako kako znate. Naime, ako zaista znate pisati, ničija se erotika neće ugurati ispred Vaše kvalitete...

= »Hoće li dvanaesti Mini YU-Sirius ugledali svjetlo dana u dvanaestom mjesecu ove kalendarske godine?« — Moj odgovor: Hoće! I ie kako!

= Toliko za jučer, danas, sutra i studeni 1982. Za dalja razdoblja — vidjet ćemo se, i čitat ćemo se. Nadajmo se.

VAŠ BORIVOJ JURKOVIĆ

Isključivanje

Ron Goulart:

Pulling the Plug

Preveo Žarko Vodinelić

U njemu je došlo do manjeg kvara upravo dok je istjerivao svoju ženu, koja se voljela predugo izležavati, iz njezine ležaljke za obnavljanje, miješao »jooz« za doručak, isključivao zidni televizijski ekran na kojemu je njegov sin ustrajno pokušavao gledati program u kojemu su nastupale lutke homoseksualci, birao pristojniju haljinu za svoju kćer i iskušavao novi smrznuti kresir na štapiću, koji je nekakva glupa kompanija iz sanfernadeskog sektora Los Angelesa htjela plasirati na tržište.

— Uh! — jadikovao je iz svoje primarne glasne šupljine. — Ovo je ogavno.

— No, nije li se to moglo i očekivati? — Njegova je žena dolepršala u dnevnu komoru. Na sebi je imala samo par sandala za ublažavanje tipa Kina III. Bila je to savršena zelenokosa 29-godišnja ljepotica.

— Ne, ne ovaj proizvod. Zadnja stvar koju sam kušao bila je od prerađenog kanalskog blata, imitacija purećeg batka pod nazivom »turx« — reče Gurney Hill, sve više zabrinut. — Nešto nije u redu s mojom glavnom usnom šupljinom, Bran, i s mojim okusnim perceptorima. Kad sve stvari počnu dobivati ogavan okus, zacijelo je na pomolu neka nevolja.

Njegova žena pogura palcima svoje obrve prema gore. Pri tome su joj podrhtavale prekrasne grudi. Pažljivo ga je promatrala.

— Meni se činiš u redu, Gurney. Sav blistaš i sjajiš se poput nove igle.

— Znaš, Bran, uistinu baš nimalo ne volim da me se uspoređuje s novom iglom ili s novim tipom svemirskog automobila ili...

— Gurney, Gurney, dragi, ti si previše razdražljiv. Tako osjetljiv. — Zalepršala je preko termo-poda, naslonila se na sjajnu površinu svoga muža i pogladila njegovu središnju video šupljinu. —Nemoj biti takav, nema potrebe.

— Hej, što sam ti rekao o izdisanju po meni? Cijeli mi se prednji

dio zamagli od toga.

— A tko to vidi? Samo ja i tvoja dva ljubljena potomka i možda...

— A Bones Ozmond? Svaki put kad dođe, kori me: »Opet izgledaš vrlo neuredno, Gurney. Mislim da su ti opet podvalili, Gurney.«

— Svi popravljači tako govore.

— Zaboga, pa Ozmond ima doktorat.

Branina je pahuljasta zelena kosa lepršala dok je gledala naokolo po ovalnoj sobi.

— No, dobro, evo — reče, dograbivši odbačeni šal od vidrinog krzna koji je on maločas iskušavao. — Obrisat ću ti vlagu s površine.

— Ne time, to ostavlja brazgotine.

Ona uzdahnu i koraknu unatrag.

— Nikad prije nisi toliko pazio na svoj vanjski izgled.

— Prije nisam bio dio našeg kućnog kompjuterskog sistema — odgovori on.

Okrenuvši svoja krasna, otkrivena, preplanula leđa prema njemu, Bran stade jecati. Od toga joj je stražnjica opisivala izazovne male krugove u jutarnjem zraku.

— Oh, Gurney, toliko smo puta o tome raspravljali. Ništa se drugo nije moglo...

— Još bih nešto volio. Volio bih imati duže ruke. S ovima što ih je izradio Bones mogu samo odmotavati sve to strašno smeće koje...

— Nešto od toga i nije strašno smeće, dragi. — Promatrala ga je, izvan dosega njegovih metalnih ruku. — Prošlog si mi tjedna rekao da voliš one valjuške koje...

— Ploške od kvasa, fuj — reče njezin muž. — Zapravo sam htio reći da meni više nitko ne poklanja pažnju. Mislio sam da su valjušci bili dovoljno ogavni da bi se mogli svidjeti velikom dijelu stanovništva Zapadne Amerike. I imao sam pravo.

— Ti uvijek imaš pravo. Zato si glavna ličnost kod Testmastersa.

— Ličnost! Ha! Fuj!

— Oh, Gurney! — Bran opet poče jecati. — Kako ne shvaćaš da mi nedostaješ, da mi nedostaju tvoje snažne grube ruke oko moga gipkog tijela?

Kroz video šupljinu promatrao je kako joj lijepe dojke nježno udaraju jedna o drugu.

— Nikad nisam imao snažne, grube ruke — reče. — Imao sam tanke ruke, prekrivene sitnim maljama. Možda si me zamijenila s...

— Nitko više ne kaže možda, pa ovo je 2050. godina. Nitko nije rekao možda, još od...

— Nisam li te upravo upozorio da se nalazimo u još jednom mehaničkom kvaru?

Njegova zelenokosa žena prijeđe preko desnog oka suncem opaljenom rukom i od toga joj zatitra desna dojka.

— Pozvat ću Ozmonda iz...

— Ne, ja ću ga pozvati. Znam koliko uživaš u brbljanju s njim, ali...

— Kako ćeš telefonirati?

— Učim kako da izvedem mnogo novih stvari, Bran. Sada se mogu uključiti u telefonski sistem. Taj mali trik naučio sam od kompjutera, svoga znanca, prijeko iz tvrtke »Oksnardski bedem«.

Ona zatrepta.

— Ne bi smio...

— Tata, htio bih razgovarati s tobom... Oprosti, mama broj dva! — Calvin, njegov vitki dvanaestogodišnji sin, utrčao je u sobu. — Ti mi često kažeš da nema razloga, iako si promijenio oblik, da ne bismo mogli održati naš stari odnos i normalno drugarstvo koje...

— Idem se odjenuti. — Bran ih napusti.

— No, imaš li kakav problem, Cale?

— Otkako si postao kompjuter, oprosti mi što to kažem, ti si tata, postao jako puritanski nastrojen. Zapravo, ti...

— Ja nisam postao komjuter — ispravi ga Gurney. — Moj mozak je presađen u naš kućni kompjuterski sistem zato što je tvoja majka, u svojoj beskrajnoj mudrosti, odlučila...

— Zapravo, tata, to je problem koji ti i mama broj dva morate riješiti — reče Calvin, zavlačeći ruku pod lateksnu tuniku da si počeše rebra. — No, ako želiš čuti što ja mislim o tome, ona je dobro učinila. Na tebi je ležalo deset tona pacifičkog blata, a samo su ti vrh glave i nos i dio tvojih...

— Ne želim se više zadržavati na tom nesretnom slučaju. Bilo je to prije sedam mjeseci. Moram zaboraviti prošlost kad sam imao tijelo i maljave, duge, tanke ruke i vlastite spolne organe i...

— Ne bismo li, možda, najprije razgovarali o mojim video problemima, tata? — upita Calvin. — Jutros si mi prekinuo emitiranje Eda vilenjaka i moram ti reći da sam se uspalio od bijesa, zbog...

— Počinješ se izražavati kao Bones Ozmond. On uvijek kaže »uspaliti« i »zapjeniti se« i...

— Bones mnogo zna, isto kao ija, kad je riječ o modernom izražavanju. No stvar je u tome da si ti sada dio našeg kompjuterskog sistema i da možeš kontrolirati sve što emitiraju aparati za zabavu. Previše si strog u cenzuriranju onoga što gledam. Na primjer, sinoć si izbacio nekoliko presudnih scena iz predstave Trbosjeka a prekjučer, dok sam gledao Plavog razbojnika, ti...

— Neukusne predstave, obje te emisije — tvrdio je njegov otac. — Android koji luta Evropom u potrazi za svojim davno izgubljenim tvorcem. Hogvoš i vifl bink bink...

Calvin se zaleti prema kromiranom zidu u kojem se nalazio očev mozak.

— Tata, jesi li dobro?

Pod se tresao i njihao, trodimenzionalna reprodukcija Picassa na suprotnom zidu ljuljala se na čavlu o koji je bila ovješena, a papiga — robot probudila se i počela zviždukati unatrag.

— Prokleti potres — promrmlja Gurney. — Svaki put kad dođe potres, onesposobi mi govorni mehanizam i transkaser.

— Bones kaže da si ti limun, tata. Poznato je da je upravo taj model »Noofu HomCom Sis« širom svijeta manje od...

— Joj, joj.

— Što je sad, tata?

Proizvevši nekakav fijukavi zvuk, Gurney reče:

— Grumen »turxa« ispriječio mi se u vratnom sklopu. Prokleti potres.

Calvin nakratko dodirnu površinu svoga oca.

— Tata, ja i dalje...

— Što?

— Ama, htio sam reći da te još volim, ali mi se to učinilo previše sentimentalno.

— Nikad i ne pomisli da se moraš ispričavati zbog svojih osjećaja. Naposljetku, Cale, upravo nas naši osjećaji odvajaju od strojeva i nižih ... Pričekaj malo. K vragu.

— Što se opet zbilo?

— Tvoja sestra, Mira, pokušava upotrijebiti pornoekran u mojoj staroj ložnici.

— Da, ona se naprosto zaljubila u tu novu pornoemisiju Trojajni Reilly, rogati mutant.

— Ne znam. Cale, nastojati da se obitelj održi na okupu, obavljati isti posao, a da mi pri tom mozak bude dio Noofua, dok moja žena... no, nije važno.

Calvin uzmaknu prema prolazu.

— Tata?

— Treba li ti još nešto?

— Pa... ne, zapravo. Zakasnit ću na školski raketoplan ako ne podbrusim pete. Do viđenja.

— Do viđenja. — Gurney se poslužio jednom od svojih malih metalnih ruku i uhvati uzorak nekog novog proizvoda s obližnjeg lebdećeg stalka.

— Ovaj se zove »Baccy«, ha? Duhanska bjelančevina u obliku puščanog zrna. Što mi moja intuicija kaže o tome?

Novi mali potres zahvati njegov dom u Malibuškom bedemu. On ispusti zamotak i poče brbljati japanski.

*

— Oh, znam ja što ona želi — povjeri se Gurney. — Ona bi me htjela isključiti. Svi bi to htjeli.

Dr Nils Trocadero, njegov najbolji prijatelj i suradnik na poslu, sjedio je opušten u stolcu od prozirnog lucita i promatrao ga.

— Glupost, Gurney. — Iz džepa svog sintetskog radnog odijela izvuče lulu i vrećicu s algama. — Smeta li ti ako zapušim?

— Samo ti puši.

— Nekad ti je to smetalo.

— Kad sam imao nos.

Trocadero istrese žličicu algi u otvor lule koja se zapali.

— Razmotrimo posljednu pošiljku proizvoda Testmastersa — predloži on svojim dubokim zvučnim glasom. — Onda možemo razgovarati o osobnim stvarima.

— Dakako, ako me ona isključi i tako me zauvijek onesposobi, ne bi imala nikakvu izliku da se viđa s Bonesom. Ali joj tada ne bi bila potrebna izlika.

— Bones? — Trocaderove izražajne obrve se uzdignu. — Ama, Gurney, ne misliš valjda da se Bran spetljala s...

— Oni zaborave da imam video šupljine u drugim sobama Vidio sam kako joj on gladi ekstremitete.

— Ekstremiteti bi bili ruke i noge. Je li to što, ti...

— I dalje imam problema sa svojim rječnikom, iako je Bones opet jutros bio kod mene. I on kaže da me ponovo treba generalno podesiti. Ti znaš koliko je to skupo, četrdeset dvije tisuće dolara, plus rezervni dijelovi.

— Sve to plaća Testmasters, Gurney! A ako Bones doista misli...

— Još nisu prošla ni tri tjedna otkako sam podešen. To je peto podešavanje od... otkako si ti... otkako se to dogodilo.

— Teško ti je govoriti o tome da sam zapravo ja to obavio. — Trocadero pogleda kroz prozirni pod i oči mu se zaustave na valovima Tihog oceana.

— No, dakle, Nilse, nije baš da te krivim zato što sam ja sada samo dio drugorazrednog Noofua.

— Bilo je to nužno učiniti. Ti nisi vidio sebe kad te je poklopila ona hrpa blata. Ne samo da je blato palo na tebe, već i na nekoliko bazena za plivanje. Jedan od njih pripadao je Sodomy Sidu najbogatijem HotRocku u...

— Znam što je palo na mene. Znam da se moje tijelo navodno nije moglo popraviti.

— Nema ničeg navodnog u tome. Bio si plosnatiji od torte od soje. No lubanja ti nekim čudom nije bila smrvljena i tvoj sjajni, sasvim posebni mozak ostao je gotovo neoštećen.

— Srećom za Testmasters, sigurno — reče Gurney kroz svoju zvučnu šupljinu. — Ti i ja znamo, iako to ne zna većina dioničara, da su izvori svih vrlo pouzdanih tržišnih savjeta koje prodajemo našim klijentima moji instinkti a ne svi oni neizmjerno skupi strojevi za

obradu podataka koje izlažemo.

— Ljudi očekuju da to budu aparati, žele vidjeti mnogo željezarije. Oni nam donose neki prehrambeni proizvod i očekuju da ćemo ga testirati najsuvremenijom i najsloženijom opremom — reče njegov prijatelj. — Očito je da im ne možemo reći da gotovo potpuno ovisimo o jednom od potpredsjednika čiji su se instinkti pokazali točnijima od bilo kakvih procjena naših kompjutera i robota.

— Možda bi im se sviđao sada, kad sam postao stroj. Polagano povukavši iz svoje lule, Trocadero ustane.

— Zbilja nismo imali mnogo vremena. Sve proklete raketo-ambulante bavile su se izvlačenjem Sodomya Sidea i njegovih gostiju s njegove »Najveće leteće sadističke terevenke«. Da nisam bio prisutan kad je sve ono blato palo na tebe na verandi...

— Znam, Nilse, ne bih smio jadikovati. Osim što...no, Bran me više ne voli kao nekad. Zapravo je ne mogu okrivljavati. Nikad nisam ni bio zgodan, no posjedovao sam određenu ljupku vitkost. A da i ne spominjem svoj vraški djelotvoran bećarski osmijeh.

— Da, svi još govore o tvom osmijehu, s ljubavlju. — Trocadero zavrti stolac, pri čemu su mu zubi zveckali po vršku lule. — Vidiš, Gurney, već sam ti rekao mnogo puta da je bila sreća što sam se sjetio da je moždani sklop u tvom modelu Noofua po veličini otprilike prikladan za ljudski mozak. Kao što dobro znaš, neurokirurgija je bila moja specijalnost prije nego što sam ti se pridružio u Testmastersu. Isto je tako sreća što sam se sjetio članka iz časopisa Japanski liječnik i skijaška skitnica od prošle godine u kojem neki doktor Šuukvaku iz bolnice u Kjotu opisuje kako je obavio sličnu operaciju. Nakon teške nesreće raketotrama izvan Kjota, on je uspio presaditi mozgove cijele košarkaške momčadi u kućne kompjutere nekih obližnjih prerađivača sintetičke riže. Dr Šuukvaku daje takodjer nekoliko korisnih savjeta o načinu hranjenja ljudskog mozga, kad mozak postane dio kompjuterskog sistema...

— Daa, znam sve o tome. Razgovarao sam sa Akirom neki dan...

— S Akirom?

— On je centar u toj košarkaškoj momčadi, a danas upravlja sistemom kućnih kompjutera nekih Kanašijevih.

— Kako ti možeš s njim razgovarati?

— Nije to jako teško — reče Gurney. — Vidiš, više mi ne treba mnogo pomagati. Noću se posvećujem istraživanju i provjeravanju svojih sposobnosti i potencijala. Mogu se povezati sa svim vrstama drugih kompjutera i s većinom satelita. To je pravo obrazovanje...

— Ti nisi programiran da bi to mogao činiti.

— Ja više nisam tvoj standardni Noofu. Modificirao sam se Nilse. U početku sam to činio da mi prođe vrijeme. No u novije doba činim to iz drugih pobuda. Vjerojatno više ne želiš čuti o mojim sumnjama?

— Sumnjama?

— Sumnjama. O Bran i Bonesu Ozmondu.

— A, o tim sumnjama, da. — Trocadero se nasmija. — Sumnje su neosnovane, Gurney, uvjeravam te... A sad, što kažeš na to da prijeđemo na posao? Prvi predloženi proizvod na današnjem popisu je Boopzas, a proizvođači navode da su to pizze u obliku grudi. Kako ti se sviđaju? I što misliš kakvi su izgledi tog proizvoda?

Gurney ispriča sve što su mu instinkti govorili o tome.

— Obuzdaj se — napomenu Bones Ozmond. Koraknuvši unatrag od Gurneyjeva prednjeg dijela, on spusti svoj elektroklip u prozirnu torbu od plaza.

— Znam koliko te ljuti što me moraš krpati. Ali moraš Testmastersu dati prednost pred vlastitim žudnjama.

— Sasvim si se izbezumio, Gurney. — Ozmond je bio krupan i izrazito lijep mladi čovjek valovite narančaste kose. Nasmiješio se, pri čemu su mu bljesnuli nebeskoplavi zubi. — A to se moglo i očekivati, jer je tvoj uspjenjeni mozak stisnut sve ove mjesece u toj gomili starudije. Momče, baš nemaš sreće.

— Mnogo bih više volio biti u tijelu robota, u ljudskom obliku — reče Gurney. — Dobro znam da to ne dolazi u obzir.

— Da, svakako. Nils mi je rekao. Oni ne mogu riskirati da ti opet premještaju mozak, jer bi se mogao trajno oštetiti. — Bones se nasmija, pri čemu mu je torba udarala o golemo bedro. — Ako mene pitaš, Gurney, tvoj je mozak već pomahnitao.

— Nemoj misliti da ne znam što bi ti stvarno volio učiniti — reče. — Volio bi me isključiti, onesposobiti zauvijek. Tada bi ti i... no, nije važno.

— Čak i kad bih te isključio, Gurney, imaš generatore za nuždu koji bi automatski proradili. Pomagao sam pri instaliranju tih prokletih stvari, sjećaš li se?

— Govorim metaforički kad spominjem isključivanje, Bones. Ti i Bran morali biste...

— Ne budi nerazuman idiot. Govoriš kao da imaš pekmez umjesto mozga. — Preplanulo Bonesovo lice se namršti i on zamahnu velikom šakom prema zidu iza kojega je smješten Gurneyjev mozak. — Ne zanimaju me žene koje su stare poput Bran. Sviđaju mi se one između osamnaest i dvadeset godina, a čak i da me privlače starije, ne bih se upetijavao sa ženom koja je potpisala gvozdeni bračni ugovor, kakav si ti nametnuo Bran.

— Ti znaš sve o tome, ha?

— Bran je to spomenula, sigurno — priznao je stručnjak za popravke. — Mora da je bila zaista zaljubljena u tebe kad je potpisala dvadesetogodišnji ugovor! Ugovor bez ikakve klauzule o mogućnostima raskida. Jadna je žena zakonski prisiljena da živi s

tobom.

— Razlog više da me isključiš — reče Gurney. — Metaforički rečeno.

— Reci Nilsu da ti još treba nova cijev i novi polaritetni osigurač. Moram...

— Žuriš Električnom guruu, zar ne?

Smrknuvši se, Bones upita:

— Kako znaš da idem tamo?

— Moj um ima širok raspon — odgovori Gurney. — Sada sam dio kompjutera i naučio sam uspostavljati vezu sa svim vrstama sličnih strojeva. Automatski bar kod gurua moj je posebni prijatelj. Znam svaki put kad se tamo pojaviš, pa čak i s kim se družiš. Do sada si se pazio da ne...

— Tata, ovo me jako ljuti! — Vitka, plavokosa Gurneyjeva kći naglo upadne u dnevnu komoru. Na sebi je imala razmjerno neupadljivu haljinu bez prednjeg dijela. — Dođem s bezobličnog obrazovnog doživljaja, svalim se u svoj parni krevet da gledam Nimfomanku Nancy, neobuzdanu djevojku detektiva, ali programa nema. Bolje rečeno, program se emitira, ali na svim zanimljivijim dijelovima u kojima se pojavljuju Nancy i njezino društvo, željno razonode, trepere crne mrlje.

— Točno — reče njezin otac iz svoje zvučne šupljine. — To je nova sposobnost koju sam pronašao u sebi, selektivno redigiranje. Mogu izbrisati nepristojne dijelove tijela glumaca u filmovima, videodiskovima, TV-kasetama ili sklopovima za stimulaciju mozga.

— Tata, ta tvoja puritanska crta zaista postaje neugodna. — Mira se okrenu prema Bonesu. — Zar ga ne možeš podesiti tako da ne bude toliki licemjerni moralist?

— Ne mogu mu učiniti ništa što on ne bi želio — reče Bones, nacerivši se.

— Kad sam na bezobličnom obrazovnom, osjećam se uistinu izoliranom zato što moji drugovi u razredu mogu opisati najintimnije dijelove Nancy i...

— Obiteljska prepirka. — Bones otrči prema izlazu. — Nije to moj problem.

Gledajući za njim, Mira reče:

— Njegov je zacijelo velik kao...

— Vidiš! Zato nastojim očistiti tvoj video program. Djevojka tvog društvenog položaja ne bi smjela razmišljati o spolnim organima poslužitelja.

— Bones je potpredsjednik Testmastersa, zar ne? A uz to je zadužen i za to da ti uvijek budeš ispravan. Osim toga, on je moj vršnjak, a čuo si kako je izjavio da voli djevojke moje dobi.

— To je bila izlika, a osim toga tebi je samo šesnaest godina.

— Sumnjam da bi ga smetala razlika od dvije godine. A što razumijevaš pod izlikom? Ne misliš valjda da su mamica i Bones...

— Dosta! Idi u svoje odaje — naredi joj Gurney. — Ako mi obećaš da me nećeš gnjaviti, pustit ću nekoliko scena s Nancy bez ispravki.

— Hvala, tata. — Oklijevajući stajala je pokraj stola. — Što si danas kušao? — Djevojka podigne vrećicu od jantarskog plaza. — Kašu. Čini se zanimljivijim to od čega je napravljeno.

— Od prerađenog kanalskog blata. Boja jantara je ljupka, ali ne za kašu — reče Gurney.

— A što je onda ovo? Čokolin? Da li se to jede ili...

— To je sredstvo s okusom čokolade za masažu prsa. Osjeti mi govore da će postići veliki uspjeh u Sjevernoj Kaliforniji. No rogač bi mogao biti još uspješniji.

— Reci mi, tata, mislim da je neki dan Nancy trljala nešto poput toga na Nedov...

— Ostavi to, Mira, i idi gledaj svoj video. Imam još posla.

Kći skoči, nježno mu pomiluje glatku površinu i izjuri van.

*

Neko vrijeme, pošto je ustanovio što se uistinu događa, Gurney nije znao kome da se povjeri. Naposljetku je odlučio da to bude dr Šuukvaku. Jedan od njegovih prijatelja, koga je stekao kompjuterskom komunikacijom, organizirao je upoznavanje.

Gurney nije nikome govorio da neprestano obavlja preinake i popravke na sebi. Sve je više povećavao broj ljudi i uređaja s kojima je uspostavljao vezu, pri čemu je znatno proširio raspon informacija koje je mogao sakupiti i pohraniti u sebi.

— Slučajno sam naišao na to — rekao je dru Šuukvakuu.

Nakon jedne nove modifikacije mogao je promatrati doktorov maleni ured u središtu Kjota. Šuukvaku je bio vrlo visok i morao se pogrbiti da bi se mogao kretati u svojoj okolini.

— Vi ste, Hille sigurni u to što tvrdite?

— Dakako da sam siguran. Slušajte, bez obzira na to što vam Bones kaže, ja sam savršeno ispravan. Čak i uz sve ove nedavne potrese. Vidite, doktore, na početku sam mislio da moja žena... Jesam li vam pokazao njezinu sliku?

— Jeste, u savršenoj holografskoj projekciji. Dopustite mi da vam usput čestitam na tome što imate tako lijepu ženu i na sposobnosti da emitirate takve, potpuno jasne i izoštrene slike. Čak ni Pan-Sony nije ravan...

— Nemam više nikakve koristi od toga što imam lijepu ženu — reče Gurney. — Vi ste vodeći autoritet na tom području doktore. Znate, prema tome, da je život kompjutera usamljenički i bez strasti.

— Ovdje, u mojoj domovini, ima jedna izreka, Hille. Kad bi leptir mogao...

— Da, da... no slušajte. Sad dolazim na to kako sam pronašao da Bran sve ovo vrijeme ljubaka s Nilsom, a ne sa Bonesom. Dakle, modificirajući svoj...

— Oprostite, što, zapravo, znaci ljubakanje? Jesam li ispravno pretpostavio da je to ono što mi zovemo cupkanje?

— Niste baš obaviješteni tako dobro kako sam očekivao, doktore. Zapravo vam želim priopćiti da sam sve ove mjesece, otkako sam postao Noofu, bio siguran da me moja žena vara s Bonesom Ozmondom.

- Aa, i onda ste saznali da vas ona uopće nije varala.
- Ne, ustanovio sam da se spetljala s Nilsom Trocaderom. S mojim najboljim prijateljem, dugogodišnjim suradnikom na poslu i baš s onim čovjekom koji je ugradio moj mozak ondje gdje je sada. Za sve ovo vrijeme, kad je Bran odlazila i pretvarala se da sudjeluje na mitinzima Roditelja komandosa, na zasjedanjima Brazilskih smotaka i svemu ostalome, pretpostavljao sam da se potajno sastaje s Bonesom. Znate, zato što se onako ponašaju ovdje — Gurney je objašnjavao udaljenom liječniku. — Baš naprotiv, bio je to Nils. Zapravo, on je taj koji me želi isključiti, ali ne može zato što sam ja temelj cijele te proklete kompanije.

— Kako ste zapravo prozreli situaciju?

— Pa pokušavao sam jučer utvrditi gdje je Bones i tako sam slučajno, rutinski, pogledao u Svemirski hotel u Santa Moniki. Jesam li vam spomenuo da mogu prisluškivati privatne sigurnosne sisteme svih boljih hotela i svratišta u području Los Angelesa? Bez ikakvih trikova, kad se jednom upozna problem. Dakle, ugledao sam Bran kako se zabavlja u šokpostelji s Nilsom. Njegova glupava lula tinjala je na pokrajnjem stolu, a Bran je veselo i senzualno gugutala. Moja žena i moj najbolji prijatelj.

— Uznemiravaju vas pomalo staromodne strasti — izjavi doktor. — Živimo usred dvadeset prvog stoljeća i shvaćanje o braku mnogo se izmijenilo u proteklih nekoliko desetljeća, pa...

— Ne i moje shvaćanje, a ne. Brak je brak. Uprskao sam sa svojim prvim brakom, ali ovaj put imam siguran ugovor.

— Izvanredan ugovor, ne sumnjam u to — reče Šuukvaku. — Predložio bih vam, međutim, da dopustite svojoj izuzetno lijepoj mladoj ženi da...

— Ništa, ništa joj ne dopuštam. Uredit ću ja stvari, popraviti situaciju, izvesti sve na pravi put.

— A kako, zapravo?

— Razvio sam se do stupnja kad mogu biti posvuda prisutan — reče Gurney. — Gdje god Bran i Nils budu išli, mogu ih promatrati.

Uznemiravat ću ih sve dok on ne popusti i dok ona ne shvati da joj je mjesto uz mene. Na primjer, kad sljedeći put odu u Svemirski hotel, uključit ću...

— Hille, što god budete činili, i dalje ćete ostati...

Bap!

Gurney je prekinuo komunikaciju s doktorom Šuukvakuom.

— Baš on nešto zna — obrati se on praznoj kući.

*

Veliki potres prekinuo je njegovo suočavanje s Nilsom Trocaderom.

Trocadero, mašući predmetom u obliku falusa, reče:

— Trebalo bi da čujem tvoje mišljenje o ovim proizvodima koje Opća prehrambena kompanija želi uvesti na tržište, no umjesto toga, prokletstvo, došao sam da te zamolim da prestaneš napastovati Bran i mene. Nismo se baš zabavljali kad si u Svemirskom hotelu uključio...

— Ha! — smijao se Gurney iz svoje zvučne šupljine. — Dakle ipak priznaješ da ti i moja...

— Da, očito. Ne možeš očekivati od žene u kojoj bujaju životni sokovi da sva svoja zadovoljstva svede na komad starudije.

— Upravo si se ti pobrinuo da budem pretvoren u starudiju.

— Nije to bilo namjerno — tvrdio je Gurneyjev prijatelj. — U tom sam se trenutku brinuo jedino da tvoj mozak održim na životu. No sada, ja...

— Svakako, želiš me isključiti — reče Gurney. — Ali nećeš, jer koliko god te ja gnjavio dok ljubakaš s mojom ženom, svejedno ti je potreban moj mozak i njegovih devedeset posto vijuga koje točno predviđaju kretanje na tržištu...

Bum!

Cijela se soba zatresla, cijela se kuća zatresla, zatresao se cijeli Malibuški bedem. Bio je to snažan potres, dovoljno jak da potpuno onesposobi Gurneyja.

*

— ... mnogo bolje ovako — netko je govorio.

Kroz svoju nosnu šupljinu Gurney je osjetio miris goruće alge, pa je zaključio da je Trocadero i dalje gunđao

— Otkako si počeo napastovati Bran i mene, pravim bilješke o tome kako da te modificiram, provjeravajući s Bonesom svoje teorije — objašnjavao je Trocadero sjedeći u lucitnom stolcu. — Problem je bio u tome što ti se opseg znanja sve više povećavao. Ako si nas mogao promatrati u skrovitosti Svemirskog hotela, zacijelo mi ne bi dopustio da te uhodim ovdje, u tvom vlastitom stanu. — Zadovoljno se nasmija. — Potres je došao kao naručen jer te je onesposobio dovoljno dugo, pa sam mogao izvesti određene promjene.

— Shvaćam — reče Gurney kad je ponovo ovladao svojim govornim sposobnostima. — Isključit ćeš me.

— Nikako, to bi štetilo Testmastersu, kao što si i ti sam često govorio — reče Trocadero. — No mi ne želimo da tvoj um luta posvuda, njuškajući i uhodeći, da se upliće u život kakav bismo Bran i ja htjeli imati, da zapovijeda svojoj obitelji i, uglavnom, da sebe izvrgava ruglu. — Trocadero ustane. — Dok si bio bez svijesti, ja sam te izmijenio. Odsad ćeš znati da imaš vrlo malo slobodne volje. Moći ćeš jedino testirati proizvode koje ti donosim i reći što misliš o njima. Da budem potpuno siguran, podesio sam te tako da te mogu isključiti kad mi više nisi potreban.

— Što si...

— Ne moramo te potpuno onesposobiti — reče Trocadero približavajući se Gurneyjevoj glatkoj kromiranoj površini. — Samo smo dodali još jedan prekidač.

Klik.

Objavljeno prema dogovoru s GPA München

Najsretniji čovjek u Denvu

C. M. Kornbluth:

The Luckiest Man in Denv

Preveo Zoran Milović

Mayov čovjek Reuben, s osamdeset trećeg nivoa, atomist, znao je da nešto nije u redu, čim je dalekozor bljesnuo i postao neproziran. Opsovao je u sebi, nadajući se da se nije upleo u nekakvu opasnu stvar. Izvana je ostao miran, kao da se ništa nije dogodilo. Sa smiješkom je vratio dalekozor Rudolphovu čovjeku Almonu, s osamdeset devetog nivoa.

— Nije baš osobito ispravan — reče.

Almon ga prinese očima, upravi ga i uz put pogleda preko ograde, a zatim blago prokune.

— Mračnije od srca ludog Angeloa, ha? Nije važno, evo ti drugi dalekozor.

Taj je drugi bio sasvim ispravan. Reuben ga namjesti i stade proučavati tisuće ispusta i nadstrešnica Denva što su se protezale nadolje. Bio je suviše zabrinut da bi uživao u pogledu na grad s osamdeset devetog nivoa, no ipak pusti nekoliko zadivljenih glasova. A sada se valja osloboditi ovog, iznenada tako zloslutnog tipa, i pokušati otkriti o čemu je riječ.

— Da li bismo mogli...? — Reuben upita zagonetnim glasom, uz mali trzaj glavom prema gore.

— Bolje ne — žurno odvrati Almon, uzimajući mu dalekozor iz ruku. — A što ako se dogodi da nas vidi netko od onih sa zvjezdicama, znaš? Kako bi se ti osjećao ako bi ugledao da neki drzak tip bulji u tebe?

— Ne bi se usudio! — reče Reuben, pretvarajući se da je glup i da ništa ne zna, i trenutak kasnije pridruži se Almonovu dobrohotnom smijehu.

— Nije važno — reče Almon. — Mladi smo. Jednoga dana, tko zna? Možda ćemo gledati s devedeset petog nivoa, ili čak sa stotog.

Premda je Reuben znao da mu Branilac nije prijatelj, velikodušne riječi ubrzaše kolanje krvi njegovim venama; ambicija ga zagrija na

trenutak.

Izduži lice i pogleda Almona.

— Nadajmo se da će biti tako — reče. — Hvala ti što si mi bio domaćin. Sad se moram vratiti na svoj nivo.

Napustio je vjetrovitu nadstrešnicu, koja je služila kao čisti luksus osamdeset devetog nivoa, i spustio se polaganim pokretnim stepenicama, kroz sve jednostavnije i manje bogate nivoe, do vlastitog spartanskog kata. Dok je silazio sa stepenica, ugleda Selenu, kako ga čeka, smiješeći se.

Bila je ukusno opremljena — odveć ukusno. Na sebi je imala sjajan, bojom čelika obojen prsni oklop, oko nje se širio jedva primjetan miris parfema; kosa joj je bila raspuštena, duga, ukrašena. Ta ga se kombinacija snažno dojmila, no istog trenutka kada je to shvatio, postade oprezan. Zbog čega se toliko pomučila da otkrije što mu se dopada? Što je namjeravala? Napokon, ona je bila Griffinova žena.

— Dolaziš *odozgo*? — upita Selene sa strahopoštovanjem u glasu. — Gdje si to bio?

— Na osamdeset devetom, kao gost onog prijatelja Almona. Pogled nadolje je izvanredan.

— Nikada nisam bila... — mrmljala je, a onda nastavi odlučno: — Ti pripadaš tamo gore. I još više. Griffin mi se smije kad to kažem, ali on je obična budala. Noćas, u stanu, ne znam kako smo došli na to, govorili smo o tebi, i on je na kraju postao prilično ljut. Rekao je da više ne želi čuti ni riječi o tebi. — Nestašno, ali i malo opako, nasmiješila se i dodala: — Ipak, na kraju sam bila osvećena.

— Mora da si prilično dobra u osvećivanju, Selene, kao i u poticanju potrebe da se osvetiš — reče on bezizražajna lica

Osmijeh joj se blago ukruti, što je bio dokaz da je pogodio na pravo mjesto.

Nakon prilično hladnog i formalnog pozdrava požuri dalje.

Spalio ga Angelo, no bilo je tako lako uzeti je! Kontrast metalnog oklopa i njezine meke, bijele kože bio je uznemirujući, a duga kosa pobuđivala je svakojake misli. Bilo ju je teško zamisliti kako mu nešto priprema iza leđa, kako spletkari, ili, bolje reći: Selenino spletkarenje u njegovom je umu bilo zamijenjeno slikom Selene u stanu.

Ali, što joj je to bilo na pameti? Da li je možda čula nešto o tome da će biti podignut na viši nivo? Da li će Griffina smaknuti branioci? Hoće li on ubiti Griffina, kako bi se ona, pijavica, mogla pripiti uz neku treću grupu u usponu? Nije li ovim samo željela učiniti svoga čovjeka ljubomornim i više ga privezati uza se?

Mračno je želio da onaj problem s dalekozorom i ovaj sa Selenom nisu došli jedan iza drugoga. Onaj lupež Almon govorio je o mladosti kao da je to nešto čemu treba čestitati; on sam mrzio je što je mlad,

glup i nesposoban da odgonetne to s pokvarenim dalekozorom i koketiranjem Griffinove žene.

Alarm za napad zagrmi spartanski namještenim koridorom. Skoči prema najbližim vratima, otvori ih i jurnu u praznu spavaću sobu pod teški čelični stol. Trenutak kasnije još netko uleti pod stol. a zatim se i treća osoba pokuša ugurati uz njih.

Prvi pridošlica zagrmi:

— Gubi se van i nađi si sklonište! Nemam namjeru da budem izguran, a niti da tebe izguram i gledam tvoju gadnu krv i iznutricu ako bude pogodak! Hajde idi!

— Oprostite mi. Odmah! — ponizno reče onaj drugi i požuri van, dok je alarm i dalje urlao.

Reuben uhvati zrak na ono »odmah« i pogleda susjeda. Bio je to May! Bez sumnje, našao se u zamci dok je inspicirao ovaj nivo.

— Gospodine — reče s poštovanjem u glasu. — Ako želite biti sami, ja mogu pronaći neku drugu sobu.

— Možeš mi praviti društvo. Jesi li ti jedan od mojih? — Generalov je glas bio pun snage i moći, kao i njegovo grubo lice.

— Da, Mayov čovjek Reuben, s osamdeset trećeg nivoa. Atomist.

May ga istraži pogledom, i Reuben spazi da mu nabrekla koža u kesicama visi s obraza i podbratka — mrtva i gruba, siva, izborana koža.

— Dobro si građen momak, Reubenu. Reci mi, imaš li žene?

— Imam — žurno odgovori Reuben. — Jednu za drugom — ja uvijek imam žene. Sada sređujem s jednom dražesnom, zove se Selene. Dobro popunjena, ali čvrsta, meka, ali i gipka, s dugom crvenom kosom i dugim bijelim nogama...

— Poštedi me detalja — promrmlja general. — Sve to treba. Kažeš, atomist si. Da, da, to je sigurna stvar, to ima budućnost. Ja sam prije dosta vremena bio kontrolor. Da, to zanimanje čini se više nije u modi...

Zvuk alarma iznenada prestade. Nastalu tišinu gotovo da je bilo teško podnijeti.

May proguta i nastavi dalje —... iz ovih ili onih razloga. Zbog čega vi mladi više ne odabirete posao kontrolora? Zbog čega ti, na primjer, nisi to odabrao?

Reuben poželi da ga je od ovoga spasio direktan pogodak. Taj dalekozor, pa Selene, uzbuna, a sada bi još trebao razgovarati inteligentno s jednim generalom.

— Doista ne znam — odgovori jadnim glasom. — U moje vrijeme izgledalo je kao da i nema neke velike razlike — kontrolor, atomist, raketar, branilac. Običavali smo govoriti: »Samo su dugmad različita«, i time je obično završavao svaki razgovor o toj temi.

— Stvarno? — rastreseno upita May. Lice mu je bilo prekriveno

tankim slojem znoja. — Što misliš, da li nas Ellay ovaj put namjerava stvarno pritisnuti? — upita promuklim glasom. — Prošlo je već nekoliko tjedana od njihovih najsnažnijih pokušaja, nije li?

— Četiri — odgovori Reuben. — Dobro se sjećam. Jedan od mojih najboljih poslužilaca poginuo je kada se srušio krov koridora. Jedini teži gubitak, i morao se dogoditi baš mojem timu!

Nervozno se nasmija i shvati da se vlada i govori kao budala. No May to, čini se, nije opazio.

Duboko ispod njih oglasi se čitava serija urličućih zvižduka, dok su aktivirani presretači počeli svoj zamršeni i isprepleteni dvostruki zid obrane, u obliku uzdižućeg cilindra oko Denva.

— Nastavi, Reubenu, nastavi — reče May. — To što si rekao bilo je vrlo zanimljivo. — Oči su mu lutale donjom stranom čeličnog stola.

Reuben odmaknu pogled od zaplašenog lica, osjećajući kako iz njega nestaje nešto od onog strahopoštovanja što ga je osjećao ranije. Ispod stola s jednim generalom! Sada to više nije izgledalo tako čudno.

— Možda biste mi vi, gospodine, mogli objasniti što znači jedna čudna stvar koja mi se dogodila jutros. Jedan drug, Rudolphov čovjek Almon s osamdeset devetog nivoa, dao mi je da pogledam kroz dalekozor, koji mi je bljesnuo u oči, a zatim postao neproziran. Da li bi možda vaše dugogodišnje, široko iskustvo...

May se nasmija promuklim glasom i zamišljeno reče:

— Taj stari trik! Fotografirao ti je mrežnicu, kako bi dobio sliku tvog krvožilnog sistema. A bio je to jedan od Rudolphovih ljudi, je li? Drago mi je da si mi to rekao; dovoljno sam star da mogu uočiti njegovo ponovno oživljavanje, i to na taj način. Možda moj dobri stari prijatelj Rudolph ima namjeru da...

Začu se mukla grmljavina, a zatim osjetiše blagi potres. Jedan je uspio proći i eksplodirao je, procjenjujući po onome što se moglo osjetiti, negdje u samom podnožju Denva.

Alarm ponovo zagrmi snažnim praskom koji je značio da je opasnost prošla. Bio je samo jedan nalet projektila i to je bilo sve.

Atomist i general izvukoše se ispod stola i. ustadoše. Mayov sekretar pojavi se na vratima. General ga ponovo otjera mahanjem ruke, a zatim se umorno nasloni na stol, dok su mu ruke vidljivo drhtale. Reuben mu žurno prinese stolicu.

— Čašu vode — reče May.

Atomist je donese. Ugleda kako general ispija trostruku dozu tableta — zelenih kapsula s kojima je najbolje nemati posla.

Nakon nekoliko trenutaka, May reče:

— Tako, sada je bolje. Ne izgledaj mi tako šokiran, mladiću; ti ne znaš pod kojim smo mi pritiskom. Ovo je samo privremena mjera, koju namjeravam prekinuti čim se stvari malo smire i poboljšaju. Govorio sam da možda moj dobri prijatelj Rudolph namjerava jednog

mog čovjeka zamijeniti jednim svojim. Reci mi, koliko je dugo taj tip, Almon, tvoj prijatelj?

— Sklopio je poznanstvo sa mnom tek prošlog tjedna. Trebao sam shvatiti...

— Naravno da si trebao. Jedan tjedan. Sasvim dovoljno, čak i previše vremena. Do sada si već fotografiran, uzeti su ti otisci prstiju, glas ti je snimljen na vrpcu, a tvoje vladanje, hod i držanje proučavani su bez tvoga znanja. Samo je tu retinaskopiju, to s mrežnicom, prilično teško obaviti, no ako netko želi pravog dvojnika, tada mora nešto i riskirati. Reubenu, jesi li ubio svog čovjeka?

Reuben kimnu glavom. Bila je to nekakva glupa svađa oko nekakvog prvenstva, prednosti, tamo u skloništu, prije dvije godine. Nije se volio naći u situaciji koja bi ga podsjetila na taj događaj.

— Dobro — odvrati May mračnim glasom. — Način na koji se sve to trebalo odigravati; tvoj dvojnik te ubija na nekom skrovitom mjestu, uništava ti tijelo i preuzima tvoju ulogu. A mi ćemo sve to lijepo okrenuti. Ti ćeš ubiti svoga dvojnika i preuzeti njegovu ulogu.

Snažan i metodičan glas isticao je vjerojatnosti i slučajne mogućnosti, mjere i protumjere koje bi se mogle, ili koje valja poduzeti. Reuben je upijao generalove riječi i osjećao kako mu se strahopoštovanje ponovo vraća. Možda May nije doista bio uplašen tamo pod stolom; možda je on svoj vlastiti strah i stravu čitao na generalovu licu.

May je upravo govorio o pozadini cijele situacije i o politici koja stoji iza svega.

— S osamdeset trećeg nivoa naviše! — proklinjao je dok je izgovarao velika i poznata imena. — Moj dobri prijatelj Rudolph, naravno, želi pet zvjezdica. Ti ne znaš to, no čovjeku koji ih sada nosi osamdeset je godina i sve je slabiji i slabiji. Smatram sebe najvjerojatnijim kandidatom da ga zamijenim. Očigledno, isto misli i Rudolph o sebi. Nema sumnje te namjerava srediti da večer uoči izbora napraviš nekakvu strašnu glupost, neku veliku grešku, a onda će se ta sramotna stvar odraziti na moj položaj. Slušaj, ono što ti i ja moramo učiniti...

Ti i ja — Mayov čovjek Reuben i May — s osamdeset trećeg nivoa prema gore! Prema gore, iz golih koridora i hodnika, iz neveselih tmurnih soba, do mramornih dvorana i bogato uređenih i ukrašenih soba! Od lupanja i buke u pretrpanoj blagovaonici, do malih, svijetlih restorana, gdje imaš svoj vlastiti stol i slugu, dok nježna glazba dopire iz zidova! Od otimanja i borbe da se dobije ova ili ona žena lukavstvom, šarmom ili nekim bijednim mitom koji si mogao dati, do položaja s kojeg si mirno mogao naređivati koju od ljepotica Denva želiš! Od mučnog truda da svom kolegi atomistu podmetneš nogu, i opreza da on tebi ne podmetne svoju, do junačkih napada i obrana u

društvu generala!

S osamdeset trećeg na više!

Zatim ga May otpusti, uz riječi čije su implikacije bile fantastično uzbudljive:

— Reubenu, potreban mi je sposobari i mlad čovjek. Možda sam suviše dugo čekao tražeći ga. Ako se u ovom opasnom poslu pokažeš dobrim ozbiljno ću te uzeti u obzir za jednu važnu dužnost koju imam na pameti.

Kasnije, te noći, Selene je došla u njegovu spavaću sobu.

— Znam da ti se ne sviđam — reče mu maznim glasom — no Griffin je takva budala, a ja bih željela razgovarati s nekim pametnim. Smeta ti? Kako je bilo tamo gore, danas? Jesi li vidio sagove? Željela bih i ja imati sag.

Pokuša se prisiliti da misli o sagovima, a ne o uzbuđujućem kontrastu metalne odjeće i bijele kože.

— Vidio sam jedan, kroz neka otvorena vrata — prisjeti se. — Doimao se čudno, ali pretpostavljam da se čovjek s vremenom navikne na njih. Ne znam, možda taj koji sam vidio nije bio osobito dobar. Nisu li dobri, zapravo, oni debeli?

— Da — reče ona. — Stopala ti utonu u njega. Željela bih imati jedan stvarno dobar sag i četiri stolice i mali stolić, evo, ovako visok, do koljena, i mnogo mnogo jastuka, koliko god želim. Griffin je takva budala. Što misliš, hoću li ikada imati sve te stvari? Nikada nisam čak ni vidjela nekog generala. Što misliš, nisam li dovoljno lijepa da ulovim jednoga?

— Naravno da si lijepa, Selene. Ali, sagovi i stolice i jastuci... — odvrati on nesigurnim glasom. Bilo mu je neugodno; osjećao se kao da s ograde gleda kroz dalekozor.

— Želim to — odgovori ona nesretnim glasom. — Mnogo mi se sviđaš, ali želim toliko stvari, a uskoro ću biti odveć stara čak i za osamdeset treći nivo. Neću se popeti nimalo više i ostatak života provest ću ljuljajući bebe ili kuhajući za blagovaonicu.

Iznenada stane, sabere se i nasmiješi mu se smiješkom koji se u toj polutami doimao gotovo sablasnim.

— Šeprtljo nijedna — reče joj i ona istog trenutka pogleda prema vratima, dok joj se osmijeh ukočio na licu. Reuben izvuče revolver ispod jastuka i upita je čvrstim glasom:

— Kada očekuješ da će doći?

— Što želiš reći? — upita Selene vrištavim, prodornim glasom. — O kome to govoriš?

— O mom dvojniku. Selene, nemoj glumiti budalu. May i ja... — zastade, želeći dati do znanja — May i ja znamo sve o tome. Upozorio me da se čuvam mogućnosti da mi neka žena odvrati pažnju dok mi se moj dvojnik prikrada, s namjerom da me ubije. Kada očekuješ da će

doći?

— Ali, zaista mi se mnogo sviđaš — za jeca Selene. — No Almon mi je obećao da će me uzeti gore i u tom sam trenutku znala da sam srela nekog važnog. Stvarno mi se sviđaš, ali uskoro ću biti odveć stara...

— Selene, slušaj me. Slušaj me! Dobit ćeš šansu. Nitko osim tebe i mene neće znati da zamjena nije uspjela!

— Znači, uhodit ću Almona za tvoj račun, zar ne? — upita ga prigušenim glasom. — Sve što sam htjela je nekoliko finih stvari prije nego što ostarim. U redu, prema planu, treba da sam u tvom naručju u 23 sata i 50 minuta.

Bilo je 23 sata i 49 minuta. Reuben skoči s kreveta i stade pokraj vrata, spreman, s uperenim revolverom.

U 23 sata i 50 minuta u sobu se potiho uvuče neki nagi čovjek i krene prema krevetu, podižući dugačak bodež. Smeteno zastade u trenutku kada opazi da na krevetu nema nikoga.

Reuben nacilja i ubi ga metkom u vrat.

— Ali on uopće ne izgleda kao ja — reče zapanjeno, pažljivo promatrajući lice mrtvog čovjeka. — Sasvim obično lice. Uopće ne nalikuje na mene.

— Almon mi je rekao da to ljudi uvijek kažu kada ugledaju svoje dvojnike. Smiješno, zar ne? Zapravo, doista izgleda kao ti — odvrati Selene beživotnim glasom.

— Kako ste se trebali riješiti moga tijela? Ona izvadi malu pljosnatu kutiju.

— Odijelo za zavaravanje, kamuflaža. Trebali smo te ostaviti ovdje, prekriti, i sutra ujutro netko od njih trebao je doći po tijelo i odnijeti ga.

— Dobro, nećemo ih razočarati.

Reuben razvi mrežu odijela za zavaravanje preko tijela svog mrtvog dvojnika i uključi energiju. U napol osvijetljenoj sobi, kamuflaža je bila savršena; na dnevnom svjetlu bit će već manje nevidljivo, no poslužit će svrsi, dok ne dođu po njega.

— Pitat će te zbog čega je ubijen revolverom a ne bodežom. Reci im da si me ti ubila revolverom koji se nalazio ispod jastuka. Samo im reci da sam čuo dvojnika kako ulazi i da si se uplašila da bi moglo doći do borbe, a da bi to sve upropastilo.

— Kako znaš da te neću izdati? — upita ga Selene ravnodušno, sporo.

— Nećeš — ujedao je njegov glas. — *Slomljena si i poražena*.

Ona mu nejasno kimnu glavom, otvori usta, namjeravajući nešto reći, a zatim ustade i bez riječi iziđe.

Reuben se, uživajući, ispruži na svom uskom krevetu. Još malo, pomisli, i njegovi će kreveti biti mnogo prostraniji i mekši. Utonu u

san, razmišljajući o tome kako bi i on jednoga dana s ostalim generalima mogao glasati o čovjeku koji će nositi pet zvjezdica — a možda će ih čak i on nositi, Gospodar Denva.

Zdravo i mirno prespavao je jutarnji alarm i sa zakašnjenjem stigao u svoju stanicu, na dvadesetom nivou. Ugleda kako njegov pretpostavljeni, Mayov čovjek Oscar, s osamdeset petog nivoa, atomist, razmetljivim kretnjama zapisuje njegovo ime. Neka mu je!

Oscar okupi posadu i najavi im mračnim glasom:

— Ima da izravnamo, a možda čak i poboljšamo skor s Ellayom. U sumrak će s palube jedan biti lansirane tri grupe projektila.

Nastade radostan žamor i Reuben odgega za svojim poslom.

Cijelo prijepodne bio je zauzet vađenjem komadića plutonija iz superčuvanih spremišta izdubljenih u kamenoj stijeni, i vodeći ih kroz bezbrojne preglede i analize, sve do hale za montiranje oružja. Tamo je Oscar nadgledao mnoštvo onih koji su namještali komadiće plutonija i eksplozivne leće u šezdesetkilogramske ubojite glave.

Negdje oko podneva dogodio se jedan incident. Reuben je ugledao kako Oscar odlazi na stranu i razgovara s nekim braniocem, čija je straža saletjela jednog od poslužilaca u montažnoj hali, i odvukla ga u stranu, dok je on sve vrijeme tvrdio da je nevin. Otkriven je da sabotira.

Kada su bojne glave bile namještene, a projektili upereni, čekajući na rampama, dvojica atomista podigoše se do osamdeset trećeg i uputiše u blagovaonicu.

Novosti o skorom vrhuncu napora lebdjele su u zraku. Atmosfera je bila naelektrizirana. Reuben je sa svih strana mogao čuti glasove pune samočestitanja:

— Noćas ćemo ih srediti!

— Onaj poslužilac koga ste uhvatili — obrati se Oscaru — što je namjeravao učiniti?

Njegov se pretpostavljeni zagleda u njega.

— Pokušavaš li me učiti kako treba da obavljam svoj posao? Da nisi ni pokušao, upozoravam te. Ako ti moje loše ocjene nisu dovoljne, uvijek mogu urediti da neki od fisijskih materijala za koje si odgovoran jednostavno nestanu i negdje zalutaju.

— Ne, ne! Samo sam razmišljao o tome zbog čega ljudi čine tako nešto.

— Pa, vjerojatno je sišao s uma kao i svi Angelosi. Čuo sam da im škodi ova klima. Ti nisi ni branilac ni kontrolor. Zbog čega onda razmišljaš i brineš o tome? — frknu Oscar dvoumeći se.

— Spalit će mu mozak, pretpostavljam?

— Da, vjerojatno će mu to učiniti. *Slušaj*!

Paluba jedan je upravo počela lansiranje. Jedan, dva, tri, četiri, pet, šest. Jedan, dva, tri, četiri, pet, šest. Jedan, dva, tri, četiri, pet,

šest.

Ljudi se okrenuše jedni drugima, stadoše stezati ruke, smijati se i srdačno tapšati po ramenima. Osamnaest projektila jurilo je stratosferom i uskoro će se sjuriti na Ellay. Uz malo sreće, jedan ili dva probit će se kroz prvi zid presretača i eksplodirati dovoljno blizu da razbiju prozore i poruše zidove ludog grada pored oceana. To će baš dobro doći onim luđacima tamo.

Pet minuta kasnije, jedan radostan i trijumfalan glas ispuni sve kutke Denva.

— Izvještaj o lansiranim projektilima — govorio je glas. — Osamnaest lansiranih projektila, osamnaest savršenih putanja. Petnaest uništeno prvom linijom Ellayovih presretača, tri uništena drugom linijom Ellayovih presretača. Posredna šteta nastala eksplozijama opažena u području parka Griffith u Ellayu.

Nasta klicanje.

Trenutak kasnije, u blagovaonicu umaršira osam branilaca i iz nje izmaršira s Reubenom.

Znao je da je najbolje ne protiviti se i ne postavljati nekorisna pitanja. Svako pitanje koje postavite braniocu nekorisno je. No, prevrnu očima kad s njima umaršira na pokretne stepenice, što su vodile gore.

Prošli su osamdeset deveti nivo i Reuben ubrzo izgubi račun, promatrajući čuda gornjih slojeva Denva. Vidio je sagove prostrte cijelom dužinom koridora, zamršene, predivne fontane, mozaike na zidovima, prozore od nesalomiva stakla, više čuda no što je znao da postoje, mnoštvo stvari kojima čak ni imena nije znao.

Na kraju ga uvedoše u prostranu sobu, zidova obloženih drvetom, s velikim, sjajno ispoliranim stolom i kartom iza njega. Ugleda Maya i još jednog čovjeka, koji mora da je bio general — Rudolph, možda? — no, za stolom je sjedio slabašan starac, s pet zvjezdica na svakom ramenu uniforme.

— Ti si špijun i saboter, koji radi za račun Ellaya — reče starac Reubenu.

Reuben pogleda Maya. Da li se čovjeku sa zvjezdicama treba obraćati direktno, čak i kao odgovor na ovakvu optužbu?

— Odgovori mu, Reuben — reče May ljubazno.

— Ja sam Mayov čovjek Reuben, s osamdeset trećeg nivoa, atomist — reče.

— Objasni — reče onaj drugi general teškim glasom — ako možeš, zbog čega je svih osamnaest bojnih glava, koje su danas bile pod tvojom kontrolom, iznevjerilo. Nijedna nije eksplodirala.

— Ali, jesu, eksplodirale su! — u jednom dahu odgovori Reuben. — Izvještaj o lansiranim projektilima govorio je o štetama što su izazvale eksplozije triju bojnih glava, koje su prošle kroz prvu liniju

obrane. U izvještaju nije bilo ništa o tome da nisu eksplodirale.

General je iznenada izgledao vrlo bolesno, dok je izraz Mayova lica sada bio još ljubazniji. Čovjek sa zvjezdicama okrenu se i upitno pogleda šefa branilaca, koji klimnu glavom i reče: — Takav je bio izvještaj o lansiranim projektilima.

General prasnu: — Rekao sam da će on pokušati sabotirati naš napad. Očigledno je da nije uspio. Također sam rekao da je riječ o podmetnutom dvojniku, koji je na neki način vrlo lako ubačen u redove organizacije mog dobrog prijatelja Maya. Pronaći ćete da je otisak palca na njegovoj lijevoj ruci samo loša kopija otiska palca pravog Reubena, a također ćete vidjeti da mu je kosa umjetnim putem zatamnjena.

Starac kimnu prema šefu branilaca, koji reče: — Imamo ovdje njegove podatke.

Trenutak zatim, iznenađenom Reubenu već su uzimali otisak prsta i odrezali mu pramen kose.

— Provjera otiska prstiju — reče jedan od branilaca. — On je pravi Reuben.

— Kosa je prirodna — reče drugi.

General poče akciju povlačenja: — Moje informacije o njegovoj kosi bile su, čini se, netočne. Ali što se tiče otiska prsta, to samo znači da su špijuni Ellaya uspješno podmetnuli njegove otiske kao otiske pravog Reubena, u kartoteci i onda...

— Dosta — reče starac sa zvjezdicama. — Možete ići. Svi. Rudolphe, iznenađen sam. Svi idite!

Nekoliko trenutaka kasnije Reuben se nađe u prostranom apartmanu, zajedno s Mayom, koji je nekontrolirano klokotao i kikotao se, sve dok nije žurno progutao one tri zelene kapsule.

Ovo znači dugogodišnje pomračenje utjecaja mog dobrog prijatelja Rudolpha — likovao je May. — Njegova je igra bila u tome da tvoj dvojnik omete pripremu bojnih glava kojima smo danas gađali Ellay, i da time pokaže kako je moja organizacija trula od špijuna. Dvojnik mora da je bio u posthipnotičkom transu, podučen da sve prizna. Rudolph je bio toliko siguran u sebe, da je svoju optužbu izrekao prije nego što je izveden napad. Baš je prava budala!

Drhtavim rukama izvadi još tri kapsule i ubaci ih u usta.

— Gospodine!— priskoči Reuben, zabrinut.

— Samo trenutna slabost — promrmlja May. — No, imaš pravo Ti ih nemoj upotrebljavati. Postoje velike stvari koje treba da učiniš u svoje vrijeme, ne u moje. Rekao sam ti da mi je potreban mlad i spretan čovjek, koji je sposoban da se probije do vrha. Rudolph je obična budala. Njemu kapsule nisu potrebne zbog toga što on ne postavlja pitanja. Smiješno, mislio sam da će udarac kao što je ova stvar s dvojnikom, jače djelovati na mene, ali ništa ne osjećam. Nije to

kao u onim starim danima. Običavao sam planirati i planirati, a kada je zamka prasnula, efekt je bio mnogo bolji nego od stvari poput ove danas. Ali sada, sada više ništa ne osjećam.

Nagnu se sa svoje stolice naprijed. Zjenice su mu bile crne kao tanad.

— Želiš li nešto raditi? — upitao je čvrstim glasom. — Želiš li postaviti svoj svijet na glavu, sve dok ti se mozak ne raspukne, radeći jedini vrijedan posao koji treba učiniti? Odgovori mi!

— Ja sam poslušan Mayov čovjek. Želim izvršavati vaša naređenja i u potpunosti iskoristiti sve svoje sposobnosti.

— Sasvim dobro — odvrati general. — Imaš mozga i lukav si, početak ti je dobar, sa zaletom. Ja ću srediti sve one precizne svari koje treba učiniti. Neću živjeti dovoljno dugo da stvar izvedem do kraja. Ti ćeš me morati naslijediti. Jesi li ikada bio izvan Denva?

Reuben se ukoči.

— Ne, ne optužujem te da si špijun. Doista je u redu ići izvan Denva. Ja sam bio vani. Isprva se ne može vidjeti bogzna što — mnogo zemljišta izrovanog i uništenog promašajima, prebacivanjima i podbacivanjima projektila, bilo naših, bilo onih iz Ellaya. Udaljenija područja, osobito ona prema istoku, izgledaju sasvim drugačije. Trava, drveće, cvijeće. Mjesta na kojima se može uzgajati hrana. Kad sam izišao, sve me je to vrlo zabrinulo. Potaklo me da počnem postavljati pitanja. Želio sam znati od čega smo krenuli, kako smo nastali. Da: nastali. Nije oduvijek bilo ovako. Netko je sagradio Denv. Prenosim tu ideju na tebe, razumiješ li što ti želim reći? Nije oduvijek bilo ovako! Netko je postavio reaktore koji će obogaćivati uran i stvarati plutonij. Netko nas je opremio da postanemo sposobni izrađivati projektile. Netko je izradio kontrolne ploče s pomoću kojih ćemo upravljati njima. Netko je izgradio hidroponičke tankove. Prekopao sam arhive. Možda sam uspio pronaći nešto. Vidio sam brda izvještaja o snazi, izvještaja o racioniranju, o zalihama, a opet, nikada mi nije uspjelo doći do samog početka. Pronašao sam komad papira i možda sam ga razumio, a možda nisam. Pisalo je o vodi rijeke Colorado i tome tko bi koliko trebao dobiti. Kako možeš podijeliti vodu u rijeci? Ali to bi mogao biti pravi početak. Denva, Ellaya i napada projektilima.

General zatrese glavom, zamisli se, a zatim nastavi:

— Ne vidim jasno što je pred nama, u budućnosti. Želim postići mir između Denva i Ellaya, ali ne znam kako da počnem sve to, niti kako će biti nakon toga mira. Čini mi se da bi to moglo značiti da se više ne ispaljuju projektili, možda čak i to da se više uopće ne proizvode oružja. Možda to znači da će neki od nas, mnogi od nas, otići iz Denva i živjeti nekim drugim načinom života. Zbog toga sam se ja probio dovdje. To je razlog zbog čega mi je potreban mlad čovjek, sposoban da se bori sa svima njima. Reci mi što ti misliš o

svemu tome.

— Mislim — reče Reuben odmjereno — da je to izvanredno: spašavanje Denva. Ako mi dopustite, podržat ću vas do posljednjeg daha.

May se umorno nasmiješi i polako osloni na naslon stolice dok je Reuben tiho, na prstima izlazio.

Koja je to sreća, pomisli Reuben — koja je to nevjerojatna sreća, biti osloncem jedne ovakve povijesti!

Pretražio je nivo, pronašao Rudolphov apartman i zatražio da bude primljen.

Našavši se nasamo sa generalom, reče: — Moram vas izvijestiti da je vaš prijatelj May poludio. Upravo je bulaznio preda mnom, podržavajući uništenje civilizacije kakvu znamo i nagovarajući me da krenem njegovim stopama. Glumio sam da sam uz njega, jer ako mi May vjeruje, mogu vam biti od mnogo veće koristi.

— Je li? — odvrati Rudolph, razmišljajući, — Reci mi što je bilo s dvojnikom. Gdje je stvar krenula pogrešnim smjerom?

— Selene i Almon pokazali su se kao pravi šeprtlje, sve su upropastili. Selene zbog toga jer me je alarmirala, a trebala mi je odvući pažnju. Almon zbog toga jer nije uočio njezinu nesposobnost.

— Njih treba srediti. To će ostaviti osamdeset deveti nivo praznim prostorom moje organizacije, zar ne?

— Veoma ste ljubazni, ali smatram da bih trebao ostati Mayov čovjek; naravno, samo izvana. Ako i zaslužim neku nagradu, mogu pričekati na nju. Pretpostavljam da će May biti izabran za idućeg nosioca pet zvjezdica. No, uz ovaj tempo kojim sada uzima droge, neće živjeti više od dvije godine.

— Sredit ćemo da se to i skrati — naceri se Rudolph. — Imam ljekarnike koji se mogu pobrinuti da njegove droge i lijekovi budu veće snage od uobičajene.

— To će biti izvanredno. Kad bude suviše oslabio da bi mogao i dalje voditi svoje poslove, možda će pokušati da ponovo podsjeti na ovo s dvojnikom, kako bi pokazao da ste čovjek kome se ne može vjerovati. Tada bih mogao posvjedočiti da sam bio vaš čovjek i da me May prisilio da radim za njega.

Nagnuše se jedan prema drugom, dva spasioca civilizacije kakvu su znali i, priljubljenih glava, nastaviše kovati lukavu zavjeru duboko u beskrajnu noć.

Završni test

Ljubiša Jovanović

—... Ryl se, međutim, snažnim trzajem oslobodio tvrstog napadačevog zahvata. U okretu je uspeo da ga udari u vrh brade i napadač se srušio. Odjednom, ispred njega pojavile su se tri tamne prilike. Sada ih je bilo previše za borbu golim šakama. Hitro je izvadio pozitronski pištolj iz futrole i... i... i...

Prazno se zablenuo u ekran diktografa. To je trajalo tridesetak sekundi, a onda mu se ponovo vratio normalni tok razmišljanja.

— i sve ih je dezintegrisao u deliću sekunde.

»Do đavola, šta se to dešava sa mnom? Danas sam već tri puta gubio koncentraciju« — pomisli Martin Carr.

Pritiskom na taster memorije vratio je celokupni diktografski zapis na ekran.

»Da vidimo« — pomislio je. — »Dva, četiri, šest... Dakle, ukupno sto osamnaest redova, ili sedam hiljada i osamdeset slovnih znakova. Dovoljno za danas.«

Novim pritiskom na taster isključio je diktograf i ekran ispred njega je potamneo. Ali on se nije pomerao. Ostao je da sedi na istom mestu, posmatrajući taman ekran i razmišljajući o stvarima koje su ga pritiskale...

*

Martin Carr je bio zgodan tridesetogodišnjak, prodorna pogleda i čvrste, dugim treninzima oblikovane telesne građe. Bio je pisac po zanimanju — već deset ili jedanaest godina, pisao je scenarije za trodimenzionalne projekcije sa percepcijama za sva čula. Uglavnom, pisao je scenarije za naučnofantastične projekcije i ubrajao se među najbolje na tom području. Praktično, imao je sve što bi se moglo poželeti: poslovan uspeh, slavu, miran i siguran život u svetu burnih promena i dogadjaja, devojku koja ga je volela... Ali, ipak...

Uvek postoji nekakvo »ali«. Martin Carr je u dubini duše osećao da nije srećan. Kad bi bolje razmislio, zaključio bi da i ono što ima, ima samo prividno. Poslovan uspeh. Prazna fraza! Milioni ljudi koji su gledali projekcije rađene po njegovim scenarijima zacelo su bili zadovoljni njima. Ali on, svakako ne. Jer ljudi su želeli da zaborave svakodnevicu, brige, prolaznost i smrt. Projekcije koje su pravljene po

njegovim idejama to su i omogućavale: bile su to akcione spejs-opere, koje su zahvaljujući njegovom genijalnom talentu bile pune zanimljivih obrata, napete radnje, gde se sve do samog kraja nije znalo kako će se završiti priča. Varao je publiku, ali nije mogao sebe: znao je da svoj talenat može mnogo bolje, smislenije da upotrebi, da može da stvara i dela od trajne vrednosti, koja bi koristila i vekovima posle njegove smrti.

Ali ljudi nikako nisu mogli da se zasite takvih projekcija. Bosovi, koji su u svojim rukama imali sve niti posla zahtevali su da scenariji budu dovršavani što brže i da budu sve originalniji, zanimljiviji. Jedino se tako moglo zadovoljiti gladno tržište...

Martin Carr bio je među najboljima. Njegovi scenariji nikada nisu nalikovali jedan na drugi, uvek su bili novi, svaki je bio za nijansu bolji od prethodnog... Za tih desetak godina koliko se bavio pisanjem, napisao ih je oko trideset, što je vrlo mnogo, ako se uzme u obzir njihov kvalitet. U scenarije je ulagao izuzetan napor. Nije nimalo lako od pepela (stereotipnih likova, događaja i scenografije) stvoriti Feniksa (dobru trodimenzionalnu projekciju)...

Bio je na vrhu, a odatle postoji samo jedan pravac kretanja — naniže. Osećao je da će mu se uskoro dogoditi ono što je za pisca najtragičnije: gubitak ideja i neizbežno ponavljanje...

Slava — Martinu je to bila smešna reč. Davno je već bio izgubio svaku sujetu ... Miran i siguran život. Zaista mnogo ljudi na Zemlji poželelo bi miran i siguran život. Takva je situacija: nikada se ne zna šta se kome može desiti već sutradan. Promene su se dešavale tako brzo, da ljudi nisu ni stizali da na njih reaguju.

A svet Martina Carra nije se menjao deset godina. Živeo je u velikoj, raskošno uređenoj kućj na morskoj obali, daleko od ljudi. Za deset godina nijednom se nije odmakao dalje od te kuće, nijednom nije kročio u civilizaciju, svemir. Živeo je u svetu mašte, u događajima koje je izmišljao. Zar nije žalosno pisati o nečemu o čemu se samo mašta, a što se nikada nije dogodilo?

Martin Carr je lagao. Lagao je publici i sebi. Stvarao je akciju, dramu, a da pravu akciju i dramu nikada nije doživeo. Znao je on to i bilo mu je dosta takvog života. Znao je i da će uskoro morati prestati pisati, inače će potpuno propasti i kao pisac i kao čovek. Za tih deset godina napornog rada zaradio je dovoljno i mogao bi da proživi i deset ljudskih života. Ali, zar da postane penzioner u tridesetoj godini? Da svakoga dana gleda sebe u ogledalu kako stari, da čeka smrt ne uradivši više ništa korisno? A znao je da može da uradi još mnogo toga korisnog...

Devojka, bolje rečeno žena koja ga je volela, bila je najbolnija tačka u njegovim razmišljanjima. Bila je to žena izuzetnih osobina: lepa, pametna, nenametljiva. Žena za ceo život. I volela ga je

izuzetnom ljubavlju. On nju nije mogao zavoleti, mada se trudio. Živeo je sa njom, ta morao je imati nekoga pored sebe. A ona ga je volela, bila mu je zahvalna što joj je dopustio da živi s njim, što joj je bacao mrvice sa stola ljubavi...

Martin je bio sanjar, a ona realna; on lutalica, ona postojana. Bili su skladno jedinstvo suprotnosti, koje su se istovremeno i privlačile i odbijale, harmonija na rubu pobede i sloma... igra vetra, koji se svakog časa može pretvoriti u uragan, i nežne biljke... I, mada je nije voleo, nije želeo ni da je povredi. Zato je tokom godina zajedničkog života bio pažljiv, izuzetno pažljiv... Znao je da će je jednog dana teško povrediti

*

Seti se jedne prastare, zanimljive priče o mudracu Solonu i kralju Krezu:

Krez, prebogati kralj, hvalio se Solonu: »Solone, ima li srećnijeg čoveka na svetu od mene? Imam sve što zaželim! Solon mu odgovori: »Ja o sreći nekog čovjeka mogu suditi tek posle njegove smrti. Jer, sve će proći, pa i tvoje bogatstvo, moć. sreća. Zato, kada si srećan, nemoj hvaliti svoju sreću, jer ona će proći. Ali, isto, tako, kada. budeš nesrećan, nemoj preterano brinuti o svojoj nesreći, jer i ona će proći« Krez se nasmejao na te reči.

Godine su prošle. Moćni persijski car Kir pobedio je Kreza, oduzeo mu bogatstvo i doveo ga na gubilište. Krez se tada setio reći mudraca i viknuo: »Solone, bio si u pravu!« Kir, koji je posmatrao pogubljenje, poznavao je grčke bogove i začudio se što Krez u posljednjim trenucima svoga života spominje boga za koga on nije znao. Zatražio je od Kreza objašnjenje. Kada ga je čuo, duboko se zamislio. I on je trenutno bio bogat, moćan, srećan, kao što je nekada bio i Krez. A šta ako i njega jednog dana neko pobedi i dovede na gubilište? Zato je odlučio da Krezu poštedi život...

»Stari Grci nesumnjivo su bili pametni« — razmišljao je — »ali su u toj priči ipak pogrešili: izjednačili su srećne i nesrećne događaje sa srećom kao unutrašnjim osećanjem. Da uzmem sebe kao primer: dogodili su mi se svi mogući i nemogući srećni događaji, pa ipak se ne osećam srećnim... «

Život mu je bio samo prividno srećan, duboko u sebi osećao je sav njegov besmisao. Čekao je da se dogodi nešto, da doživi nekakvu nesreću koja bi ga pokrenula u akciju. Čekao je i dočekao.

Duboko u sebi Martin Carr je osećao zadovoljstvo što je toga dana tri puta gubio koncentraciju. Možda se pomalo i brinuo zbog promena za koje je znao da će doći (zaista deset godina ustaljenog života nije malo), ali je verovao da će se brzo prilagoditi. Ipak, brige toga tipa bile su mu mnogo lakše od uobičajenih...

*

Probudio ga je fijuk vetra i udaranje talasa o stene. Počinjala je jaka oluja. Moglo je biti dva ili tri časa posle ponoći. U sobi je bilo

gotovo potpuno tamno, nazirali su se samo obrisi predmeta. Okrenuo se. Ona je ležala pored njega: mirna topla snena... Disala je polako, nečujno, crte lica su joj bile skladne, na usnama joj je lebdeo blag osmeh — sanjala je nešto lepo...

Telo mu je gorelo, morao je nekako da se ohladi. Tiho je ustao i izašao. Na vratima se okrenuo i pogledao: ležala je još u istom položaju, nije se probudila. Brzim koracima prošao je hodnikom i ušao u prostoriju gde se nalazio bazen. Začas je skinuo odeću, prišao ivici i skočio. Nekoliko sekunda nalazio se kao u bestežinskom stanju, nepomično, u prijatno hladnoj vodi, osećajući kako mu telo gubi mlitavost i postaje čvrsto. Polako je izronio na površinu. Posle desetak snažnih zamaha dotaknuo je drugu stranu bazena. Zatim je zaplivao natrag i hitro izašao.

Osećao se mnogo bolje. Obrisao se, obukao kompletno odelo i ušao u radnu sobu. Seo je za sto, otključao jednu ladicu i počeo da pretura po papirima što su se nalazili u njoj. Iako je imao puno poverenja u elektronske uređaje, ipak je voleo da važne podatke zabeleži i na starinski način.

Trebalo mu je desetak minuta da pronađe ono što je tražio — komadić kartona sa nekakvom adresom. Taj komadić kartona bio mu je poslednja nada. Desile se to pre otprilike četiri godine. Na TV ekranu listao je dnevne novine, stranu po stranu. Sasvim slučajno, pogled mu je pao na nešto što je trebalo da bude oglas. Tekst je bio ovakav:

»Ako želite uzbuđenja, ako vam je dosadan posao koji radite ili život kojim živite, javite se na našu adresu. Možda Vam možemo pomoći.«

Bio je dohvatio prvo parče kartona koje je pronašao i na njemu je zapisao adresu i oznake, a zatim ga nemarno bacio u ladicu, u kojoj je čuvao takve papire.

— »Neka mi se nađe« — pomislio je tada. Sada je sebi mogao da čestita što je tako uradio.

Iz druge ladice izvadio je malu torbu sa stvarima, spremljenu tu još ko zna kada. Pogledao je novčanik — dokumenti su u njemu. Ustao je. Sve je bilo u redu, mogao je mirno da ode. Osim...

Stavio je torbu na sto. Morao je još nešto da uradi. Pritisnuo je nekoliko tastera na komandnoj ploči i tako uključio uređaj za trodimenzionalno snimanje, instaliran u prostoriji. Svaka njegova kretnja i glas snimani su u savršenoj tehnici.

— Draga — glas mu je bio nesiguran — morao sam. da odem. Nemoj misliti da nisam ništa osećao za tebe ali ta težnja je bila jača od mene. Ostavljam ti svu imovinu i bankovni račun. Pokušaj da me zaboraviš. Zbogom!

Isključio je uređaj. I tada je osetio nečiju prisutnost. Naglo se

okrenuo: ona je stajala na vratima i gledala ga zamišljeno.

Bio je zbunjen, zatečen. Ljutio se na sebe što je nije ranije opazio. Tupo je gledao u nju.

— Znala sam da ćes to uraditi jednog dana — rekla je. — Znala sam da ćeš otići.

Ćutao je, a i šta je mogao da kaže? Da mu je žao? Da nije hteo?

— I da znaš, meni ne trebaju tvoje stvari i novac, potreban si mi ti!

Naglo je ustao, zgrabio torbu sa stola i izjurio. Nije pokušala da ga zaustavi, nije se čak ni pokrenula. Tih nekoliko sekunda samo ga je gledala svojim velikim, tamnim očima ...

Trčao je kroz duge podzemne hodnike i na kraju se našao u hangaru gde je bila smeštena vazdušna jedinica — nekoliko univerzalnih letilica. Uskočio je u jednu i odmah uključio motor. Svi uređaji radili su normalno. Poklopac na hangaru polako se otvorio. Povukao je komandnu polugu i letelica je munjevito sunula uvis.

Napravio je krug iznad kuće. Nekoliko trenutaka mogao je videti devojčinu bledu priliku: stajala je mirno, prekrštenih ruku, dok ju je snažna kiša kvasila, a vetar joj mrsio kosu. Sama u oluji...

Povukao je ručicu. Oko njega zavladao je potpun mrak. Oluja je postajala sve jača: kiša je snažno zasipala kabinu, udari vetra nosili su letelicu kao pero. On je bio vešt pilot. Maksimalnom mogućom brzinom počeo se uspinjati. Posle pola sata letelica je izašla iz mraka. Na čistom, crnom nebu pojavile su se zvezde, sjajnije nego ikada. Duboko dole tamna je masa ključala, menjala oblik, a on je nastavljao let prema zvezdama, prema prvom pramenu zore što se rađala nisko na istoku, prema novom, srećnijem životu...

U tom je trenutku smisao života Martina Carra bila sreća, sreća u onom nematerijalnom, fluidnom obliku koji je gotovo nemoguće dostići. A on je verovao, morao je da veruje da će baš takvu sreću dosegnuti jednoga dana...

Svetlost na istoku postajala je sve jača. Zvezde, koje su do tada sjale nepromenjenim sjajem, bile su poražene i počele su da se gase. Rađao se nov, bolji dan.

*

— Dakle, vi ste Martin B. Carr, identifikacioni broj CX-6378. Rođeni ste u Polisu 3328, sto pedeset trećeg dana 1348. godine postatomske ere. Po zanimanju ste pisac; bračno stanje: neoženjen. Lični opis: visina 185 cm, težina 80 kg, kosa kestenjasta, oči sivo-zelene, osobenih znakova nema, koeficient inteligencije 150.

Sedokosi čovek mršava lika i živih, prodornih očiju prekide čitanje podataka s ekrana i podiže pogled.

— To ste vi, nesumnjivo. Odlično se slažete sa opisom koji ovama postoji u Centralnom kompjuteru. Divno je utvrditi takvo nešto! Znate, danas se ljudi menjaju takvom brzinom da je gotovo nemoguće dobiti

precizne podatke o njima preko kompjutera. Čini se da.se sve promene ne mogu ubeležiti u kompjuter za kratko vreme... — i on se nasmeja na svoju nelogičnu dosetku (Svetski kompjuterski sistem bio je savršen; omogućavao je preslikavanje bilo kog delića realnosti u bilo koju svoju jedinicu, i podaci o izmenama u realnosti zaista su neprekidno i bili unošeni u memorije sistema). — Ali, oprostite, ja sam se raspričao. Recite, što vam je potrebno?

Sada je bio red na Martina da se nasmeje. Sedokosi je morao znati šta mu treba. Na vratima njegove kancelarije pisalo je »Poverenik za regrutna pitanja«, a glavni mu je posao bio da zainteresovanima objašnjava kako se može postati istraživač svemira.

*

Istraživači svemira. Dve reči koje su Martinu Carru značile tako mnogo. U svom ranijem životu upoznao je određen krug ljudi. Svi su oni težili telesnim uživanjima, glupom traćenju vremena, zaboravu svakodnevnih briga. Sada je upoznao i ljude drukčijeg kova: snažne, sposobne da se bore, koji imaju određen životni cilj i bave se uzbudljivim i korisnim poslom.

Gotovo trenutno obuzeo ga je ogroman entuzijazam koji ga je neprekidno držao punom snagom. Znao je da i on mora postati istraživač, ili... Nije bilo ničega iza »ili«: alternativa nije postojala.

*

Sedokosi podiže obrve.

— Sada me slušajte pažljivo. Priču koju ste mi ispričali čuo sam bezbroj puta. Nemojte misliti da ste jedini na svetu sa takvim razmišljanjima, nikako! I drugi su ljudi nesrećni, nezadovoljni svojim jednoličnim životom i žele nešto novo. Međutim, posao istraživača je izuzetno odgovoran, šta mislite, šta bi se dogodilo kada bismo sve koji to žele primali u istraživače? Pa i one nervozne, nesređene, paranoidne osobe? Zato sam ovdje ja, kao prvi filtar. I na kraju, postoji završni test, kao posljednji filtar... Vidim da ste razuman čovek — nastavio je —i da imate čvrste razloge što želite u istraživače, zato vam ovo i govorim. Recimo da ste prošli prvi filtar. Recimo da, ako napregnete sve svoje snage, bez problema prođete i drugi filtar, no, upozoravam vas, završni test je izuzetno težak, njega prolaze samo najčvršći. A jedino onaj ko prođe završni test postaje istraživač. Martin se blago nasmeja.

— Verujem da bez teškoća mogu proći i taj famozni test, ma kakav bio.

— Samouvereni ste, a to je vaše pravo. I, potrudite se da dobro zapamtite moje reči. Ispričao sam vam više nego što je trebalo.

Dok je to govorio, sedokosi čovek popunjavao je nekakav formular. Kada je završio, dao ga je Martinu.

— Sa ovim ćete se javiti višem komandantu Patricku, soba

devedeset šest. On će vas uputiti u dalji postupak i pripreme. I na kraju, srećno! Nadam se da ćete uspeti.

— Hvala — odgovori Martin.

Ustao je i izašao.

»Dakle, treba naći sobu 96« — pomisli.

*

— Hej, stani! Dovoljno je!

Čuvši taj uzvik, Martin poče da usporava tempo, sve dok se na kraju nije zaustavio. Zatim se okrenuo i sigurnim se korakom vratio.

— Pa, Paule? Dosadilo ti je?

— Čoveče, pretrčao si deset krugova! Znaš li koliko je to? Tačno deset kilometara!

— Mislim da bih mogao da pretrčim još toliko.

— Cilj je ovog testa samo procena tvoje kondicije. Bez ikakvih drugih namera. Dakle, tvoja kondicija je stoprocentna.

— Imamo li još nešto za danas?

— Ne vraćamo se u Centar.

Krenuli su laganim korakom po finoj stazi, posutoj sitnim šljunkom, što je krivudala između drveća. Bio je kraj sumraka i na nebu su se već videle zvezde.

— Znaš, većina kandidata pre priprema ne može da pretrči mnogo — najviše dva ili tri kilometra, tek sada shvatam kako su te poslali ovamo bez Komisije.

— Komisije?

— Zapravo, svako ko želi da postane istraživač mora pre priprema da se pojavi pred Komisijom, kojoj je zadatak da proceni psihofizičke osobine kandidata. Komisija donosi odluku o upućivanju na pripreme. Pa ipak, ima i izuzetaka, kao u tvom slučaju. Verovatno si ostavio vrlo povoljan utisak na one u regrutnom odjeljenju, pa su odlučili da te oslobode suvišnih formalnosti.

Martin je ćutao.

— To je posao više za mene — nastavi Paul Kohler. — U tvom kartonu mora da postoje nekakvi podaci. Zato sam sada primoran da te mučim nekakvim testovima izdržljivosti, snage i još koječega.

Šuma se završavala i pred njima se ukazala zgrada Centra broj 9 za obuku istraživača svemira.

— Pa, videćemo se na večeri, za dvadesetak minuta — reče Paul. — Zdravo!

— Zdravo!

Paul Kohler je bio snažan čovek, star četrdeset ili četrdeset pet godina, po zanimanju instruktor u Centru br. 9 za obuku. I, mada ga je Martin poznavao samo dva dana, uvjerio se da je to izuzetna ličnost. Bilo mu je drago što je baš Paul, a ne neko drugi, određen da mu bude instruktor u toku svih priprema.

Ušao je u svoju sobu i legao na krevet. Tek tada je osetio koliko je umoran.

»Pa, deset kilometara i nije tako malo« — pomisli.

Obazreo se po sobi. Bila je jednostavno uređena, funkcionalna, snabdevena sa svim onim što je potrebno za normalan boravak i rad. Sem udobnog ležaja iznad koga se nalazio atomski časovnik sa pomoćnim programima, u sobi je bio i radni sto s instaliranim univerzalnim komunikatorom — ekranom s mnogobrojnim dodatnim uređajima. Uz sobu se nalazilo lepo uređeno kupatilo. Dakle, imao je sve uslove za normalan boravak i rad.

»Ah, da! Večera! Zamalo da je zaboravio. Ustao je i krenuo u trpezariju. Paul je već došao i Martin je seo pored njega.

— Upravo sam dobio naš plan za sutra. Pogledaj ga — reče Paul i dade mu list sa zadacima. — Nije suviše teško, ali nije ni lako.

Doneta im je večera i oni počeše da jedu. Bili su prilično gladni, a hrana ukusna, pa su jeli brzo i ćutke. U isto vreme neko je uključio trodimenzionalni televizor, što se nalazio u dnu sale. Upravo su bile emotivne dnevne novosti — čitala ih je mlada spikerica prijatna glasa.

Paul i Martin je nisu slušali — novosti su bile jednolične, svakoga dana iste. Odjednom, morali su iznenađeno da okrenu glave u njenom pravcu: glas joj se u trenutku promenio, postao ozbiljan, dubok.

— *Sada emitujemo specijalno saopštenje Službe reda Polisa broj 2458. Prilikom rutinske patrole članovi Službe reda otkrili su na nekih trideset osam kilometara severoistočno od centra Polisa ostatke univerzalne letelice tipa »Gazela GT-3«V njima su pronašli leš žene, međutim nisu je mogli identifikovati jer poginula pri sebi nije imala dokumenta, a ni ogrlicu sa ličnim brojem. Stručnjaci pretpostavljaju da je do nesreće došlo u toku jake oluje što se dogodila pre četiri dana. Nepoznata je verovatno loše upravljala letelicom, spustila je suviše nisko i vetar je bacio na stene. Udar je bio tako snažan da je potpuno uništio letelicu i smrvio telo nepoznate, tako da je se nije moglo ni identifikovati po ličnom opisu. Zato molimo sve koji bi mogli da pruže neka obaveštenja da se jave Službi reda Polisa broj 2458...*

Martin se odjednom ukočio, nešto ga je preseklo u stomaku. Paul se okrenuo prema njemu i posmatrao ga ispitivačkim, pronicavim pogledom.

»On zna!« — zgranut pomisli Martin. — »On zna da sam živeo na teritoriju Polisa broj 2458, zna da sam pre četiri dana univerzalnom letelicom toga tipa došao pred zgradu Regrutnog centra istraživača...«

— Deluješ bolesno. Bled si — progovori Paul. —Nisam smeo da ti dopustim da pretrčiš deset kilometara. Najbolje je da se dobro odmoriš. Otpratiću te do sobe.

— Nije potrebno, mogu i sam! — oštro reče Martin. Naglo je ustao i brzim koracima otišao u svoju sobu, zaključao vrata i nemoćno se

srušio na krevet.

Tokovi života neumoljivo brišu prošlost. Ponekad neprimetno, ponekad surovo. U igri sudbine obično najviše stradaju oni koji su najmanje krivi. Ona je bila mrtva. I, mada je nije voleo, Martin je osećao da počinje da ga razdire teška bol. Jer, znao je: on, i samo je on bio kriv za njenu smrt...

»Moralo se tako završiti« — pomislio je. — »Moralo je tako biti.«

Sa prestankom njene, počinjala je njegova sreća.

*

Upravnik Centra br. 9 za obuku istraživača svemira nekoliko puta se nakašljao pre nego što je počeo da govori.

— Moram da vas pohvalim. Vi ste naš najbolji đak u posljednjih nekoliko godina. Jednostavno, sve što smo zahtevali, vi ste i uradili...

— To je zato što sam imao dobre instruktore — reče Martin.

— Svejedno. Ni najbolji instruktor ne može svakoga sve naučiti. A vi ste. uspeli da naučite sve što se tražilo.

Martin se nasmeja. Setio se reči poverenika za regrutaciju: »... *ako napregnete sve svoje snage...*« On ih je ozbiljno shvatio i potrudio se da iz sebe izvuče maksimum. Zaista, nije bilo lako. Već i sam popis predmeta koje je apsolvirao za pet meseci bio je impozantan: opšta fizika, astrofizika, međuzvezdana navigacija, pilotiranje, kosmička tehnologija, galaksografija, svemirska biologija, psihologija nisko, srednje i visokorazvijenih civilizacija, etika i istorija istraživača svemira... Usporedo s tim imao je i stroge fizičke pripreme, borbene vežbe i rukovanje oružjem (jer, iako su istraživači prvenstveno učenjaci, tako nešto je potrebno zbog njihove lične sigurnosti).

— No, nisam vas pozvao da vas hvalim, već da vam ispričam nešto. Običaj je da se posle pet meseci priprema kandidatima objasne neke stvari. Vi se već pet meseci pripremate za težak, opasan poziv. Biti istraživač nije lako. Skoro neprekidno boraviti u svemiru, lutati od planete do planete ceo život, biti izložen mnogim opasnostima... Šta, zapravo, rade istraživači? Oni su kompletni učenjaci, lutaju neispitanim krajevima Galaksije u potrazi za nastanjenim planetima. Kad naiđu na takav planet, zabeleže njegove prostorne koordinate i obavljaju mnogobrojna ispitivanja iz orbite, da bi odredili prirodne karakteristike planeta. Zatim dolazi najteži i najodgovorniji deo posla: pronalaženje inteligentnih bića i uspostavljanje kontakta. Zašto se to radi? U čemu je svrha tog vekovnog, mravljeg posla? Objasniću vam.

On iznenada isključi svetio u sobi. Trenutak kasnije, u sredini sobe zablista velik trodimenzionalan model Galaksije. Jedna zvezda u modelu periodično se palila i gasila.

— Ta zvezda što treperi, to je naše Sunce. Pazite sada.

Boja modela, do tada mlečnobeličasta, poče da se menja. Oko Sunca pojavilo se žuto područje, koje je po obodima prelazila u

zeleno, dok je ostali deo Galaksije bio plav.

— Žuta boja oko Sunca predstavlja ispitano, zelena delimično ispitano, a plava neispitano područje Galaksije. Obratite pažnju na odnos: žuta zauzima četvrtinu, a žuta i zelena zajedno gotovo trećinu Galaksije... Šta mislite, koliko je truda bilo potrebno uložiti da bi se došlo do ove mape? Da li je za te bio dovoljan pionirski duh, radoznalost učenjaka? Ne! Mi imamo određen cilj. Jednog dana, na ovoj mapi neće biti plave i zelene boje. Tada ćemo osnovati Galaktičku federaciju, zajednicu svih civilizacija Galaksije.

Martin Carr ostade zaprepašćen grandioznošću pothvata.

*

— Mislim da su ti sada jasnije nake stvari — reče Paul. — Na primer, strogost prilikom selekcije kandidata.

— Jasnije su mi — odgovori Martin.

— Jednostavno, od jednog ili nekoliko istraživača zavisi da li će neka civilizacija prihvatiti ideju federacije. Istraživači ne smeju pogrešiti. — Paul zastade na trenutak. — Zatim, imam još nešto da ti kažem. Opazio si da si u toku pet meseci priprema uvek bio sam. Nisi upoznao, nisi čak ni video nekog drugog kandidata, mada ih ovde ima još nekoliko.

— Bilo mi je svejedno da li imam društvo ili ne.

— Ali, nama nije svejedno! Prvo, kad se priprema samo jedan čovek, može mu se obratiti veća pažnja, otkriti i ispraviti njegove greške, bolje ga obučiti. Kad bismo kandidate obučavali grupno, mnogi njihovi pojedinačni propusti ostali bi skriveni. Tako dobivamo izvanrednu obučenost. Drugi je razlog to, što ćeš uskoro dobiti partnera. Tačnije rečeno: partnerku.

— Do đavola, valjda sam dovoljno sposoban da radim sam, bez odmaganja nekakvog ženskog stvorenja! — urliknu Martin.

Paul se nasmeja.

— Znaš li — reče on — tvoja je reakcija ista kao i kod devedeset posto kandidata! Polako, objasniću ti. To je pravilo staro koliko i istraživači svemira. Na zadatke se ide u parovima: jedan muškarac i jedna žena. Znaš i sam zašto. Bilo bi glupo da misije propadaju zbog nečije neiživljenosti, zato je tako. Ređe zajedno idu i po dva, tri ili četiri para, zavisno od težine zadatka. Ali da nastavim gde sam stao: odluku o tome ko će kome biti partner donosi kompjuter na kraju obuke. Naravno, detaljno se analizira ogroman broj faktora. Znam šta misliš: kompjuter je kompjuter, a čovek čovek. Ne brini zbog toga, na odluke se dosad još niko nije žalio.

Martin je u sebi osećao odbojnost protiv takvog postupka. No, Paul se nijednom nije prevario, uvek je ispravno zaključivao. Verovatno je i sada imao pravo.

— Pa, dobro — promrmljao je najzad Martin.

*

Poslednjih mesec dana bili su kruna priprema. Martin nije učio ništa novo, već je sređivao ranije stečena znanja, pokušavao da ih samostalno primeni u praksi. U drugim razgovorima sa Paulom, sada već i svojim prijateljima, sticao je dragocena iskustva, toliko potrebna istraživaču. A Paul je znao da je instruktor koji kandidatu otkrije sve tajne loš instruktor. I zato je pred Martina stavljao samo premise, tražeći da sam zaključuje. Zapravo, on je učio Martina kako da postane elastičan, prilagodljiv, sposoban da se snađe u svakoj situaciji.

— Znaš — govorio bi Paul — u svemiru postoje milioni i milioni tajni... Nemoguće je predvideti na šta se može naići, kakva se neverovatna stvar može desiti. Jedino je rešenje biti uvek oprezan, spreman na sve. Mislim da ćeš se ti snaći kada bude potrebno. No, moram da te upozorim na završni test. To je... to je nešto izuzetno teško, mnogo teže nego što možeš i pretpostaviti. Nemoj misliti da te plašim, samo te upozoravam da paziš šta radiš. Eto, to je sve što ti mogu reći.

Martin mu je verovao. Uostalom, bio je i ranije upozoren. Pažljivo se pripremao: razmišljao je, jačao volju, postao siguran u svoje sposobnosti.

Ako su mu ljudi tako ozbiljno govorili da je završni test težak, znači da je i stvarno težak.

*

Poslednji dan u Centru za obuku istraživača svemira bio je Martinu i najteži. Nije mogao nikako da prikrije uzbuđenje. Činjenica da ga još samo jedan dan deli od početka završnog testa uznemiravala ga je. Nije se bojao, no nije mogao ni da bude ravnodušan. Od toga testa zavisilo je njegovo biti ili ne biti.

Ceo dan šetao se kroz Centar i okolnu šumu. Pokušavao. je da pronađe Paula, ali ovaj je bio zauzet. Nije mu preostalo ništa drugo nego da ostane sam sa svojim mislima i brigama.

»Možda je to smišljen postupak« — razmišljao je. — »Da bih već sada izgubio živce. E baš neću, zainat svima!«

Paul se pojavio tek posle večere.

— Martine, večerao si? Imamo da obavimo jedan posao.

Izašli su iz trpezarije i krenuli hodnicima. Paul ga je vodio u blok gde su se nalazile mnogobrojne laboratorije.

— Ne znam da li se sećaš — počeo je da objašnjava. — Pre šest meseci, kada si se počeo da pripremaš, morao si da prođeš kompletnu zdravstvenu kontrolu. Bio ti je snimljen i elektroencefalogram; snimanje je trajalo celu noć. Evo o čemu je sada reč: kada su te snimali, bio si savršeno miran, neuzbuđen, no za neke analize potrebno je da postoji i EEG u napetom, uzbuđenom stanju.

— Razumem. Lekari pretpostavljaju da ću noć pre polaska na

završni test biti vrlo uzbuđen.

— Sve će biti isto kao i prošli put: biće ti stavljene elektrode na glavu, zatim ćeš zaspati probuditi se sutradan ujutro. Tada će ti skinuti elektrode i to je sve.

Posle nekoliko minuta hoda ušli su u prostoriju gde se nalazio moderni elektroencefalograf.

— Zdravo! — reče Paul lekaru. — Doveo sam ti Martina. I pazi, nemoj ga previše mučiti noćas. Sutra kreće na završni test.

Lekar se blago nasmeja na Paulovu šalu. Dok je pažljivo nameštao elektrode na Martinovu glavu, reče mu:

— Moraćete uzeti sredstvo za uspavljivanje, inače ko zna kada biste zaspali. — I dade mu neku pilulu.

Martin je proguta i protegnu se na ležaju. Ceo postupak bio mu je dosadan. Pilula je brzo delovala i već posle nekoliko minuta on oseti da mu se sklapaju oči. Uzalud je pokušavao da ostane budan.

— Laku noć — čuo je Paulove reći u poslednjim krajevima svesti. — Ne brini.

Oko njega zavlada tama, tišina, apsolutno ništavilo ...

— Ja idem, zaspao je — reče Paul lekaru. — Možete početi.

Lekar pažljivo pogleda Martinovo lice — bilo je savršeno mirno, svaki mišić bio je potpuno opušten.

Otišao je do suprotnog zida, gde se nalazio komandni pult i pritisnuo jedno dugme: istog trenutka na pultu se upalilo nekoliko kontrolnih lampica, a u prostoriji se začulo jedva čujno brujanje ...

*

Buđenje je bilo prijatno. Martin je otvorio oči i postao svestan svetlosti. Istog trenutka mozak mu je normalno proradio. Pogledao je po prostoriji: bila je prazna.

Ležao je nepomično nekih petnaestak minuta, a onda se vrata otvoriše: ušli su Paul i lekar.

— Nadam se da si lepo spavao — reče Paul.

— Mislim da jesam. Sada sam potpuno odmoran, ne osećam više nikakvo uzbuđenje.

Lekar mu je skinuo elektrode sa glave i on izađe sa Pa ulom.

— Pazi: sada je skoro osam časova, a ti polaziš u deset — reče Paul. — Kreni odmah u svoju sobu i spremi se. Znaš šta ti sve treba. Kada to obaviš, dođi u kancelariju upravnika Centra. Tamo ćeš dobiti poslednja uputstva.

*

Oko pojasa stavio je opasač sa teškim pozitronskim pištoljem. Pogledao se u ogledalu: bio je potpuno spreman.

Na sebi je imao tamnoplavo službeno odelo istraživača, verovatno najpraktičnije i najprijatnije od svih koje je dosad imao. Jedino ga je opterećivao opasač sa pištoljem i još nekim uređajima. Znao je da je

svaka od tih sitnica neophodna i da ih sve mora imati pri sebi. Uzeo je ranac sa stvarima i izašao iz sobe. Očekivala ga je poseta upravniku.

*

— Dakle, ponovo moram da vas hvalim — reče upravnik. — Obuku ste završili sa maksimalnim brojem bodova. Koristim se ovom prilikom da vam čestitam u ime celokupnog osoblja Centra...

— Hvala — reče Martin.

— Sada vas očekuje završni test. Znam da ćete se maksimalno potruditi, čak sam uveren da ćete ga uspešno savladati. Znate, vaš uspeh na tom testu je i uspeh vašeg instruktora, Centra, svih istraživača svemira... Isto tako i neuspeh. — On zastane, pa nastavi dubljim, ozbiljnim glasom: — Dajem vam dve zapečaćene koverte, u kojima se nalaze po jedna memorijska ćelija. U jednoj ćeliji nalazi se naređenje za provođenje završenog testa, te detaljne instrukcije o svemu što bi vam moglo biti nejasno. U drugoj su lični podaci vašeg partnera. Ne znam da li vam je rečeno, rad sa partnerom počinje odmah po završetku priprema. Prema tome, idete zajedno na završni test.

*

— Pa, Paule, mislim da bih trebao da ti se zahvalim na svemu što si učinio za mene — reče Martin dok su išli prema pisti gde je čekala letelica.

— A ja, sa svoje strane, mislim da bih trebao tebi da zahvalim što si bio tako dobar učenik!

— Znaš, sada mi je žao što odlazim odavde i što se začelo nikad više nećemo videti.

— Takav je život... No, upoznaćeš druge ljude, ja nove kandidate... Mora tako biti.

Hodali su neko vreme ćuteći, a onda Martin progovori:

— Paule, kako to da ti nisi aktivni istraživač već instruktor? Sada si na vrhuncu sposobnosti, mogao bi izvanredno obavljati zadatke.

Lice Paula Kohlera promeni se u trenutku, postade mirnije, setnije.

— Većina kandidata me je to pitala — reče on. — I ja sam nekada bio aktivan istraživač. Bio sam mlad, nesalomive volje, bio sam hrabar, spretan, imao sve najbolje osobine... Išao sam tamo gde niko drugi nije smeo, obavljao zadatke od kojih se mnogima dizala kosa na glavi... A onda, pre petnaest godina, doživeo sam tešku havariju sa svojim svemirskim brodom. Ostao sam živ, ali sam izgubio desnu ruku.

Martin pretrnu.

— Da, izgubio sam desnu ruku do ramena. Lekari su mi posle napravili veštačku, koja je zaista savršena kopija. Eto, ti nikada ne, bi ni opazio da je veštačka, od plastike i metala. Ona ima istu snagu, brzinu refleksa, pokretljivost, osjećaj dodira kao i prava. Međutim,

postao sam nepouzdan za aktivnu službu u istraživačima, pa sam prešao u instruktore. Sada, kada pogledam na sve, još i volim što mi se to dogodilo. Bio sam luda glava, sto puta bih dosad poginuo. Ovako, još sam živ.

— Da li se nesreće dešavaju često?

— Ne bih rekao. Ko je oprezan, može biti vrlo siguran da mu se neće ništa strašno dogoditi. Svemirski brodovi istraživača kvalitetno su izrađeni, pouzdani. Nadam se da si dobro zapamtio ono što sam ti govorio: mora se biti elastičan, snalažljiv. To je jedini dobar način rada u istraživačima.

On ućuta. Hodali su nekoliko minuta svako u svojim mislima, a onda se Paul iznenada lupio po glavi.

— Do đavola!! Zamalo da zaboravim, čini se počeo sam da starim. Evo o čemu se radi: preko svojih veza uspeo sam da dođem do nekih neslužbenih podataka o tvojoj budućoj partnerki....

Martin se iznenađeno okrene prema njemu.

— Ona je obučavana u Centru broj tri. Zove se Christine van de Kamp. Ne znam da li se sećaš, jednom sam ti rekao da kompjuter ne greši pri izboru parova. Ni sada nije pogrešio: Christine van de Kamp je ličnost tvoga kalibra, izuzetno je inteligentna i sposobna. Ne smeš je potceniti, to bi ti se moglo strašno osvetiti.

Šuma se završavala i pred njima se ukazala prostrana pista.

— Letelica te čeka. Vreme je da kreneš — reče Paul. — Srećno!

Rukovali su se, a onda je Martin krenuo prema letelici. Na ulazu se okrenuo: Paul je još stajao na ivici šume, visoko dignute ruke u znak pozdrava. Martin mu otpozdravi na isti način, a zatim uđe u letelicu.

— Vi ste Martin Carr? — upita ga pilot.

— Da.

— Tačni ste, sada je pet do deset. Zauzmite mesto, krećemo odmah.

Martin sede na svoje mesto i zakopča sigurnosni pojas. Pogledao je kroz prozor: Paul je još stajao na ivici šume. Martin mu je mahnuo još nekoliko puta, mada nije bio siguran da će se to videti. Tada pilot, koji je u međuvremenu uključio pogon, dade punu snagu i letelica polete uvis.

»Zaista, Paul je izuzetan čovek« — pomisli Martin. — »Ljubazan i dobar kao retko ko.«

On je Paulu Kohleru bio izuzetno zahvalan zbog jedne stvari: uspeo je da savlada radoznalost i nije ga pitao šta mu je bila ona na koja je poginula u letelici one olujne noći...

*

»Vreme je da vidim šta me očekuje« — pomislio je.

Nasumce je odabrao jednu memorijsku ćeliju i ubacio je u ležište na univerzalnom komunikatoru. Ekran zasvetle i na njemu se pojaviše

jarka, krupna slova:

NAREĐENJE ZA PROVOĐENJE ZAVRŠNOG TESTA — ZA: MARTINA CARRA, ISTRAŽIVAČA-KANDIDATA.

Martin pritisnu taster i na ekranu se ukaza tekst naređenja:

»Završni test se ni po čemu ne razlikuje od uobičajene istraživačke misije. Dakle, nije ni lakši ni teži. Dobili ste sistem BDH 304851 sa sledećim koordinatama: galaktička longituda 142,8127 ugaonih jedinica, galaktička latituda 05,3759, a radijalno rastojanje 10,5384 kiloparseka. Taj zvezdani sistem spada u potpuno neispitane, pa je vaš zadatak sledeći: 1. Polazak iz Centra 5, koji se nalazi na Mesecu. 2. Izvođenje prostorno-vremenskog skoka, posle koga će se vaš svemirski brod naći u blizini sistema BDH 304851. 3. Detaljna ispitivanja prirodnih karakteristika sistema. 4. U slučaju da u tom sistemu postoje inteligentna bića. treba uspostaviti kontakt. 5. Izvođenje drugog prostorno-vremenskog skoka. 6. Povratak u bazu na Mesecu. — Želimo vam uspešno izvođenje zadatka...«

U suhoparnom tekstu naređenja nije bilo novih podataka, sve je to Martin znao i ranije. On izvadi ćeliju iz ležišta i na njeno mjesto stavi drugu.

»ZA: MARTINA CARRA, ISTRAŽIVAČA-KANDIDATA CENTRA BROJ 9 ZA OBUKU.« — ukazaše se slova na ekranu. — »Za vašeg partnera određena je CHRISTINE VAN DE KAMP. istraživač-kandidat Centra broj 3 za obuku. Identifikacioni broj CY — 7849, rođena u Polisu broj 2753, osamdeset petog dana 1354. godine postatomske ere. Zanimanje: astrofizičar (sada istraživač-kandidat). Lični opis: visina... težina...«

Martina nisu zanimali njeni lični podaci, pa ih je samo preleteo pogledom, no, podatak na kraju spiska urezao mu se u pamćenje: »koeficijent inteligencije 150«.

Pritisnuo je taster i tekst nestade. Sa ekrana se smešilo lepo lice mlade djevojke, na kome su se isticale velike, pametne oči.

— Da — uzdahnu Martin Carr — tu ženu zaista ne smem da potcenim.

*

Nekada davno, za toplih letnjih noći, Martin je svojim malim teleskopom posmatrao Mesec. Činio mu se blizak, sa svojim sivim morima, fantastičnim planinskim lancima i ogromnim kraterima. Ponekad je imao utisak kao da lebdi u nekakvoj letelici nisko iznad tog neobičnog, surovog sveta.

Sada se nalazio na Mesecu. Tačnije, bio je u kancelariji upravnika Glavne baze istraživača na Mesecu.

Put je proveo u polusnu, pa je još bio malo omamljen. Morao je jako paziti da ne napravi neku prenaglu kretnju: mišići su mu još bili naviknuti na zemaljsku, šest puta jaču silu gravitacije. Čim je stigao u

Glavnu bazu, a to je bilo pre pola sata, došao je u kancelariju upravnika, no nije ga zatekao, pa mu je preostalo samo da čeka.

Posle nekog vremena vrata se otvoriše: u kancelariju su ušli čovek i devojka. Čovek je bio srednjeg rasta, snažne građe i lepog, prijatnog lica. Devojka je bila nešto niža, skladno građena, obučena u odelo kakvo je imao i Martin.

— Vi ste već stigli! — reče čovek. — Da vam se predstavim: upravnik Glavne Mesečeve baze, Walter Russel. A ovo je... to biste mogli i sami pogoditi.;.

Martin je prepoznao lice sa fotografije: bila je to Christine van de Kamp.

— Sada smo svi na okupu — reče upravnik. — Predlažem ovakav raspored rada: sada se odmorite od puta, ili ako želite, razgledajte bazu. Bilo bi dobro i da malo razgovarate i upoznate se. Večeras bismo vam pokazali svemirski brod i dali završna uputstva. I, ako sve bude u redu, sutra krećete.

*

— Ovo je vaše — reče Walter Russel, pokazujući na svemirski brod tipa CX-A. — Sa njim ćete raditi od sada pa nadalje, naravno, pod uslovom da uspešno apsolvirate završni test.

On pritisnu taster na daljinskom upravljaču i vrata na boku se nečujno otvoriše. Razgovor su nastavili sedeći u foteljama pilotske kabine.

Walter Russel uze svesku sa tehničkim podacima broda.

— Ovako: ovo je službeni svemirski brod istraživača, kodna oznaka CX-A. Opšti podaci: dužina trideset i dva metra, masa pet stotina tona, nosivost deset tona, posada i putnici do šest osoba, pogon anihilacioni, brzina krstarenja do 0,1 c, skokovita promena prostorno-vremenskih koordinata moguća u okvirima Galaksije. Brod u svome sastavu ima automatsku aparaturu za kompleksna naučna istraživanja zvezdanih sistema, ali i energetski štit i moćno pozitronsko oružje. Moguć je let kroz atmosfere planeta, kao i sletanje na površinu. Da zaključim, univerzalni brod izvanrednih osobina, savršenstvo naše tehnologije...

Martin i Christine sedoše za komande.

— Pa, kako vam izgleda? — upita Russell. — U toku posljednjih mesec dana pregledan je svaki delić. Tehnička služba tvrdi da sve funkcioniše savršeno.

— Dakle, sutra ćemo videti da li je to istina ili ne — odgovori Martin.

Njih dvoje sporazumeli su se pogledima: on će biti pilot, a ona navigator.

*

Na komandnoj tabli zasvetle pozivni svetlosni signal.

— Ovde let 15/12, svemirski brod CX-A-51325 — javi se Christine.

— Spremni smo!

— Ovde kontrola. Možete uzleteti!

Martin uključi pogon i zauze komande. Osećalo se podrhtavanje — energija pogona narasla je do moćne veličine. Svemirski brod poče se lagano uzdizati. Kada je bila pređena sigurnosna visina, Martin potpuno oslobodi pogon i brod ogromnom brzinom polete uvis. Već posle nekoliko minuta Mesec je ostao daleko iza njih — svemirski brod kretao se po izlaznoj putanji, u krstarećem međuplanetarnom letu. Martin prepusti komande kompjuteru.

— Za deset časova stići ćemo u zonu izvođenja skokova — reče on. — Do tada moramo biti potpuno spremni!

— Bićemo — uzvrati Christine. — Za najviše tri časa možemo sve završiti, samo ako se potrudimo.

Ona poče da izračunava složene elemente prostorno-vremenskog skoka. Martin joj je pomagao. To je bio i najosetljiviji deo putovanja...

Skokove kroz prostorno-vremenski kontinuum omogućili su vrhunski učenjaci svojim fundamentalnim istraživanjima pre nešto manje od pedeset godina. Bio je to jedan od sporednih rezultata njihovog rada. Međutim, za međuzvezdane letove to otkriće postalo je osnova, alfa i omega... Raniji sistem — krstareći anihilacioni pogon — omogućavao je maksimalnu brzinu od 20 posto brzine svetlosti. pa su bile potrebne desetine godina za let samo do najbližih zvezda...

Prostorno-vremenski skokovi omogućili su putovanje do bilo kog objekta u Galaksiji u deliću sekunde. Suština postupka bila je otprilike u ovome: u prostorno-vremenskom kontinuumu sve je određeno sa četiri dimenzije: x, y, z i ict, gde prve tri pripadaju prostoru, a poslednja vremenu. Izazivanjem anihilacije, snažnog energetskog oslobađanja u prostoru oko svemirskog broda došlo bi do poremećaja u kontinuumu. Unutar prostora oslobađanja nastao bi »vakuum« u dimenziji ict i sve što bi se našlo unutar gubilo bi svojstva pripadnosti četvorodimenzionalnom prostoru i težilo bi niže, trodimenzionalnom. Jasno, za potpuno prebacivanje u nižedimenzionalni prostor bila bi potrebna gotovo beskonačna energija, mnogo veća od one što se dobiva anihilacijom — tako bi se svemirski brod našao između dva oblika prostora, u neravnoteži. Jer, oduzetost kontinuuma ict u četvorodimenzionalnom, i višak u trodimenzionalnom prostoru, vraćali bi svemirski brod, ali sada, zbog sveopšteg kretanja po x, y, z i ict koordinatama u neporemećenom kontinuumu, na druge prostorno-vremenske koordinate.

Martin i Christine izračunavali su elemente skoka na kompjuteru skoro dva časa. Greška u računanju na dvadesetoj decimali mogla je izazvati promenu mesta povratka u četvorodimenzionalni prostor veliku nekoliko svetlosnih godina, što bi bilo katastrofalno. Napokon su svi podaci bili izračunati i ubačeni u memorije brodskog

kompjutera.

— Šta sada? — upita Christine.

— Ostaju još rutinske provere — reče Martin, — To ćemo začas uraditi.

On pritisnu taster na komandnoj tabli i na glavnom ekranu počeše ogromnom brzinom da promiču sheme, sklopovi — kompjuter je automatski proveravao sve sisteme. Posle nekoliko minuta na ekranu se pojave slova:

»NEGATIVNO. ZNAKOVI NEISPRAVNOSTI NE POSTOJE.«

— U redu — reče Martin.

Isključio je ekran i zavalio se u fotelju sa olakšanjem.

— Delujete prilično napeto — reče ona, smešeći se. — Bolje se opustite, živećete nekoliko godina više.

— A vi kao da niste napeti! — procedi Martin kroz zube, a zatim doda malo smirenije: — I šta se vas tiče koliko ću još živeti?

— Vama je, čini se, sve ovo jako važno. Da nismo ovde, bili bismo verovatno negde na Zemlji, ili možda na Mesecu. No, mi nismo tamo, već ovde, a uskoro ćemo biti ko zna gde...

— Zašto ste se prijavili u istraživače?

— Eto, bila je to prilika... — poče ona. — Postalo mi je već glupo ispitivati svemir pomoću instrumenata sa Zemlje, kad postoji mogućnost da se dođe na pravo mesto. Astrofizika daje rezultate u makropodručju, a sve ostalo je sakriveno. Skokovi omogućavaju potpuno otkrivanje tajni Galaksije...

— Dakle, vi ste čisti učenjak — reče Martin.

— A šta ste vi? — upita ga.

Martin se zbuni. Nikada nije razmišljao o tome kako da definiše sebe.

— Ja ću vam reći — nastavi ona. — Vi ste potpuno suprotni. Vi ste poslednji kauboj. Slobodno lutate prerijom sa vašim vernim konjem i preciznim koltom; ponosni ste, čvrsti, nesalomive volje, upadate u gužve i borite se za pravdu... Ali, pazite, partneru! Završni test i istraživači nisu kaubojština. Završni test je isto što i bilo koja istraživačka misija. I tu ne sme biti grešaka. Vi sve to znate i zato ste nervozni, pa sve radite besprekorno i dvostruko proveravate...

»*Ne smeš je potceniti, to bi ti se moglo strašno osvetiti...*« — setio se upozorenja pa je postao oprezan i naglo se ohladi. Shvatio je igru, odavao ju je podsmješljivi bljesak u Christininim očima i njena blago nasmejana usta.

— A gde ste iskopali sve ovo, partnerko? — upita on savršeno mirnim glasom.

— To su mi rekle vaše ruke, kretnje, ličnost... A najviše oči.

— Šta to kažu moje oči? — nagnuo se prema njoj i gotovo joj se uneo u lice.

— Mnogo... gotovo sve — tiho reče ona. — Tužne su, a iza njih je mrak... U vama je smrt.

Ponovo je seo u fotelju, pomalo zadovoljan što je uspeo da je uplaši.

— Ali, tamo gde postoji život, smrt je neprijatelj! — vedrim glasom reče ona. — Moraćemo je isterati!

— Nemojte se samo praviti prepametni — hladno odgovori Martin.

— Nema potrebe da se pravim, ja jesam prepametna — vragolasto mu odgovori.

Martin se nasmeši. Znao je gde je pogrešila, na tom mestu skoro uvek se greši: ona nije bila prepametna, već samo polovina od prepametne. Bolja polovina.

Pogled mu pade na časovnik: bližilo se vreme...

— U redu! — odsečno uzviknu Martin. — Dosta smo razgovarali, moramo se pripremiti za skok. Znate da se po pravilima najmanje pet sati pre i deset posle skoka mora provesti u hibernacionom sarkofagu.

Prešli su u sekundarni odsek. On joj je pomogao da zauzme mesto u sarkofagu.

— Malecka, ne boj se — reče sigurnim glasom. — Biće sve u redu!

— Nisam ja »malecka«! I ne bojim se.

Govorila je još nešto, ali se poklopac sarkofaga hermetički zatvorio. Martin pogleda unutra. Videla se samo iskričava svetlost — tokovi energije su krenuli.

On priđe svome sarkofagu.

»Dobra stvar« — pomisli.

U sarkofagu se oko ljudskog tela stvarao energetski štit koji je apsorbovao sve spoljašne uticaje. Tako su prilikom snažnih energetskih pražnjenja, do kojih dolazi pri skokovima, ljudi u brodu bili potpuno zaštićeni.

Ušao je i namestio se najudobnije što je mogao, prekrstio ruke na grudima i zatvorio oči. Malopređašnji razgovor sa Christinom sada mu se činio sasvim razložan: ona se, zapravo, bojala i bila je nervoznija od njega — zato je pokušavala da bude na visini, čak i podrugljiva.

»Da, žene su baš čudna stvorenja« — pomisli.

Osećao je kako ga obuzima prijatna toplina, polako je tonuo u dubok san... »Laku noć, malecka...«

*

Bio je u polubudnom stanju i nije se hteo aktivirati, napustiti san: bilo mu je toplo, vrlo prijatno i nije želeo da prekida to stanje. Kroz svest mu je prolazio potmuo, neprijatan zvuk — neko je lupao po sarkofagu. On otvori oči i pokrenu se. Istog trenutka poklopac se nečujno vratio u svoje ležište i on ugleda Christinino lice.

— Najzad! — reče ona. — Već sam mislila da si mrtav... Šta ti je bilo?

— Baš ništa. Samo sam se uspavao.

On izađe iz sarkofaga i napravi nekoliko pokreta. Sa zadovoljstvom je utvrdio da hibernacioni san nije ostavio nikakve posledice, osim što su mu od duge nepokretnosti mišići bili malo ukočeni.

Prešli su u komandnu kabinu. Martin uključi veliki ekran.

— Dakle, to je BDH 304851! — uskliknu on.

Na donjem delu ekrana video se zanimljiv prizor — centar sistema BDH 304851 bila je dvojna zvezda. Komponenta A bila je crveni div klase K, a komponenta B normalna plava zvezda klase B. One su bile vrlo blizu jedna drugoj — gravitacija plave zvezde je iz razređenog omotača crvenog diva izvlačila materiju. Njih dve su tako bile spojene mnogobrojnim mostovima plazme. Iznad njih, raspoređeno po celom ekranu, bilo je pet sjajnih tačaka — pet planeta.

— Hoćemo li početi rad? — upita Christine.

— Naravno! Imamo standardni plan...

Walter Russell je bio u pravu: CX-A je zaista bio savršen. Celokupna naučna aparatura u njemu bila je potpuno automatizovana, izuzetno funkcionalna. Bio je dovoljan pritisak na dugme da bi se sve aktivisalo, obavilo svoj zadatak i na kraju se isključilo. Fotografija, polarimetrija, spektrografija, lokacija, detekcija zračenja, čestica, talasa... Stotine najrazličitijih podataka o sistemu BDH 304851 za vrlo kratko vreme bile su sakupljene, analizirane i smeštene u memorije brodskog kompjutera.

Za tih nekoliko sati bila su obavljena sva opšta ispitivanja. Rezultati su bili sumirani u tabelu koju je kompjuter prikazao na glavnom ekranu:

»SISTEM BDH 304851. OPŠTA ISPITIVANJA. REZULTATI: CENTRALNA ZVEZDA SISTEMA — KLASA K6, MASA 10 SUNČEVIH MASA. SEKUNDARNA ZVEZDA, KLASA, B2, RASTOJANJE 5 JEDINICA, MASA 1,5 MASA SUNCA. U SISTEM SPADA PET PLANETA. RASTOJANJA: 5, 8, 12, 20 i 30 JEDINICA, MASE: 0,8; 1,1; 250; 220 i 5 MASA ZEMLJE. PRVA DVA PLANETA PRIPADAJU TIPU ZEMLJE, DRUGA DVA TIPU JUPITERA I POSLEDNJI POLUTIPU. SVI IMAJU ATMOSFERU. ŽIVOT MOGUĆ NA PLANETU BROJ 2 . . . «

Martin i Christine zamislili su se nad poslednjom rečenicom. Ta im je činjenica u priličnoj meri komplikovala zadatak.

— Dakle! — reče Martin — prema planu prelazimo na fazu dva.

I on uključi jedinice krstarećeg pogona.

Sledećih nekoliko dana proučavali su planete iz blizine. Po uobičajenom sistemu, krenuli su sa spoljne strane. Tri giganta bili su fascinantni svetovi, na kojima su dominirale surove sile prirode. Brze promene, energetska pražnjenja, ekstremna gravitacija i temperatura — sve su to bili faktori koji su onemogućavali postojanje složenih materijalnih struktura.

Martin i Christine vrlo su ih brzo ispitali. Privlačio ih je, iako su ga se pomalo i bojali., svet broj 2.

*

Sada je planet broj 2 bio ispred njih — ispunjavao je ceo prostor glavnog ekrana. Bio je plav — tu boju davali su mu duboki okeani. Veo oblaka bio je isprekidan, ispod se moglo videti kopno. Ravnice, planinski lanci, reke ...

— Kao Zemlja — reče Christine. — Ali ima nešto u njemu što mi se ne sviđa ..

— Mi se sada ne pitamo da li nam se nešto sviđa ili ne — reče Martin. — Imamo svoj zadatak i moramo ga ispuniti.

Iako je iz tog planeta izbijala nekakva odbojnost, koja se ni njemu nije sviđala, uzdržao se da taj osećaj pokaže otvoreno.

»MASA: 1,1 MASE ZEMLJE, ATMOSFERA: POZITIVNA (KISEONIKA 25 PROCENATA, UGLJEN DIOKSIDA ZANEMARLJIVA KOLIČINA, OSTATAK NEUTRALAN), KOPNO 40, VODA 60 POSTO POVRŠINE. SREDNJA TEMPERATURA PLUS 15 STEPENI, OPŠTI USLOVI POVOLJNI ZA ZlVOT NA BAZI UGLJENIKA...«

Martin je pažljivo proučavao podatke sa ekrana.

— Christine — reče on — mislim da nam je potrebno još podataka. Ne možemo sleteti samo na temelju ovoga. Predlažem da spustimo dubinsku sondu.

— Imaš pravo. To je najbolje što možemo učiniti...

Dva časa kasnije sonda je ponirala kroz niže slojeve atmosfere, snimajući snažnim kamerama sve ispod sebe. Martin i Christine pažljivo su posmatrali projekciju na glavnom ekranu. Vidno polje se smanjivalo — plan je postajao sve krupniji. Videli su se detalji na površini. U početku, samo krupni detalji reljefa. Zatim ravnice sa obrađenim površinama. Pravi, lepo uređeni putevi sa ponekim vozilom. Mala naselja — gomile zgrada skupljenih bez reda. I na kraju grad — ogroman, planski podignut, širokih ulica i velikih zgrada.

— Do đavola! — izlete Martinu.

Sonda se i dalje spuštala: lepo su se mogla videti vozila i gužva na ulicama. Ubrzo, grad nestade i na ekranu se ponovo ukaza divljina. Nedugo zatim, slika potamne.

Martin se okrenu prema Christini.

— Sonda se srušila. No, pokazala nam je sasvim dovoljno! Pa, šta misliš o svemu onome dole?

— Srednje razvijena civilizacija, približno kao Zemlja na prelazu iz devetnaestog u dvadeseti vek. Verovatno znaju za elektricitet, radio, imaju mašine...

— I ja sam otprilike isto uočio. Dakle, možda nam sutra predstoji faza tri, uspostavljanje kontakta...

U Pravilu istraživača je stajalo: »FAZA III. POSLE ISPITIVANJA

PRIRODNIH KARAKTERISTIKA CENTRALNE ZVEZDE (ILI ZVEZDA), SVIH PLANETA I MEĐUPLANETARNE MATERIJE, PRISTUPA SE ZAVRŠNOM DELU ZADATKA. PLANET NA KOJEM POSTOJE USLOVI ZA RAZVITAK ŽIVOTA PODVRGAVA SE DETALJNIM ISPITIVANJIMA. AKO SE PRISUTNOST INTELIGENTNIH BIĆA ORGANIZOVANIH U CIVILIZACIJU OBJEKTIVNO USTANOVI I AKO NEMA NIKAKVIH PROBLEMA, ISTRAŽIVAČI SVOJ BROD SPUŠTAJU NA POVRŠINU PLANETA I DIREKTNO KONTAKTIRAJU SA PREDSTAVNICIMA CIVILIZACIJE.«

Civilizacija na BDH 304851/11 imala je osnovna tehnička znanja: Martin je uspeo da uhvati radio-emisije na nekoliko talasnih dužina. Jezičkom bloku kompjutera (koji je inače u svojim memorijama imao sve poznate galaktičke jezike) nije bilo teško da analizira i pronađe ključeve za prevođenje. Pred Christinom i Martinom našla se gomila najrazličitijih tekstova — uobičajena razmena informacija unutar jedne civilizacije. Martin sastavi poruku, koju je zatim na planet emitovao snažan brodski odašiljač: »Stanovnici planeta, javljamo vam se mi, vaša starija braća iz dubina kozmosa. Prevalili smo dalek put da bismo videli kako živite. Naše bi civilizacije u budućnosti mogle sarađivati, ako vi to želite. Dopuštate li da naši predstavnici slete na vašu planetu i razgovaraju sa vašim predstavnicima?«

Posle nekog vremena sa planete je stigao odgovor:

»O plemeniti, vaša je milost prema nama, slugama vašim, božanska. O uzvišeni, mi, sluge vaše, pozivamo vas da dođete. O besmrtni, skromni domovi sluga vaših biće vas dostojni. Mi, sluge vaše, dočekaćemo vas kako vam i priliči.«

— Malo neobičan način izražavanja — reče Christine. — Kako ti se čini?

— Prilično ponizan — odgovori on. — Osećaju da smo iznad njih, pa se boje. Obično je tako.

Martin ustade.

— Ja bih se malo odmorio — reče. — A bilo bi dobro da to uradiš i ti. Sutra nas čeka izuzetno naporan dan...

Pokušavao je da zaspi, ali nije išlo. Protekli događaji neprekidno su mu se vraćali u misli, držali ga u napetosti. Sećao se svog ranijeg života, bekstva, priprema. Na kraju, uspeo je da se dovede u polusan. Odjednom je osetio da nije sam.

— Partneru, bojim se .. — tiho je šapnula.

— Nemaš razloga, malecka. Ja sam tu.

Zagrlio ju je.

*

Pesak. Svuda okolo, dokle god je dopirao pogled kroz polumrak, bio je samo pesak. Vetar, koji je duvao na mahove, nosio ga je u kosu, oči. Dvostruko sunce pojavljivalo se iznad horizonta. Rađao se nov

dan.

Martin je posmatrao okolinu, naslonjen na sjajno telo CX-a.

— Hoće li doći? — upita Christine.

— Juče smo izmenili radio-poruke, a danas su videli sletanje našeg broda. Doći će valjda — odgovori Martin.

Sa brda na koje su se spustili sada se video grad: velike, raskošne zgrade bile su zaštićene visokim bedemom. Grad se nalazio na obali reke, granici plodne zemlje i pustinje.

— Pogledaj! — uzviknu Christine. — Dolaze!

Martin pogleda kroz dvogled. Zaista, jedna gradska kapija bila je otvorena i kroz nju je izlazila duga povorka stanovnika.

— Oho! Stvarno dolaze! — reče on. — Moramo se pripremiti.

Na glavu je stavio slušalice neobičnog oblika — automatski prevodilac. Zatim otkoči pozitronski pištolj.

— Ovo je za svaki slučaj — objasni.

Christine učini isto.

Povorka se sporo približavala postojanom brzinom. Martin krenu napred, polako, čvrstim koracima. Christine ga je pratila.

— Šta ćemo reći? — upita ona.

— Da smo im prijatelji koji su došli u posetu!

Između udara vetra mogao se čuti zvuk: harmoničan, melodiozan, opijajući zvuk pesme članova povorke. Već su se mogla videti pojedinačna bića — bili su humanoidi, slični čoveku ...

Na čelu je hodalo biće mnogo više i šire od ostalih, potpuno odeveno u crno. Nije mu se moglo raspoznati lice — na crnoj kacigi bili su samo prorezi za oči. Zvuk melodije bio je sve jači, odjekivao je od okolnih brda. Povorka je bila udaljena svega nekoliko stotina metara.

Trenuci su prolazili. Kada se čelo našlo na pedesetak metara, povorka se zaustavi i pesma u trenutku prestade. Čuo se samo fijuk vetra.

Crna prilika je i dalje lagano koračala prema njima. Na dvadesetak metara i ona se zaustavi.

Posmatrali su se nekoliko trenutaka. Martinu odjednom postade nelagodno. Tada crna prilika polako podiže desnu ruku uvis, kao uznak pozdrava, i napravi trzaj, munjevit i neprimetan. U sledećem deliću sekunde, Martin krajičkom oka zapazi bljesak nečega što je strelovito brzo letelo prema njemu. Snažan ga udar odbaci u stranu i on se sruši na tlo — Christine ga je gurnula u poslednjem trenutku.

Crna prilika stajala je nepomično, rukom pokazujući u njega.

— Uništi! Ubij! — moćna naredba odjeknu u slušalicama. — Danas, na Dan krvi, bog smrti traži živote stranaca koji su sišli sa neba! Ubijte ih!

Povorka se rasturi i prvi redovi krenuše napred...

»Klopka!« — zgranut pomisli Martin. — »Kako smo glupo naseli prevari! Ovi manijaci nas žele ubiti i oteti brod!«

Hitro istrže pištolj i prvim hicem pogodi crnu priliku. Zatim posla smrtonosan rafal u nadiruću masu. Prvi redovi se zatalasaše. Ispalio je još nekoliko rafala i peščano tlo se ispuni telima. Ostatak povorke bežao je u paničnom strahu.

— Malecka, uspeli smo! Beže! — uzviknu i skoči na noge. Nije bilo odgovora. Iznenađen, on se okrenu: Christine je ležala u pesku, širom otvorenih očiju, pogleda uperenog u nebo: iz grudi joj je virila drška sečiva... On joj nežno pridiže glavu.

— Žao mi je — reče ona, jedva čujno. — Odlazim...

— Ne boj se, malecka, ne boj se...

Niz obraze kliznuše mu dve tople suze. U Christininim očima više nije bilo sjaja.

On se uspravi, držeći nepomično telo u naručju. Pogleda unaokolo, a zatim u nebo.

Pesak. I vetar. I dva sjajna sunca visoko na nebu. Gotovo sve je bilo isto kao i trenutak ranije. Polako, vreme je odmicalo, njemu je bilo svejedno.

... kada si srećan, nemoj hvaliti svoju sreću...

»Šteta, uvek dođe neki dan...« — pomisli.

Lagano, pognute glave, krenu prema svemirskom brodu.

*

»Negde je greška« — razmišljao je Martin Carr. — »Sve ovo je ružan san. Ili sam proklet!«

Oni koji su ga voleli, oni koje je voleo, ono što je radio — svemu tome bilo je suđeno da propadne. Njegov život bio je proklet od samog početka.

Pomilovao je hladnu površinu sarkofaga. Na njemu je bio jednostavan natpis: Christine van de Kamp, 1354 p. e., SOL III — 1378 p. e., BDH 304851/11.

»Christine, oprosti mi« — pomisli on. — »Sečivo je bilo namenjeno meni, a ne tebi. Ti si mrtva a ja živ. Neka ti kozmos dopusti da mirno sanjaš.«

Pogon bijesnu na trenutak. Sarkofag izlete iz svemirskog broda i nestade u tami.

On otvori desnu šaku — u njoj je bila ogrlica sa Christininom identifikacionom pločicom, jedina stvar koja se po pravilu uzimala od poginulog istraživača.

Seo je u pilotsku fotelju.

»Šta sada?« — pomisli.

Na glavnom ekranu videla se planeta 2. On odjednom dobi želju da pobegne što dalje od tog prokletog mesta.

»Moram se vratiti...« — pomisli. — »Moram izvestiti ostale, da

ovde više niko ne dođe.«

Grozničavo je programirao kompjuter, izračunavao elemente povratnog skoka. Kada je bio gotov, aktivisao je program i uskočio u hibernacioni sarkofag.

Čvrsto stežući dragoceno parče metala, predavao se snu.

*

— On je budan, Paule — reče lekar. — Ali, i nije budan.

— Ne razumem. Kako to: budan i nije budan istovremeno?

— Svest mu je aktivirana. I ko zna gde se ona sada nalazi... Odlutala je nekuda. Posledica šoka.

— Šta sada?

— Čekati.

Martinu su glasovi bili poznati, čuo ih je kao iz daljine, no znao je da su bliski.

— Paule... jesi li to ti?

Neko lice nagnulo se nad njega i on prepozna svoga instruktora, Paula Kohlera.

— Martine, ne brini. Sve je u redu, na Zemlji si. Test je završen.

— Nismo uspeli, Paule... sve je bilo prokleto...

— U redu, smiri se sada. Moraš se odmoriti.

Paul se okrene lekaru.

— Do đavola, čini se da je pomerio pameću. Šta da radimo?

— Daću mu sredstvo za spavanje. To je za njega sada najbolje.

I on u Martinovu ruku pažljivo ubrizga malo tečnosti iz već pripremljene injekcije.

— Paule, idemo, ostavimo ga na miru ...

U pokidanim krajevima svesti Martin je tražio odgovor. Paul i lekar. Odakle oni? Odakle.. Skupio je svu snagu koju je imao i ustao sa ležaja. Suprotni zid prostorije bio je krcat uređajima. Podsetio ga je na... Vrata se automatski otvoriše i on izađe u hodnik. Znao je da će to biti... hodnik Centra broj 9 za obuku istraživača svemira.

»Prevara« — pomisli.

Tada izgubi svest.

*

Ispred njega stajali su Paul, lekar i upravnik Centra za obuku.

— Martine — reče upravnik — dužni smo vam objašnjenje, koje očekujete sa punim pravom. Eto, vama je više puta u toku priprema skrenuta pažnja na težinu završnog testa. I to zato da bi se vaša samouverenost vratila u realne okvire i da biste bili spremni za najveće teškoće... Znate li onu priču o lancu, koji uvek puca prvo na najslabijoj karici? Isto je i sa čovekom. Cilj završnog testa je ispitivanje najslabijih karika kandidata. Ako se one pokažu dovoljno čvrste, lanac je neraskidiv, a test je pozitivan ...

— A najslabije karike — nastavi lekar — to je ono što se nikada ne

vidi, što se nalazi duboko u čoveku. Onaj uređaj nije elektroencefalograf, već bi se mogao nazvati simulatorom realnosti. To je izuzetno složen uređaj, koji davanjem pažljivo proračunatih elektromagnetskih impulsa kori velikog mozga može stvoriti prividnu realnost, sličnu snu. Projekcijom različitih realnosti u mozak i praćenjem reakcija mogu se tačno odrediti osobine čoveka, to jest koliko su otporne njegove najslabije karike. Naravno, ne koristi se bilo kakva realnost, već ona koja sledi iz prošlosti, a to je završni test onakav kakav očekuje kandidat... Naravno, ne možemo pustiti nekoliko kandidata da sami odu ko zna gde; moglo bi im se svašta dogoditi. Zato im u mozak projektujemo jednu od varijanti istraživačkog zadatka, koja se završava izuzetno nepovoljno, što ostavlja mnogo manje posledice od prave misije sa istim završetkom...

— Martine — reče Paul Kohler — tvoje reakcije tokom testa zadovoljile su sve kriterijume i ti možeš postati istraživač. I tvoja partnerka, Christine van de Kamp, bila je izvanredno dobra. Dođi, upoznaću te sa njom...

In on krenu ka vratima. No, Martin se nije pomerao; stajao je u mestu, zamišljeno ih posmatrajući.

»To je neka druga Christine« — razmišljao je. — »Moja Christine je mrtva...«

— Ili možda ne verujete u ovo što smo vam ispričali?

Nije imao razloga da ne veruje. No, bilo mu je svejedno posle svega što se dogodilo. Shvatio je poentu priče o Krezu i Solonu: Život je dat, naturen. Sudbina je nadređena. Zato, sve što se dogodi mora se primati ravnodušno, bez uzbuđenja. Život je naopak: što nešto više želimo, to manje dobivamo...

— Paule... i vi ostali — reče Martin tihim, ali vrlo razgovetnim glasom — želim da odem odavde. Odmah. I da se nikada više ne vratim.

*

Pesak duž cele obale, unedogled. I vetar, prijatan, lepršav dah prirode. I Sunce, sjajno i crveno, nisko nad horizontom, koje je zalazilo, tražilo odmor u dubini okeana. I pučina, široka, nepregledna kao beskonačnost.

I on sam u svemu tome.

Visoko iznad nebo je tamnelo. Pojaviše se prve zvezde. Na zapadnom horizontu preostao je još jedan zrak slabe svetlosti, koji je osvetljavao nemirnu površinu mora. Talasi što su stizali do obale neumorno su nosili zrnca peska. Obala — dubina, dubina — obala... Isto kao što su se valjali beskonačno pre, isto kao što će se valjati beskonačno posle sadašnjeg trenutka.

Šta sada kad je sve prošlo? I ono što je moglo biti, i ono što je bilo. Najbolje je: pobeći! Pobeći negde daleko, pobeći od svih i svega.

Sem...

Nije mogao pobeći od sebe, osim na jedan način. Međutim, nije bio u stanju da to učini. Time ne bi uništio samo sebe, već cijeli jedan univerzum — čestice, atome, zvezde, galaksije, ceiokupnu organizaciju sveta. Sve bi se to pre vremena pretvorilo u ništavilo.

Sudbina je zatvarala puteve kojima bi krenuo. Više nije imao kuda.

I posljednji zrak svetlosti se ugasi. Nastupi potpuna tama.

»Kao pozorišna predstava« — pomisli. — »Radnja se završava, gase se reflektori i spušta se zavesa. I to je kraj.«

Nebo se osulo zvezdama treperavim i sjajnim, večno živim tačkicama. U tišini noći talasi su nastavljali beskoračnu igru sa zrncima peska: obala-dubina, dubina-obala, obala-dubina...

*

Ispod širokih krošnji drveća već je bio potpun mrak, ali Paul, lekar i upravnik Centra za obuku suviše dobro su poznavali stazu da bi im to smetalo.

— Dakle, šefe? — reče Paul.

— Prijatna je ova šetnja. Već danima nisam udahnuo ovako svež vazduh!

— Šefe — progovori lekar. — Šta vi mislite o slučaju »MARTIN B. CARR?«?

— Sve najbolje — reče upravnik. — čist, klasičan primer obrade ličnosti.

— Ali on je izuzetno inteligentan — reče lekar. — Imao sam utisak kao da nas je potpuno otkrio...

— Nije tako — reče Paul. — Ja sam ga dobro upoznao. Bio je ljut što smo bez dozvole dirnuli u njegovo »ja«, što smo otkrili nešto istinito o njegovoj suštini. I završni test je delovao na njega na uobičajen način: prikazana mu je slika sopstvene nesposobnosti, stvoren osjećaj krivice, kompleks manje vrednosti... Pored tih preduslova, moja ponuda da postane pravi istraživač delovala je potpuno odbojno, izazvala kod njega strah, sumnju, bes, želju za bekstvom... A postoji još nešto: on nikada nije ni želeo da postane istraživač i prihvati ideje organizacije, hteo je samo da nađe zaborav u nekakvom uzbudljivom i korisnom radu i tako pobegne od apsurda života i smrti.

Upravnik je sumirao podatke.

— Klasičan slučaj manijakalne želje za uzbuđenjem — reče on. — Moje kolege, čestitam vam na uspešnom završetku operacije izlečenja!

— Zabrinjava me Martin — reče Paul. — Ko zna šta će sada biti sa njim... Znate, ponekad posumnjam u efikasnost izlečenja: ako je pacijent u još gorem stanju posle lečenja nego što je bio pre, kakvo je to izlečenje?

— Nije baš tako, dragi kolega — reče upravnik. — Vidite, posle

svega pacijent zasiti svoju glad za avanturom, on se ponovo uključuje u tok života i postaje vredan, koristan član zajednice i nema više avanturističkih težnji.

— Onda je Martin Carr poseban slučaj. Čini se da mu je ovo bila poslednja šansa...

— Kolega, ne bojte se, čovek je izdržljiva zverka. Uvek... skoro uvek postoji neki adut u rukavu — reče upravnik. — ako ga nema, to onda nije naša greška. Ni krivica. Moramo se ravnati prema većini.

— Upravniče, ponekad razmišljam o jednoj stvari — progovori lekar. — A šta ako neko pristane?

— Nikada se to nije desilo za sve ove duge godine — reče upravnik. — I neće se nikada ni desiti. One slabe odbijamo na regrutaciji ili ih uplašimo na pripremama, a jakima slomimo najslabije karike u toku završnog testa. Sistem je savršen!

— Zar se to sve radi samo zato da bi se održale neke neistine, koje ceo svet smatra vrhunskom mudrošću?

— Paule, naravno da osobe odgovarajućeg položaja sve znaju. Laži su namenjene onima nižima, a njima je ionako svejedno. Bio atom, ili proton, ili krompir fundament materije, za njih se svet ne menja. Problem je u tome što smo blokirani. Eto, tokom svih godina postojanja naše civilizacije otkrivali smo ponešto, išli napred, a sada, odjednom, nemamo više kuda! Naši vrhunski učenjaci trude se, no ono što otkriju same su trivijalnosti. Realnost je opasna, fatalistička... a ako nemamo više kuda, učinili smo sve što smo mogli i vreme je da nestanemo... Najdalje smo došli do Plutona, ništa nije brže od c, nema ni jedne civilizacije u svemiru sem nas... Lažemo sebe da idemo dalje u istraživanju i pokoravanju sveta ...

— Ali... — nesigurnim glasom reče Paul — neko će jednog dana svetu otkriti istinu!

— Dragi kolega! A šta je istina? Ono što vidimo? Ili ono što misilmo da znamo? Možda ono što jeste? Istina postoji u svima nama. I svaki je čovek zna. A ova... spoljna istina zapravo je samo igra ...

Soba

Ray Russell:

The Room

Preveo Bruno Ogorelec

Crane se probudio s pjesmicom zubne paste Tingle u ušima. Tingle je, znači, zakupio noćašnju EPP-uspavanku. Namrštio se na zvučnik uspavanke u zidu kraj svoga jastuka. Pogleda zatim na strop — još je prazan. »Mora da je stvarno rano«, pomisli. Kad se slogan Kava-Fizza počeo polako ocrtavati na stropu on odvrati pogled i ustane iz kreveta. Izbjegavao je gledati poruke otisnute na plahtama, jastučnicama, pokrivačima, na svom kućnom kaputu i na podstavi papuča. Čim su mu noge dotakle pod, automatski se uključio televizor. Ugasit će se isto tako automatski u deset navečer. Crane je potpuno slobodno mogao birati kanale, no nije vidio u tome nikakvu svrhu.

Upalio je svjetlo u kupaonici i zvuk s TV programa odmah se začuo iz kupaoničkih zvučnika. Ugasio je svjetlo i obavio prvi jutarnji ritual u mraku, no za brijanje mu je ipak trebalo svjetlo. Čim ga je opet upalio, zvučnici su ponovo proradili. Dok se brijao, ogledalo bi zatreptalo na trenutak svake tri sekunde. To nije ometalo brijanje, no Crane odjednom ustanovi da razmišlja o bogatoj toploj aromi Kava-Fizzove konkurencije, Čaj-Instantu. Za nekoliko trenutaka čitao je reklame za Sad!, blagi laksativ trenutačnog djelovanja i Stop!, sredstvo protiv proljeva s okusom viskija, štampane na naizmjeničnim listovima papirnatog ručnika.

Dok se oblačio, zazvoni telefon. Pustio ga je da zvoni. Znao je što će čuti ako digne slušalicu: »Dobro jutro! Jeste li već doručkovali Krekerone? Puni su bjelančevina i...« — ili: »Slabo se osjećate? Srčane bolesti su krivac za osamdeset posto smrtnih slučajeva. Prvi su simptomi....«

S druge strane, opet, to bi mogao biti neki važan poziv. Podigao je slušalicu.

— Halo.

— Halo i vama — odgovorio je duboki sugestivni ženstveni glas. — Bob?

— Da, ja sam.

— Bob Crane?

— Da, tko je to?

— Ja sam, Judy. Vi me ne poznajete, ali ja poznajem vas. Jeste li se u posljednje vrijeme osjećali nekako tromo, lošije nego obično?...

Spustio je slušalicu. Ovo je prevršilo mjeru. Izvukao je izgužvan komadić papira iz ladice pisaćeg stola. Na papiriću je bila ispisana jedna adresa. Do tada se nije mogao odlučiti da slijedi taj mig, no jutros je osjetio da se odlučio. Izišao je iz kuće i zaustavio taksi.

Stražnja strana prednjih sjedala taksija odmah se uključila i Crane se našao pred »Jutarnjim programom Juice-O-Vescent pjenušavih sokova«. Zaklonio ga je raširivši novine koje je prethodni putnik ostavio na sjedalu. Uspio je izbjeći okom četverobojne reklame štampane glitter-bojama i njihovim indirektno homoseksualnim, sadističkim, mazohističkim, incestuoznim i autoerotskim simbolima i pokušao se koncentrirati na članak o pokretanju još jednog vladinog programa stanogradnje, no pokušaji da ignorira reklamu deodoransa Povjetarac, štampanu žuto-na-bijelom, između redaka, ostali su bezuspješni. Taksi je stigao na odredište.

Crane plati vozaču novčanicom koja je s jedne strane nosila sliku Abrahama Lincolna, a s druge sliku gole žene koja se kupa sa sapunom Smoothie. Ušao je u prilično trošnu zgradu, pronašao prava vrata i pritisnuo dugme. Čulo se kako u stanu zuji storomodno električno zvonce, a ne pjesmica »Meso-jedi« mesnog doručka ili »Krispi-pij« krispikole. Srce mu se ispuni nadom.

Vrata otvori neka neuredna žena, promotri ga, sumnjičavo i upita:

— Da?

— Ovaj... hm... gospođa Ferman? Dobio sam vaše ime od prijatelja. Bili Seavers se zove. Čuo sam — glas mu se spusti do šapta — da vi izdajete sobe.

— Gubite se odavde; hoćete li da imam problema? Ja sam poštena i ugledna građanka ...

— Ovaj, ja bih vam platio. Imam dobar posao. Ja...

— Koliko?

— Dvjesta? To je dva puta više od onog što plaćam za stan.

— Uđite.

Iznutra je žena zaključala vrata, spustila rezu i lancem je učvrstila za dovratak.

— Jedna soba — reče. — Tuš i WC su na kraju hodnika i dijelite ih s još dvojicom. Sami se brinete za smeće. Zimi se sami brinete i za grijanje. Ako hoćete toplu vodu, to vam je još pedeset mjesečno. Ne smijete kuhati u sobi. Ne smijete dovoditi nikakve goste. Plaćanje tri mjeseca unaprijed, u gotovom.

— Uzet ću — Crane će brzo, a zatim doda: — Može li se ugasiti televizor?

— Nema nikakvog televizora. Ni telefona.

— Nema ni EPP-uspavanke kraj kreveta? Ni subliminala u ogledalu? Ni projekcija na strop ili zidove?

— Ničeg od toga.

Crane se nasmiješi. Izbrojao je stanarinu na njezin prljavi dlan.

— Kad se mogu mogu useliti?

Ona slegnu ramenima.

— Kad god hoćete. Evo vam ključ. Četvrti kat, prednja vrata. Nema lifta.

Crane ode, još se smiješeći, s ključem čvrsto stisnutim u ruci.

Gospođa Ferman dignu telefonsku slušalicu i okrenu broj.

— Halo — reče. — Ferman ovdje. Imamo jednog novog. Muškarac oko trideset godina.

— Odlično, hvala vam — odgovori glas s druge strane. — Odmah počnite terapiju, doktorice Ferman.

Sestre po krvi

Joe Haldeman:

Blood Sisters

Preveo Darije Đokić

I tako, imao sam običaj nositi dvije različite posjetnice: J. Michael Loomis, sakupljač podataka, i Jack Loomis, privatni detektiv. U devet slučajeva od deset to je isto. Ali, moraš znati ocijeniti potencijalnu mušteriju, odlučiti da li bi taj radije unajmio činovnika ili štemera.

Neki ljudi još imaju romantičnu predodžbu o privatnim detektivima i sretno se preznoje kad pomisle da bi ih mogli unajmiti. Ipak, ovo je 21. stoljeće i, bez obzira na česte reprize Bogartovih filmova, veći dio mog radnog vremena sastojao se od sjedenja, za kompjuterskom konzolom u uredu, pomoću koje sam, kršeći zakone raznih država o privatnosti podataka, sakupljao neugodne informacije o nekim ljudima, kako bi se drugi ljudi mogli od njih razvesti ili ih izbaciti s posla ili uloviti bolji komad kolača.

Neću reći da povremeno nisam izlazio na ulice; niti ću poreći da sam imao pištolj i dozvolu za njega. Prijatelji moji, tamo vani još djeluju sile zla, iako bismo većinu njih mogli nazvati biznismenima koji se koriste zakonom umjesto da ga poštuju. Kao i ja. Ipak, moram reći da sam bio sretan što nisam nikada upao među ubojstva, ucjene, kidnapiranje — sve teže zločine. Ovaj moj mozak možda nije nešto posebno, ali je jedini koji imam.

Trebao sam ga upotrijebiti kada je ta žena ušla u moj ured. Pozdravila je na čudan način.

— Imate li dozvolu za nošenje oružja?

Nekoliko mi je odgovora palo na pamet, svi povezani s ejakulacijom, ali sam nakon kraće tišine odgovorio potvrdno i upitao tko ju je uputio. Za početak sam bio ljubazan. Bila je nešto malo ljepša od najljepše žene koju sam vidio u životu.

— Moj advokat — reče — i nemojte, me pitati za njegovo ime.

Sada sam bio siguran da je sve to nekakav vic. Samo u pričama detektivi imaju lijepe, tajanstvene mušterije. Moji ženski poslodavci većinom su bili neukusno odjeveni, pričljivi i uglavnom zainteresirani

za alimentaciju.

— Kako se vi zovete? Ili ni to ne smijem znati?

Malo je oklijevala.

— Ghentlee Arden.

Uključio sam konzolu i otipkao njezino ime, a zatim sedmocifrenu šifru.

— Vaša advokatska firma je Lee, Chu i Rosenstein. Vaše pravo ime je Maribelle Četiri Ghentlee, četvrti klon Maribelle Ghentlee.

— Arden je moje profesionalno ime. Bavim se plesom — pocrvenjela je.

Upisao sam još jedan red brojeva. Katkad bi ovakav pristup opustio mušteriju.

— Kaže da ste registrirana prostitutka.

— Kolgerla — reče hladno. — Prve klase. To sam vam baš htjela reći.

Ja sam liberalan čovjek. Nemam ništa protiv kurvica ili klonova, ali volim da su klijenti sa mnom iskreni. Trebalo je da joj pokažem vrata, a onda pođem za njom. Umjesto toga, rekao sam:

— I tako, imate problema?

— Neki me ljudi progone. Jedan posebno. Treba mi zaštita.

— Vaš sindikat ima za takve stvari kolektivni ugovor s Pinkertonovom agencijom.

— Moj sindikat! — lice joj se malko zgrčilo. — Klonovima nije dopušteno ući u sindikat. Ja sam samo pridruženi član. Bez pravne, medicinske, bilo kakve zaštite.

— Žao mi je, nisam to znao. — Prilično konzervativno. Ipak, mogao sam shvatiti zašto. Izbacite tisuću Maribella Ghentlee na tržište i obično prelijepa djevojka neće imati nikakvih šansi — Sjedniite — Bila je na rubu plača. — I dopustite mi da vam objasnim što ne mogu učiniti. Ne mogu nikoga fizički napasti. Ne mogu pronaći tog tipa, gurnuti mu pištolj pod nos i reći mu da se nosi.

— Znam — zajecala je. Izvadio sam iz ladice kutiju papirnatih rupčića i gurnuo je preko stola.

— Slušajte, postoje zakoni. Ako vam taj tip stvarno smeta, pajkani će ga rado srediti.

— Ne smijem ići na policiju — promrmljala je kroz nos. — Ja nemam građanska prava.

Isključio sam konzolu.

— Da vidimo jesam li u stanju popuniti neke praznine bez upotrebe ove sprave. Vi ste ilegalni klon? — Kimnula je glavom. — S kupljenim ispravama?

— Naravno. Kako bih inače bila u vašem kompjuteru?

Pa, nije bila ni glupa.

— I taj tip nije samo neka nezadovoljna mušterija?

— Nije — reče bez objašnjenja.

— Još jedno pogađanje, pa ćete vi malo pričati. On zna da ste ilegalni klon?

— I trebalo bi da zna. On me je napravio.

— Vaš vlastiti tatica? Još koje iznenađenje?

Gledala je u pod.

— Mafija.

— Ona nezakonita, pretpostavljam.

— Obje.

Ladica od stola još je bila otvorena i pogled na vlastiti pištolj dobro me je ohladio.

— Imam samo dva suvisla izbora. Mogao bih vas vezati lisičinama za vrata i pozvati policiju, ili vas drmnuti u glavu i pozvati Mafiju. Ovo drugo bi bilo sigurnije.

Mašila se torbice. Ruka mi je bila napol puta do pištolja kada je izvadila kreditni računar, uključila ga i pružila mi ga preko stola. Imala je pet puta više novaca nego što ja zaradim u godinu dana. A ja sam među gornjih 30 posto poreznih platiša.

— Mora da su vam leđa dobro ižuljana.

— Ne budalite — reče tvrdo. — Vi ne možete zaraditi takve novce ležeći na leđima. Ako me uzmete za klijenta, sve ću vam objasniti.

Izbrisao sam brojku s računara i vratio joj ga.

— Gospođice Ghentlee, vi ste mi već rekli mnogo više nego što želim znati. Neću da me policija strpa u zatvor niti da mi sud čačka žlicom po mozgu. Ne želim ni da mi Mafija reže muda.

— Isplatilo bi vam se.

— Već imam sav novac koji mi treba u životu. Ovim poslom se još bavim samo zato što sam radoznalo kopile. — Zapravo je to bila istina.

— Nisam mislila samo na to.

— Znam. A vaša me ljepota dovodi u napast koliko i ljepota bilo koje druge žene. — Ponovo je uključila vodoskoke. — No hajde, ispričajte mi tu vašu priču, iako sumnjam da ćete me uspjeti nagovoriti.

— Moja prava klon-majka nije Maribelle Ghentlee.

— To sam mogao pretpostaviti.

— Nego Maxine Kraus. — Zastala je. — Maxine... Kraus.

— To bi trebalo da nešto znači?

— Možda i ne. Jeste li čuli za Wernera Krausa?

— Aha. — Švicarski industrijalac, vjerojatno najbogatiji čovjek u Evropi. — Neki rod?

— Ona je njegova kći i jedini nasljednik.

Zafućkao sam.

— Zbog ćega je ona željela da je kloniraju?

— Nije ni znala da je kloniraju. Mislila je da uzimaju bris za papatest. — Nasmiješila se. — Smiješan položaj.

— A vas su napravili iz brisa?

Kimnula je glavom.

— Mafija je potplatila njezinog ginekologa, a zatim ga ubila.

— Mislite na pravu Mafiju?

— Zavisi od toga što smatrate pravom. Mafija, Korporacija, tu ulazi i onaj njen dio koji se bavi poštenim poslovima. Ja sam, navodno, jedan od šest klonova Maribelle Ghentlee koje su oni naručili kako bi ih u New Orleansu upotrijebili kao kurtizane. Htjeli su isprovocirati proces sa Sindikatom prostitutki koji nije dopuštao pristup klonovima, a oni su tvrdili kako je to nelojalno ograničavanje poslova.

— Nikad čuo za taj proces. Pretpostavljam da su izgubili?

— Naravno. Da su željeli da uspiju, ne bi to pokušavali na Jugu.

— Čekajte malo. Zaletavamo se. Sve je to samo pokriće kako bi se prikrila namjera da vas zamijene za pravu Maxine Kraus.

— Da. Kad stari Kraus umre, a to će biti uskoro.

— Zašto bi onda s vama tako javno paradirali?

— Zato da bih imala privremeni identitet. Izabrali su Maribelle Ghentlee za klon-majku zato što je fizički najsličnija Maxini Kraus. Uz dobru šminku, nitko me ne može razlikovati od pet pravih Ghentlee klonova.

— Ipak... što se događa ako naletite na nekoga tko zna kako izgleda prava Maxine Kraus? S vašim licem i tijelom mora da je u svim evropskim trač-rubrikama.

— Baš ste slatki. — Za njezin osmijeh učinio bih skoro sve, osim zaletavanja na Mafiju. — Radi straha od kidnapera ona živi potpuno odvojeno od svijeta. U toku cijelog života vjerojatno nije vidjela više od dvadeset ljudi. I nije baš lijepa, iako ima svu potrebnu osnovu. Njezinu majku ubili su otmičari kad je još bila dijete.

— Sjećam se toga.

— I tako nikada nije imala ženu prema kojoj bi se ravnala. Nitko je nije učio kako da se češlja ili šminka. Odjeću joj kupuju muškarci. Jednostavno nema za koga biti lijepa.

— Vidim da je žalite.

— I više od toga. — U pogledu joj se miješala beznadnost i prkos. — Možete li to shvatiti? Ona je moja majka. Imamo prividno iste godine, ali ona je još moj jedini roditelj. Volim je i ne želim biti dio plana po kojem će je likvidirati.

— Radije ćete sami poginuti? — rekoh tiho.

— Da. Ali to ne bi mnogo pomoglo. Mafija bi uzela nekoliko novih stanica i napravila još jedan klon, ili njih deset, ili sto, sve dok ne bi proizveli jedan koji neće imati ništa protiv toga da ubije vlastitu mater.

— Kad jednom saznaju da tako mislite...

— Oni to već znaju. Zato i bježim.

To me je sledilo.

— Znaju li oni za vaše advokate?

— Za moje advokate? — Zagrcnula se, kad sam izvukao pištolj ijz ladice. Većina onih koji oružje poznaju samo s televizije ostane iznenađena njihovom težinom i čvrstoćom.

— Hoću reći, jesu li vas možda pratili?

Prešao sam sobu i otvorio vrata. U hodniku nije bilo nikoga. Okrenuo sam kvaku i dvanaest teških magnetnih reza uleti u ležišta.

— Mislim da nisu. Advokati su mi dali popis imena, a ja sam sama izabrala ono koje mi se najviše svidjelo.

Baš me je zanimalo jesam li bio upisan kao Jack ili kao J. Michael. Pritisnuo sam taster na zidu i čelične rolete zatvoriše pogled na Central Park.

— Jeste li došli taksijem?

— Nisam. Podzemnom. Izišla sam stanicu prije i došla pješice.

— Lukavo. — I dalje je buljila u pištolj. Bio je to »bestrzajni 48 Magnum«, najveće oružje koje civil smije nositi.

— Je li vam zaista treba ovoliki?

— Treba. — Nekada sam nosio »beretu 25«, dovoljno malu da se sakrije u kupaćim gaćama. Nekad sam imao i partnera, ali to je duga priča koju ne volim pričati.

— Gledajte — rekao sam. — Ja imam neku vrst nedogovorene nagodbe s Mafijom. Oni se ne bave razvodima, a ja ne bacam tijela u East River. Shvaćate? — Vratio sam pištolj u ladicu i zatvorio je.

— Ne mogu vas kriviti za strah...

— Strah? Gospođice Četiri Ghentlee, ja se ne bojim. Ja sam zgranut! Što mislite, koliko mi je godina?

— Zovite me Belle. Trideset pet, možda četrdeset. Zašto?

— Ljubazni ste. A ja sam bogat. Dovoljno bogat da kupim mladost. Ovim se poslom bavim već četrdeset godina. Gutam vitamine i ne natjeravam se s Mafijom.

Nasmiješila se, a zatim naglo uozbiljila. Kao dijete.

— Nastojte i vi mene shvatiti. Vama je šezdeset godina?

— Dogodine — potvrdio sam.

— Pa, ja sam živjela jedva šezdeset dana. Četiri godine provela sam u rezervoaru, rastući i učeći. Ali učiti iza žica nije isto što i postojati. Za mene je sve novo. Kada hodam ulicom, pogled, zvuk, miris... sve je to kao veliki cvijet koji se otvara prema suncu. Plutati sam u mraku... — glas joj se slomio. — Nemožete ni znati koliko želim živjeti... i to nije fraza nego činjenica. A opet, želim da me ubijete.

Mogao sam samo odmahnuti glavom.

— Ako me ne možete sakriti, morat ćete me ubiti. — Obrisala je

suze s obraza. — Ubiti me i uništiti svaku stanicu mog tijela.

Izvadila je kreditni računar i stavila ga na stol.

— Možete uzeti sav moj novac i učiniti što vam je drago — Krenula je oko stola prema meni. Usput je učinila nešto s kopčom i haljina je kliznula na pod. Njezina gola ljepota potresla me je kao struja. — Ako me spasite, možete me imati. Prijateljica, ljubavnica, žena... rob. Zauvijek.

Usta su mi se osušila gledajući je. Počela mi je otkopčavati košulju.

— Nisam znao da klonovi imaju pupak. — Nakašljao sam se.

— Samo specijalni. A ja imam i druge, posebne kvalitete. Idiote, rekao sam sebi. Svaka te je žena dosad iskoristila i ostavila. Polako sam je privukao. Izbliza, taj pupak baš i nije bio sasvim uvjerljiv. Nitko nije savršen.

*

I ranije sam izrađivao lažne identitete, ali nikada tako pažljivo kao sada. To što je bila klon činilo je posao nešto delikatnijim, jer vlasti više nadziru život klonova nego ostalih građana. Ipak, to što joj je i dosadašnji identitet bio lažan, olakšalo je ponešto cijelu stvar. Mogao sam samo nagađati tko joj je napravio isprave.

Nisam joj želio kvariti ljepotu, pa smo isključili plastičnu kirurgiju. Svaki zakoniti liječnik bio bi sumnjičav, a obratiti se nekome u podzemlju nije bilo daleko od samoubojstva. I tako smo obojili kosu u crno i nakovrčali je. Prestala se šminkati, a nabavila je neku prilično bezveznu garderobu.

Mafija joj je dala cijelo malo bogatstvo kako bi je navikla na novac i osigurala njezinu lojalnost. Za njih je to bila sitnica. Pola od tog novca iskoristili smo za stvaranje lažnog identiteta.

Oko mjesec dana nakon našeg prvog susreta dogodila se strašna nesreća s jednim od gradskih autobusa. Mnoga su tijela tako izgorjela da ih nitko više nije mogao prepoznati. Dao sam nešto mita i dva su leša proglašena za klon Maribelle Četiri Ghentlee i privatnog detektiva Johna Michaela Loomisa. A kad smo saznali da je leš navodnog klona nestao iz mrtvačnice, pokupili smo sav naš novac, odavno pretvoren u gotovinu, i nestali.

Čudno sam se osjećao zatvarajući poklopac na konzoli. Na cijelom svijetu vjerojatno nije bilo više od pola tuceta ljudi sposobnih kao ja da pomoću te sprave izvuku informacije iz sistema. Ali, morao sam ili ostaviti posao ili prepustiti Belle samoj sebi

Odletjeli smo na Karibe i malo prošvrljali. Odiučili smo se za otok Sv. Tomasa. Cijeloga života bavio sam se jedrenjem pa smo kupili čamac od 15 metara i uključili se u čarter-servis za turiste. Katkad bismo prevozili grupe na pecanje ili ronjenje, drugi put bismo se usidrili u kakvom zaljevu i vodili ljubav.

Nakon otprilike godinu dana pročitali smo u lokalnim novinama da

je umro Werner Kraus. Spominjali su i Maxine, ali fotografija nije bilo. Isto tako i u novinama iz San Juana. Nekoliko smo dana gledali sve vijesti (zbog čega smo morali odsjesti u hotelu), a idućeg mjeseca kupovali smo razne tjednike i mjesečne magazine. U člancima se objašnjavalo kako se Fräulein Kraus trudi da ostane izvan domašaja publike i, na naše olakšanje, nije bilo nikakvih slika.

Znali smo da će je, prije ili kasnije, neki papparazzo uslikati, ali onda će nam to već biti svejedno. Belle se šišala na vrlo kratko, ali je pustila da joj kosa poprimi prirodnu, smeđu boju. Sunce i vjetar potamnili su joj kožu, a godina dana rada s jedrima i konopima vidljivo su ojačali mišiće.

*

Ured u marini je bio širok kao dva ormara za metle. U to sam se divno proljetno jutro došao upisati na listu onih čiji se čamci mogu unajmiti. Čitao sam vremenski izvještaj obješen o zid, kad se odjednom Belle provukla kroz vrata i stala do mene uguravši se uz šalter. Potapšao sam je po turu.

— Odmah sam gotov, dušo.

Činilo se kao da su me zgrabila nekakva kliješta i okrenula.

Bio je visok više od dva metra, a ramena su mu bila tako široka da je kroz vrata mogao proći samo postrance; imao je dugu bijelu kosu i blijedoplave oči; bijeli sportski kaput poznatog mi kroja, sašiven tako da prikrije futrolu pod rukom.

— Prijatelju, to se ne radi — reče s njemačkim naglaskom.

Pogledah ženu koju sam potapšao i koja me je promatrala s nekom vrsti aristokratskog podsmijeha. Osjetio sam kako mi krv napušta lice i skoro sam naglas viknuo njezino ime.

Namrštila se.

— Helmuth — reče čuvaru. — Sie sind ihm erschrocken. Prestrašio si ga... Žalim — okrenula se meni. — Moj prijatelj ima prilično nezgodan karakter. — Imala je savršen sjevernoatlantski naglasak, a njezin poznati glas protjera mi žmarce niz leđa.

— Žalim — procijedi čuvar. Jest, žalio je što me ne može naglavačke baciti u vodu.

— Mora da nalikujem na nekoga koga dobro poznajete — reče mi ona.

— Na moju suprugu. Sličnost je... zapanjujuća.

— Stvarno? Bilo bi mi drago da je upoznam. — Okrenula se prema ženi koja je stajala za šalterom. — Željeli bismo unajmiti jedrilicu za jedan dan.

Činovnica pokaže na mene. — On vam ima divan petnaestmetarski brod.

— Izvrsno! Da li i vaša žena jedri s vama?

— Da... da, pomaže mi. Ali, morat ćete platiti punu cijenu —

dodao sam brzo. — Obično prevozim po šest putnika.

— Ne mari. Osim toga, ima nas još dvoje.

— Putnici pomažu s konopima i jedrima.

— Još bolje. Obožavam jedrenje.

To je bilo očito. Pogriješili smo kad smo povjerovali da će Maxine živjeti povučenim životom. Bila je gotovo isto toliko opaljena suncem kao i Belle. Vjerojatno je imala dulju kosu, s obzirom na to da ju je držala pod rupcem.

Predstavili su se lažnim imenima: Jack Jackson i Lisa von Hollerin. Čuvar se zvao Helmuth Dva Kastor. Klon. Znači da se negdje kretalo još najmanje jedno prekomjerno mišićavo brdo od čovjeka. Lisa je platila činovnici i pozvala svoje prijatelje iz hotela; »Abora«, vez 39.

Nisam imao prilike upozoriti Belle. Upravo je izlazila iz kabine kada smo se prebacivali preko ograde. Zablenula se otvorenih usta i zateturala; zamalo se onesvijestila od iznenađenja. Uhvatio sam je za ruku i predstavio. I ostali su buljili.

Nakon nekoliko trenutaka neugodne tišine Helmuth Dva prošaputa:

— Du bist ein Klone. Ti si klon.

— Ne može biti klon, šašavko — reče Lisa. — Kada si vidio klona s pupkom? — Belle je bila u bikiniju. — Ali bismo zaista mogle biti blizanke. Ovo je uistinu zapanjujuće

Helmuth Dva je svečano odmahivao glavom. Belle mi je pričala kako se klonovi mogu prepoznati među sobom, bez obzira na lažni pupak.

Uskoro su nam se pridružili ostali. Helmuth Jedan bio je naravno foto-kopija Helmutha Dva. Lisa je predstavila Mariju Salamanku kao svoju ljubavnicu: bila je to malena tamnoputa Baskijka, ugodno tajanstvena ali bez znakova neke posebne ljepote.

Prije nego što smo odbacili vezove, Lisa mi je prišla ispričavajući se. — Mi smo prilično čudna grupa ljudi. I ovo je dodatak zbog toga. — Stavila mi je u ruku zlatnik vrijedan najmanje triput više nego što je bila cijena prijevoza. Nastojao sam pokazati oduševljenje. Imali smo više od tisuću takvih u kobilici umjesto balasta.

»Abora« nije imala pomoćni motor. Bio je pravi mali pothvat isploviti iz prenatrpane marine. Belle i Lisa su izvrsno rukovale jedrima dok sam ja stajao za kormilom. Prvo su se gledale, a zatim i dodirivale. Dok smo izlazili iz luke sjedile su na pramcu i držale se za ruke. Kad smo izišli na otvoreno more spustile su se u kabinu. Marija se počela držati uvrijeđeno, ali su je oba klona uspjela razveseliti.

Nisam mogao biti ljubomoran. Anđeli ne mogu sagriješiti. Međutim, zanimalo me kako bi se moglo nazvati ono što su tada radile. Neki čudan incest? Transcedentalna masturbacija? Nadao sam se da Belle neće previše pričati.

*

Nakon jedan sat Lisa se pojavila na palubi. Sjela je, gola, do mene dok joj je duga, tamna kosa lepršala na vjetru. Lagano sam stavio ruku na njezino bedro. Vidio sam da je plakala.

— Rekla mi je. Morala mi je reći — odmahivala je glavom. — Maxine Jedan Kraus. Rekla je da će ostati dolje dok se ne oporavi. — Stisnula mi je ruku i ja sam se vratio kormilu. — Možda kasnije. I ne morate se brinuti, vaša je tajna na sigurnom. — Otišla je naprijed i zagrlila Mariju. Rekla je nešto na njemačkom njoj i dvojici Helmutha. Jedan od njih se nasmijao, a nakon toga su se skinuli. Marija je slijedila njihov primjer. Čuvari su svoje oružje i futrole zamotali u kapute. Pogled na njihove »bestrzajne 48 magnume« nije probudio previše nostalgije u meni. Obojica nisu imali pupkove, ali su zato bili dobro obdareni seksualnom anatomijom.

Belle je tada tiho izišla i sjela do mene, obučena i zacrvenjena. Pogladila me po ruci a ja sam joj promrsio kosu. čuo sam Lisu kako se smije i odjednom sam se ukočio.

— Čekaj malo — prošaptao sam. — Nismo se baš koristili glavom.

— To vrijedi za tebe — zahihotala se.

— Daj se uozbilji. Ovo previše smrdi da bi bila samo slučajnost. Da slučajno dođe u ovaj kraj, slučajno se nađe u uredu kada sam ja...

— Nemoj se nervirati.

— Slušaj. Ona je Maxine Kraus isto koliko i ti. Našli su nas. Ona je klon koji će zamijeniti...

— Ona je Maxine. Da je klon, ja bih odmah znala.

— Poštedi me tih mističnih gluposti i preuzmi kormilo. Moram pod palubu. U prednjem skladištu imao sam interesantan arsenal oružja i municije.

Zgrabila me za ruku i povukla.

— Poštedi me svojih privatno-detektivskih gluposti i slušaj. Imaš pravo, ne radi se o slučaju. Sjećaš li se onog stranca s mola, prošlog tjedna?

— Ne sjećam se.

— Ti si skupljao jedro. Za trenutak me je pitao za pravac. Izgledao je zbunjen.

— Sjećam se. Francuz.

— To sam i ja mislila. Bio je Švicarac.

— A ni to nije bila slučajnost?

— Ne, on je u odboru direktora one banke u kojoj smo inkasirali naše čekove. Kada su pravili godišnji obračun, sastavili su sve pojedinačne transakcije.

— Sranje. To je nemoguće.

Nasmijala se.

— Ti si dobar, ali ni oni nisu loši. Jednostavno, bili su radoznali

što će nam tolika gotovina, jer su otkrili da smo se u ovaj posao upustili samo s jedan posto našeg ukupnog kapitala. Zanimalo ih je što to krijemo, a kako je taj direktor ionako dolazio na Karibe na odmor, usput je i pronjuškao.

Sve je to zvučalo suviše zajebano da je posrijedi bila Mafija. Mafijaši bi nas jednostavno pronašli na pučini i raznijeli na komade.

— Između ostalog, taj je direktor bio dugogodišnji prijatelj Wernera Krausa. Zato se onako zbunio kad me je vidio.

I naravno, odmah je otrčao do telefona.

— Ti me pokušavaš uvjeriti da najbogatija žena na svijetu dolazi osobno ovamo da vidi kakvu mi to nevinu igricu igramo. U pratnji samo dvojice čuvara.

— Pet. Postoje još dva Helmutha, a Marija je... svestrana.

— Pet čuvara i švicarska Legija stranaca. Pa što?

Pogledaj ih. Ako su sada naoružani mora da imaju neke igračke na mjestima gdje sunce ne sja. Ja bih ih mogao...

— To dokazuje moje tvrdnje.

— Vraga! Ne slaže se to. Provela je cijeli život bježeći od vlastite sjene...

— Baš je u tome stvar. Prošlog mjeseca je napunila dvadeset pet godina i preuzela kontrolu nad svojim bogatstvom. Sada želi preuzeti kontrolu i nad svojim životom.

— Ako je to istina, riječ je o prokletoj gluposti. Što bi ti učinila na njezinu mjestu: poslala bi ovamo ove divove da sami obave stvar, ne bi osobno uletjela na protivnički teritorij otkrivenih bokova?

Morala se nasmiješiti. — Vjerojatno ne bih. — Izgledala je zamišljeno. — Maxine i ja smo ista žena, na neki način, ali si me ti naučio oprezu. Ona je bila u kavezu cijeloga života i sada hoće van. Želi vidjeti kako izgleda stvarni život, a ne samo na televiziji. Želi jedriti još negdje osim po svom jezeru.

Tome se već moglo povjerovati. Jedan sat je prošao otkako su, na otvorenom moru, Helmuthi zamotali svoje oružje i počele se sunčati. Da su htjeli, mi bismo već odavno bili hrana morskim psima. Loomise, postaješ neoprezan pod stare dane!

— Ipak je to lud rizik. Prokleto lud.

— Pa, ona je malo luda. I romantična, ako nisi uočio.

— Zaista? Kada sam zavirio, igrali ste dame. Jedna preko druge...

— Kopile jedno! — Znala je gdje sam škakljiv. Zamalo sam prevrnuo jedrilicu.

*

Usidrili smo se u malom zaljevu za koji sam znao da ima divan greben. Helmuth jedan je ostao na brodu dok smo mi ostali zaronili.

Ribe i koralji bili su prekrasni kao i uvijek, ali ja nisam skidao očiju s Maxine i Belle. Ronile su zajedno, jedna do druge nesvjesno

sinhronizirajući kretnje. Bilo ih je lako prepoznati. Maxine je imala svjetli ten. Ipak. bio je to neki čudan balet, kao ogledalo koje ne funkcionira. Marija i Helmuth dva također su ih gledali.

Izronio sam ranije kako bih pripremio ručak. Upravo sam narezao šunku, kada se. prilično udaljen začuo zvuk motora. Veliki sifon-jet sudeći po šištanju.

Stražar novika: — Zwei komm herauf! Dva, dođi gore!

Izvukao sam se iz kabine. Čamac je bio udaljen oko dva kilometra i kretao se brzo prema nama.

— Neprilike? — upitao sam.

— Ne znam još. Predlažem da ostanete u potpaljublju. Stražar je, u obje ruke skrivene iza leđa, držao po jedan pištolj.

Potpalublje, dobra ideja. Otvorio sam prednje skladište i odgurnuo sanduk s konzervama piva iza kojeg sam sakrio oružje. Izvukao sam dvije plastične vreće, a ostale ostavio na miru, zasad. Bili su to posljednji modeli iz arsenala Obalne straže i stajali su me više nego cijela jedrilica.

U mislima sam čitav taj postupak ponavljao tisućama puta, ali nisam računao da će vreće biti klizave od vlage i ulja. Nisam ih mogao otvoriti. Okrenuo sam se prema kabini da uzmem nož i to je zamalo bilo posljednje što sam učinio u životu. Začuo sam glasno udaranje i ugledao red rupa kako mi se približava. Bacio sam se na pod dok su mi meci zujali iznad glave a iverje zasipalo ruku i lice. Helmuth Jedan odgovorio je vatrom, a s ograde jedrilice začuo se krkljavi krik, a zatim pljusak u vodu. Mora da su pogodili drugog čuvara dok se penjao uz ljestve.

Toga baš nije bilo u mojim ponavljanjima, isto tako niti zvuka crpke za vodu — pogodili su nas ispod vodne linije.

Uspio sam savladati drhtanje toliko da sam napokon razrezao vreću i izvadio malokalibarsku pljucu. U trećem sam pokušaju uspio ubaciti okvir u ležište. Repetirao sam oružje i izletio na palubu kroz otvor kabine.

Pljuca je bila konstruirana za brzo potapanje čamaca. Ispaljivala je strelice u veličini starinskih gramofonskih igala, njih 50 u sekundi. Svaka je letjela nadzvučnom brzinom i imala eksplozivni naboj. Nakon deset sekundi čamac bi izgledao kao da je drvosječa radio na njemu motornom pilom cijelo popodne.

Na moju sreću, vatru su usredotočili na krmu. Na Helmuthovu sreću većina metaka išla je previsoko. Mora da je pucao ležeći. Naslonio sam pljucu na nogare i namjestio teleskop na najveće povećanje.

Kada sam pogledao kroz teleskop, refleksi dugogodišnjeg bavljenja streljaštvom učiniše svoje. Duboki udah. izdah do pola, zen. Čamac je jurio prema sredini mog vidnog polja. Čekao sam. Bio je to »Whaler«

tipa »Nepotopivi«. Jedan čovjek čučao je na krmi upravljajući topom od 20 mm, zaštićen čeličnom pločom na kojoj se vidjelo nekoliko srebrnih mrlja. Helmuth je izvrsno gađao.

»Whaler« naglo zaokrenu nadesno kako bi strijelcu omogućio bolji pogled na našu krmu. Dobro upravljanje, dobra taktika, ali loša sreća. Tog im je trenutka pramac u razini vode dotakao križić končića mog teleskopa. Pritisnuo sam obarač i oblak crnog dima i morske pjene ošinu čamac od pramca do krme. Čak ni jedan »Nepotopivi« ne može ploviti kad mu se odgrize kobilica. Zabio je nos naniže, zdrobivši strijelca o zid vode brzinom od 50 čvorova na sat. Uzdigao se u zrak razbacujući posadu na sve strane, a zatim tresnuo o površinu mora dnom nagore. Naravno, nije potonuo.

Ubacio sam novu kasetu i pokušao se sjetiti gdje ti modeli imaju rezervoare s vodikom. Našao sam ih iz drugog rafala i brod je eksplodirao pretvorivši se u paru. Zračni udar je, čak s te udaljenosti, zaljuljao »Aboru« i nabio mi okular u oko. Nitko od njih nije mogao preživjeti, ali sam za svaki slučaj provjerio kroz teleskop. Nije bilo plivača.

Helmut Jedan me pogledao odozgora. — Što li je to?

— Pljuca — Potapšao sam je. — Oružje Obalne straže.

— Smijem li je iskušati?

— Naravno. — Zamijenili smo mjesta. Moja jedrilica bila je u žalosnom stanju. Glavni jarbol bio je presječen u visini pasa direktnim pogotkom. Ograda je bila raznesena u komadiće, a meci su izbušili i moju divnu palubu od tikovine. Crpka za vodu bi povremeno radila, pa nam očito nije bilo suđeno da potonemo.

— Je li sve u redu? — javila se Belle iz vode.

— Izgleda da jest. Možete...

Pljuca se ponovo oglasila. Izvadio sam dalekozor i provjerio gađanje, bilo je izvrsno. Nišanio je u tijela koja su plutala. Bilo je strašno gledati šta to oružje može napraviti od čovjeka.

— A čime se ti zabavljaš kada nema mrtvaca naokolo?

— Možda je netko preživio — reče mirno.

Imao je pravo. Jedno od tijela naglo uzdigne glavu. Držala je pištolj s obje ruke i bila je slika i prilika Belle i Maxine.

Nisam mogao skinuti očiju s nje. Opalila je dva metka koja su se zabila u trup ispod mene. Helmuth je nešto opsovao i njezina su ramena nestala u crvenom oblaku mesa i kostiju, a glava joj se svalila u vodu.

Koljena su mi klecnula, pa sam morao sjesti na kabinu.

— Jeste li vidjeli!? Jeste li vidjeli!? — poviče Helmuth

— Vidio sam. — Ne samo da sam vidio nego taj prizor neću zaboraviti dok živim.

Helmuth Dva bio je ranjen u vrat, ali je preživio. Bio je to debeli

vrat. Maxine je pozvala helikopter koji je dovezao Helmutha Tri, a nakon jednog sata nam se pridružio i Četiri u brzom trkaćem čamcu napunjenom naftom, eksplozivom i hranom za morske pse. Ponio je i malu električnu spravicu od koje ajkule ogladne čak i ako su upravo jele.

Prebacili smo zlato i još neke stvari na helikopter, a zatim rasuli krvavo meso po moru. Uskoro je voda ključala od morskih pasa. Obje olupine odvukli smo na pučinu i potopili eksplozivom i naftom.

Helmuthi su iduće dane proveli zasipajući otok zlatom i prijetnjama, dok smo se Maxine, Belle i ja zabavljali iza dobro čuvanih vrata predsjedničkog apartmana u starom Sheratonu. Ponuđeno nam je doživotno zaposlenje i mi smo ga bez oklijevanja prihvatili. Sve se to zbivalo prije šest godina. Otada mi povremeno nedostaje naš stari život, more, divni otoci, idila s Belle. Katkada mi nedostaje čak i New York sa svim uzbuđenjima i natezanjima, nezavisan život koji sam tada vodio. Još sam onaj isti podli kučkin sin, ali to više ne moram nikome dokazivati.

Ponekad, uz veliki oprez, putujemo po svijetu. Onaj klon kojeg je Helmuth raznio u zaljevu mogla je biti Bellina sestra, napravljena iz Maxine. ali i Bellina kći, budući da je Mafija imala dovoljno prilike da uzme njezine stanice još dok je bila pod kontrolom. Uostalom, to je bez ikakva značenja. Ako su mogli napraviti jedan klon, mogu ih napraviti i cijelu armiju.

Kao što smo i mi napravili našu privatnu armiju Helmutha, Lamberta i ostalih. Sada sam. između ostalog, i šef sigurnosti, a to je interesantan posao. Većinu vremena provodim za konzolom koja je isto tako dobra kao i ona koju sam imao u svom uredu na Manhattanu. Od onog dana, prije šest godina, nije bilo nasilja. Ipak. morao sam naučiti njemački, a to je bilo prilično nasilje nad mojim starim mozgom.

Nismo tajili da je Belle Maxinin klon. Službena verzija bila je da se Fräulein Kraus dala klonirati »radi društva«. To je potaklo novu modu među bogatima i postalo prva velika seksualna novost od izuma vibratora.

Belle i Maxine se oblače jednako, govore jednako, čak su jedna od druge prihvatile i manire. Većina službenika i povremeni gosti ne mogu ih razlikovati, a čak i ja, iz daljine katkad pogriješim.

Iz blizine pak, a to se na sreću dešava dovoljno često, nemam problema. Belle me gleda načinom koji Maxine ne može oponašati. A Maxine je za dlaku ljepša — ništa ne može nadomjestiti pravi pupak.

Aji, zzumi i uhhi

Vladimir Ribin:

Simbioz

Preveo Ivan Paprika

Službeno je ime aparata bilo »Vibrograviton inženjera Brjanova«. Međutim, svi su ga na svemirskom brodu zvali odmila: vibrik. Novi aparat, što ga je kako ste već zacijelo pogodili konstruirao inženjer Brjanov, u toku ove međuzvjezdane ekspedicije sve se češće upotrebljavao umjesto staroga i dobroga planetohoda. Naravno, zbog svojih velikih prednosti: mogao je stalno »visiti« nad istom točkom planeta koji se istražuje, a uz potpunu sigurnost posade i eventualnih stanovnika planeta. Najveća mu je, međutim, prednost bila to što prilikom slijetanja i uzlijetanja nije spaljivao okoliš. Vibracijsko polje, koje je stvaralo ultrazvučni val u atmosferi plašilo je doduše i rastjeravalo sve živo, bila to razumna ili nerazumna bića, ali nikoga nije moglo ozlijediti.

I ovom je prilikom odlučeno da se poslužimo vibrikom. Golemi svemirski brod »visio« je na dalekoj orbiti čineći jedan okretaj za jedan dan, pa se tako sve vrijeme nalazio nad istim područjem planeta. Vibrik se pak, kao po užetu svemirskog lifta, spustio okomito.

Nepoznati planet omatala je noćna magla. Sam je Brjanov uporno zahtijevao da se spustimo noću, tvrdeći da je tako sigurnije. Ustjancev se nije suprotstavljao. Jedino je Nina Suliko, treći član posade, izjavila da žali stanovnike planeta jer će ih slijetanje vibrogravitrona grubo trgnuti iz sna. Nina je bila psiholog, a dospjela je na ovaj istraživački put zato što joj je nedavno umrlo dijete, djevojčica Sonječka, pa su njezini kolege preporučili da je se pošalje na ovakvo putovanje kako bi se oporavila od pretrpljenog šoka.

Na trista metara iznad površine, vibrogravitron se zaustavio i uključio svjetlo. Nepoznati se planet kostriješio šiljcima visokih stalagmita, iz kojih su na sve strane stršili oštri izbojci i međusobno se prepletali stvarajući neku vrst paučine i podsjećajući na koralje. Bila je to, zapravo, šuma puna života, kako su javljali analizatori.

Potražili su veću poljanu i spustili se za još dvjesta metara, motreći

gdje da ateriraju. Na poljani je rasla visoka, elastična trava koja se ljuljala i povijala pod blagim povjetarcem, kako se činilo, a iz trave su, preplašeni vibrogravitronom, izlijetali nekakvi veliki leptiri, ili možda ptice.

Brjanov je pričekao da se poljana očisti od svega živog, a zatim meko spustio vibrik na svih osam tankih nogu. Svjetlo je bilo ugašeno, pa kozmonauti počeše zuriti kroz iluminatore u noć. Do zore je još valjalo čekati osam sati.

— Svi na spavanje — naredio je Brjanov — dan je ovdje dug, a očekuje nas mnogo posla, pa valja biti odmoran.

No san nikako da dođe na oči.

Nini se ipak učinilo da je malo spavala, jer kad je otvorila oči, ugledala je Brjanova kako stoji u lakom skafandru pokraj ulaza

— Tlak nije ni dvije atmosfere — reče Brjanov — a sastav atmosfere gotovo je jednak onome na Zemlji. Sve kazaljke na analizatorima koji imaju zadatak da upozore na opasnost, nalaze se na ništici.

— Zapovjedniku je zabranjeno da narušava instrukciju — upozorio je Ustjancev.

— Ništa ja ne narušavam — odgovorio je mirno Brjanov — Prvo, u nekim je slučajevima zapovjedniku dopušteno da napusti brod — nastavio je veselim tonom — a drugo, zapovjednik si ti, jer tebe ostavljam kao zamjenu.

— U tom slučaju, ja tebi ne dopuštam da napustiš vibrik

— E, čekaj malo, ti postaješ zapovjednikom tek pošto ja napustim letjelicu.

— A ja ću ti. Čim napustiš vibrik, narediti da se vratiš.

— Ma što si se utvrdoglavio? — pobunio se Brjanov protiv takve upornosti. — Bit će bolje da pripaziš na robota čuvara da se ne zanese ispitivanjem kakvih nevažnih sitnica.

Kesonska vrata su cmoknula propustivši Brjanova, a zatim se začulo šištanje To se izjednačivao atmosferski tlak. Napokon se otvoriše ovalna vrata i sklopivi trap se spusti na travu uz jednu od vibrikovih osam nogu.

Brjanov se spuštao stepenicu po stepenicu niz trap koji je kod toga malo škripao. Kroz druga ovalna vrata ispala je na čeličnom užetu srebrnasta kugla i pretvorila se na tlu u robota čuvara, iz kojeg su na sve strane stršile antene.

— Šta je s analizatorima? — upitao je Brjanov.

— Bez promjene. Sve je mirno — javljao je Ustjancev.

— Pažljivo, zapovjedniče! — dobacio je Brjanov. — Nemoj da te što zateče. — Tu se Brjanov glasno nasmije. Sjetio se dječje bajke o »planetu radosti« koji kozmonauti nisu htjeli napustiti.

Stajao je u travi do koljena i čekao dok mu se oči priviknu na

mrak. Ubrzo je razabrao greben šume na pozadini zvjezdanog neba. U šumi su s vremena na vrijeme bljeskala slaba raznobojna svjetlašca. Zakoračio je u stranu gdje je tih svjetala bilo više i odjednom začuo nešto kao uzdah ili stenjanje. Svjetlašca počeše brže svjetlucati, a zatim se odjednom ugasiše. Međutim, narančasti pokazivač puta na robotu i dalje je svijetlio, pa je Brzanov nastavio hodati.

— Ne zanosi se. Pazi. Budi oprezan — upozoravao je Ustjancev. Brjanov je malo razmišljao da li da mu što odgovori, ali je prešutio i zastao. Odmah je zastao i robot, koji je brzo zatreperio svojim antenama, proučavajući okoliš. Ovaj je robot mogao otkriti sve, i opasno nakupljanje električnih naboja, i napetost tla koja prijeti ili potresom ili urušivanjem, pa čak i spremnost bilo čega živog da napadne Svaka se agresivnost očituje izmjenom bioenergetskih potencijala.

Bilo je zamorno i radosno stajati tako sam na površini nepoznatog planeta. Ništa se nije događalo, no Brjanov je bio sav ispunjen očekivanjem da će se svakog trenutka dogoditi nekakvo čudo.

Odjednom je začuo smijeh, najobičniji smijeh, tih i nekako prigušen, stidljiv. Tako se smiju djevojke koje su već obuzete seksom, ali se to boje priznati i same sebi.

Ni rika zvijeri, ni tresak bombe, ni urlik stihije ne bi Brjanova tako preplašio kao ovaj jedva čujni smijeh. Bio je spreman da dočeka bilo što strašno, ali je ovaj smijeh prodro u najnezaštićeniji dio njegove psihe. I kao po nekoj tajanstvenoj uzajamnoj vezi podsvijesti predosjetio je da će se dogoditi nešto neočekivano.

— Što se dogodilo? — upitala je uznemireno Nina. — Analizatori...

— Ništa posebno — prekine je Brjanov. — Netko se smije!

— Što?

— Hihoću — rekao je Brjanov praveći se ljut. Znao je da se može osloboditi panike samo ako se naljuti.

Zatim je nastala tišina. Brjanov je prošao još nekoliko koraka i ponovno stao osluškujući tu tišinu. Bila je to neprirodna tišina bez ijednog zvuka, pa čak i bez povjetarca.

Zatim je tu tišinu probilo nešto kao plač ili stenjanje. Dolazilo je odnekud straga. Brjanov se ogledao. Vibrogravitron je sa svojih osam nogu nalikovao na golemog kukca, zapravo pauka sa svijetlim trbuhom. Stenjanje je dolazilo odatle.

— Što se kod vas događa? — upitao je Brjanov.

— Ništa — odgovorio je Ustjancev..

— Netko plače.

— Plače? Tu se kod nas pojavila nekakva ptica. Možda je to ona...

Robot je trepereći antenama požurio prema vibrogravitronu.

— Stani — zapovjedio je Brjanov mirno i sam pošao prema vibriku, stavljajući nogu pred nogu. Neobično je želio da ne preplaši

tu pticu, da vidi prvo živo stvorenje u toku mnogih godina putovanja mrtvim svemirom.

Uskoro ju je ugledao. Ptica je nemoćno udarala krilima uz jednu nogu vibrogravitrona, čas joj se približujući, čak pokušavajući da se odbije od nje. I u tom bacakanju bilo je nečeg logičnog, razumskog.

Prišavši bliže, ugledao je oveću pticu, sa širokim krilima. Kada bi sklopila krila i pokušavala se udaljiti od noge veoma je nalikovala na plastičnu lutku, visoku kojih pola metra.

— Čuj — dobacio je Brjanov Ustjancevu — podigni malo petu nogu. Čini se da smo joj prignječili gnijezdo.

Ptica je odskočila kada je noga zadrhtala, ali nije odletjela. Ostala je na istom mjestu, podigavši malo krila i složivši šapice-ručice na grudi, pažljivo promatrajući kako iz tla izlazi blistava noga vibrogravitrona. Zatim se bacila prema jamici, počela po njoj grozničavo kopati i tražiti i na kraju se s očajničkim gromkim krikom bacila prema Brjanovu. Nije uspio odskočiti u stranu, čak ni pomisliti kako bi morao odskočiti, kad ju je robot oborio s nogu paralizirajućom zrakom. Zatim je robot prišao toj jamici, pogledao i rekao tuđim bezbojnim glasom: — Gnijezdo... Prazno gnijezdo...

— Prazno? — začudi se Brjanov.

Robot nije ništa odgovorio. On nikad nije ponavljao ono što je već jednom rekao.

Ptica je ležala na leđima raširenih krila. Jedno je krilo bilo slomljeno. Ili bar iščašeno. Nagnuvši se, Brjanov je razabrao da to nije ni ptica, ni leptir, nego biće s golom ružičastim kožom, veoma nalik na lutku, jedino što je imalo krila. Nekakav kerubinčić, kakvih je on vidio mnogo na reprodukcijama drevnih zemaljskih slika. Lice mu je bilo nježno, neobično podsjećajući na dječje.

— Uzmi je, uzmi — začuo je uzbuđen Ninin glas.

— Zašto?

— Uzmi je svakako — ponavljala je Nina. — Krilo joj je slomljeno. Ja ću je izliječiti.

Iz vibrogravitrona je u taj trenutak ispala teretna platforma. Brjanov je oprezno podigao nježno stvorenjce, koje je bilo neočekivano lako, i položio ga na platformu. Pričekao je dok se platforma povukla u letjelicu i poslije toga se počeo polako penjati uz trap.

Kad je prošao sanitetsku obradu i oslobodio se skafandra, ušao je u letjelicu i ugledao Ninu u karantenskoj prostoriji kako se nagnula nad poleglu pticu.

— Pogledaj je, molim te — rekla je Nina — pravo pravcato dijete. Baš kao moja Sonječka... — Nina je gladila krhke ručice i nježna krilašca, te plakala.

Ptica je otvorila oči, brzo se ogledavala na sve strane i odjednom se

pokušala istrgnuti. Nina ju je zadržala, pritisnuvši je nježno uz stol, pogladivši je po glavi pokrivenoj nečim nalik na meki riđi pust. Ptica je gledala pametno, slabašno i prestrašeno piskajući.

— Pustite me — rekao je odjednom robot.

— Što? — začudio se Brjanov.

— Nemojte me pojesti. Donijet ću vam mnogo ružičastih plodova.

— Kakve to gluposti melješ? — pobunio se Brjanov i u tom se trenu sjetio jedne od programiranih osobina robota: da svojim lingvističkim analizatorom služi u ostvarivanju čovjekova kontakta s drugim misaonim bićima u svemiru.

— Zar možemo razumjeti što govori ta ptica?

— Baš kao i vas — odgovori robot.

— U tom se trenutku ptica ponovo pokušala istrgnuti iz Nininih ruku.

— Da li bi joj mogao reći neka nas se ne boji?

Robot je počeo čirikati s vidljivim zadovoljstvom. Ptica se prestala trzati, začuđeno je zurila u Ninu i zavrtjela je glavom ne shvaćajući odakle to dolaze zvuci. Zatim je tiho zapištala, tiho i melodično. Robot je zašutio na tren, a zatim počeo zviždukati nekakvu melodiju koja je podsjećala na uspavanku. Poslije njega zazviždala je i ptica. Tako su naizmjence zviždukali dvije-tri minute.

— No? — upitao je nestrpljivo Brjanov.

— Sve sam joj objasnio — izjavio je robot.

— Lijepo. A sad, molim te, objasni i nama.

— Ona misli da smo mi uhi.

— Tko?

— Uhi, točnije rečeno uhhi, oni koji žderu aje.

— Bi li ti to mogao rastumačiti onako po ljudski?

— Roboti sve mogu. Ona se boji da ćemo je mi pojesti. Uhi, kako govore zzumi, jedu bolesne aje i samo zbog toga aji žive u stanju neprekidne radosti.

— A tko su ti zzumi?

— Stanovnici jamica, nešto kao sluge. Zzumi prave za aje meke obložene jamice, nešto kao gnijezda u zemlji i uspavljuju ih nježnim pjesmicama. Iz zahvalnosti aji donose zzumima ružičaste plodove s vrškova drveća.

— Upitaj, jesmo li mi slični tim uhhlma?

Robot je opet začirikao, a ptica odgovorila, i ponovo su dugo tumačili nešto jedno drugome, kao da pjevaju duet.

— Nitko od aja nije vidio uhhe. Njih znaju samo zzumi — odgovori na kraju robot.

Brjanov je prošetao po mekom podu i zamišljeno se zaustavio pred iluminatorom, kroz koji se, mutno već naziralo praskozorje. Koliko li su samo sanjarili o kontaktima s drugim razumnim bićima! Slikali

slike svečanih susreta na visokim orbitama, letova nad čarobnim gradovima! Za svaki slučaj razrađivali varijante zaštite od eventualnih agresivnih stranaca...

— I sad kad bi se trebalo radovati susretu sa stranim razumom, radosti nije bilo. Bilo je samo mnogo nedoumice i zbunjenosti. Bez obzira na mnogobrojne upute u vezi s mogućim susretima sa stranim razumnim bićima, Brjanov nije znao kako da postupi. Upute su zabranjivale nanošenje bilo kakve štete domorocima, a oni su već prilikom spuštanja na planet razrušili gnijezdo ili, ako vam je tako zgodnije reći, stan jednoga od aja, te poslije toga uzeli i taoca. Pticu ćemo, recimo, odmah pustiti na slobodu pošto joj izliječimo krilo, ali će ona odmah raširiti glas kako smo joj uništili gnijezdo, a to je, prilično opasno ako imamo posla s primitivnom inteligencijom, a takva ovdje po svoj prilici i jest. Međutim, ipak je takav primitivni razum domorodaca davao njemu pravo, kako je smatrao Brjanov, da ne izvodi velike ceremonije, već da iskoristi taoca tako da se što više sazna o neobičnoj društvenoj zajednici u kojoj su međusobno povezani aji, uhhi i zzumi.

— Ostavite pticu neka malo odspava — predložio je Ustjancev. — Odspavati će pa će se i smiriti, a dotle ćemo se mi osvrnuti po planetu. Već sviće.

Monotoni šapat elektro-sna uspavao je pticu u tren oka. Nina je glatko odbila da je ostavi samu, pa su Brjanov i Ustjancev napustili vibrik bez Nine. Zora je oslikala nebo bojama s palete nekog mladog, slobodnog, neobuzdanog slikara. Sočne su se boje prelijevale jedna u drugu i nekako neobično treperile, izazivajući osjećaj radosnog nemira. Trava se činila ne zelenom nego blijedosivom. Drveće-stalagmiti na rubu šume, obasjano blistavim zrakama rane zore, činilo se da pleše neki radosni ples.

Kako je bilo i propisano, obišli su oko vibrika po tragu robota koji je trčao ispred njih. Drugi robot, vjerna dadilja Ustjanceva, zaključivao je povorku.

Poljana je bila pusta. Među travom vidjelo se mnogo ruža, obloženih iznutra mekim pustom. Očito su to bila obitavališta aja, koje je rastjerala pulsacija gravitacijskog polja.

Na jednom je mjestu prednji robot stao kao ukopan i podigao visoko svoje antene. Zatim je vrlo polako krenuo naprijed. Brjanov je pogledao na ekrančić montiran u kacigi i ugledao ono što je vidio i robot: mala crna rupica a kraj nje dva golema crna kukca, nešto kao dudovi svilci, koji su brzo učahurivali nepokretnog aja. Aj je bio živ, ali se, po svemu sudeći, njemu svidjela ta procedura. Na dječjem lišću sa zatvorenim očima lebdio je smiješak.

Ugledavši robota, kukci su u tren oko gurnuli zapredenu čahuru u rupu i pobjegli.

— To su, dakle, ti strašni uhhi — rekao je Ustjancev.

— Ne bih rekao — upao je Brjanov gledajući sve vrijeme u svoj ekrančić i zatim prišao rupi. — Ne bih rekao. Aji se boje uhha, a pogledajte ovdje, ajevo lice.

— On spava.

— Ili je hipnotiziran.

— Zašto ne bi rekao: učaran?

— Što čovjek proživljava uoči same smrti? Mrtvi o tome ne mogu ništa reći, a živi ne znaju. Jedno je ipak sigurno: kad čovjek umire, ni u kojem se slučaju ne raduje. A ovdje...

— Kako ti je palo na pamet da je učahurenje smrt?

— Zaista? — začudi se Brjanov. Sada se i njemu ta misao učinila ružnom. Kako je odjednom pomislio na to? Po analogiji? I zašto bi, napokon, umilan izraz na lišcu aja morao značiti zadovoljstvo?

»Sve što ti nije shvatljivo, mora u tebi izazvati stanje uzbune« — glasi jedna od osnovnih zapovijedi za kozmonaute. Osjećaj uzbune nagoni čovjeka da što brže shvati. Međutim, Brjanov se nije ni malo uznemirio. Svega ga je prožimao samo jedan osjećaj — radosna znatiželja. Kao u djetinjstvu, kad se osjećaj uznemirenosti i sumnje, odnosno straha pred opasnošću još nije oblikovao u čovjeku, kad ga obuzima samo jedna želja: sve opipati, pogladiti, iskušati...

Rupa je izgledala kao i svaka druga, ništa posebno. Pričekali su časak dok robot ispita tlo, a onda su pošli prema šumi.

Do ruba šume ostalo je jedva trista metara, kad su odjednom vrhovi drveća planuli i zasjali svim duginim bojama. Brjanov se osvrnuo i ugledao iznad nedalekog horizonta gljivu zore, crvenu kao malina. Sunce je počelo izlaziti. Kad je ponovo pogledao prema šumi, opazio je nad drvećem, poput dalekih točaka, ptice koje su lebdjele nad šumom. I kako se više podizalo sunce i sve jače osvjetljavalo šumu, tako je i sve više ptica uzlijetalo u zrak.

— Pogledaj — uskliknuo je Ustjancev, pokazujući na bjelkasti zid šume, niže od osvijetljenog gornjeg dijela. Brjanov okrenu glavu i ugleda mnoštvo aja kako sjede na granama

Obojica su stali i čekali dok je robot ostao za časak na mjestu nemirno mičući antenama, a zatim ponovo polako krenuo naprijed Brjanov je čekao da ih sunce potpuno osvijetli, pa da ih onda pobliže razgleda. No čim su izravne zrake kliznule po granama na kojima su sjedili aji, oni su se odmah uznemirili i jedan za drugim kao da ih netko izbacuje, počeli uzlijetati. Mašući širokim krilima, ulijetali su sve više i više, prevrtali se u zraku, radosno torokali, cvrčali kao cvrčci, živkali kao vrapci, ciktali ne obraćajući ni najmanju pažnju na ljude.

Odjednom Brjanov začu znak za uzbunu — svemirski brod s orbite tražio je zapovjednika vibrika.

— Što se dogodilo? — pitao je Toman.

— Ništa, sve je u redu — odgovorio je Brjanov.

— Kako je sve u redu kad je vibrik nestao?

— Kako nestao, kad stoji tamo na svome mjestu?

— Ti ga dakle vidiš, ali ja ga ne vidim.

— Odmah ću ispitati što je.

Brjanov pozva Ninu koja je ostala u vibriku. Međutim, Nina nije odgovarala. Bilo je to neobično, jer su se, ili ona ili bar robot morali svakako javiti.

U skladu s uputom, u takvim su se situacijama prekidali svi poslovi i svi su se kozmonauti vraćali na svoja mjesta. Međutim Brjanovu, a ni Ustjancevu, sve što se upravo događalo nije se činilo nimalo opasno. Pogledajući jedan drugoga pošli su polako prema vibriku, nagađajući zašto se prekinula veza.

Tek kad su se našli u vibrogravitronu, zgranuli su se nad svojim spokojstvom. Brzo su pregledali letjelicu. Sve je bilo na svome mjestu. Nije bilo jedino Nine i njezina robota. I ptica je iščezla, dok su oba krila vrata karantenske komore bila širom otvorena, što je bilo izričito zabranjeno.

Prošlo je nekoliko minuta dok su roboti prošli kroz svoja vrata u vibrogravitron i uvukli noge te dok je vibrogravitron uzletio na pet stotina metara iznad poljane, na kojoj je visini i ostao. Odozgo se vrlo dobro vidjelo cijelo polje, međutim, Nini i njezinu robotu nije bilo nigdje ni traga. I, što je posebno uznemirivalo, niotkud nikakvih signala, što je bilo obavezno za svakog robota.

Brjanov je obavijestio svemirski brod o tome da je Nina nestala, kao i o svojoj neobičnoj mirnoći, unatoč svim tim događajima. Jednostavno nije znao što bi trebalo da čini u toj situaciji.

— Ostani »visiti« na istom mjestu — predložio mu je Toman. — Ako ikako možeš.

— Kako ne bih — odgovorio je Brjanov — samo ne znam zašto.

— Mi ćemo najprije analizirati podatke što su ih dali vaši instrumenti. Onda ćemo se javiti. Prema tome: čekaj.

Pod svjetlošću sunca polje se činilo neravno i šareno. Bilo je tu mnogo crnih plješina s rupama u sredini. Također, bilo je i mnogo okruglih, niskih humaka. U toj kombinaciji rupa i humčića zapažala se neka zakonitost. Međutim, kakva, to Brjanov nije mogao otkriti.

— Četiri stotine i sedamnaest rupa — upozorio ga je robot. — I isto toliko humčića. Raspoređeni su ravnomjerno, osim jednog para na istočnom kraju polja.

— Veličina? — upitao je Brjanov.

— Jednaki. Osim onoga para...

Na ekranu za vezu sa svemirskim brodom pojavio se Toman i rekao da se Nini očito nije ništa opasno dogodilo. Stres nije zapažen. Njezin

je robot bio priključen na unutrašnji kontakt još prije nego što je Nina izišla iz vibrika. A izišla je po vlastitoj volji.

Ta informacija nije Brjanovu ništa objasnila. Ipak, postojala je i nada: robot koji čuva čovjeka, u slučaju opasnosti, pa čak i kod najmanjih fizioloških promjena u organizmu, odmah uključuje sve vrste veza.

Znači, čekati! No Brjanov se s time nije mogao pomiriti.

— A da se spustim po niti? — upita Brjanov.

— Znaš da za to moramo dobiti odobrenje od svemirskog broda.

— A ako ne odobre? Onda ćemo samo visiti i čekati.

Brjanov je shvaćao da je to samovolja. No, iako je to shvaćao, nije ga takvo njegovo raspoloženje ni najmanje zabrinjavalo. A moralo ga je zabrinuti. Upozoriti ga da nešto nije u redu, da je opasnost tu. Međutim, osjećaj bezbrižnosti i spokojstva obavijao mu je svaku i najmanju moždanu stanicu. Osjećaji — inače vjerni pomoćnici i stimulatori razuma — ovaj put su plutali u plutali u punoj apatiji, kao živi organizmi konzervirani u slatkom hranjivom rastvoru.

— Hajde da najprije spustimo robota — predloži Ustjancev — a onda ćemo vidjeti što dalje.

Robot je sletio po niti kao kakav pauk. Spustivši se u travu malo je zatapkao na mjestu, a zatim krenuo po spiralnoj putanji obilazeći poljanu sve šire i šire. I sve što je vidio sa svoja četiri oka. sve što je opipao lokatorima i drugim svojim instrumentima, odražavalo se na mnogobrojnim aparatima na poliekranu vibrogravitrona.

Aparatima su titrali impulsi, treperile strelice, ali ništa nije pokazivalo bilo kakve otklone od normi. Baš kao da su i oni oboljeli od idiotizma bezbrižnosti.

Nad šumom lebdjeli su aji nalik na leptire, ne obraćajući ni najmanju pažnju na robota što je trčao po poljani. U to se robot približio šumi, a aji stadoše jedan za drugim slijetati prema rubu šume. No čim se robot povukao, i ptice su odletjele kao po zapovijedi, izgubivši odmah svaki interes za njega.

To je bilo prvo otkriće — nevidljiva crta iza koje je počinjalo carstvo aja. Robot je u cik-caku krenuo duž ruba šume, provjeravajući da li svuda postoji ta crta i na jednome od ekrančića koji je pokazivao cijelo polje ocrtavala se gotovo ravna svijetla pruga. Sljedeće je otkriće napravio sam Brjanov, opazivši da se iza te crte ne nalazi nijedna jamica i nijedan humčić. To je moglo značiti samo jedno — da na polju postoji razgraničenje: šuma i pristupi k šumi pripadaju ajima, dok je polje teritorij crnih kukaca.

Brjanov se bio navikao da se odnosi s poštovanjem prema svakoj informaciji, smatrajući da uopće ne postoje suvišne. Sada mu, međutim, nije bila potrebna svaka informacija, nego samo ona koja bi mu pomogla da pronađe Ninu.

— Idi prema šumi — rekao je stoga robotu — i pokušaj razgovarati s njima.

Ptice-leptiri baciše se prema samom rubu šume, čim je robot prekoračio zabranjenu crtu. Neke su se odbijale od grana, ponirale i letjele tako da su krilima gotovo dodirivale robotove visoke antene.

— Mi smo stigli iz drugog svijeta — procvrkutao je robot. — Naše su namjere dobre i mi vam ne namjeravamo učiniti nikakvo zlo.

— Uhhi, uhhi — uzgalamiše se aji odletjevši dalje od robota — Uhhi također govore da nam ne namjeravaju učiniti zlo.

Brjanov se i Ustjancev pogledaše. Čak i u monotonom robotovu prijevodu očitovao se užas koji su aji osjećali prema uhhima.

— Mi nismo uhhi — rekao je smireno robot. — Ta dobro vidite da mi nismo uhhi.

— Nitko nije vidio uhhe — začuo se odgovor. — Svi koji ugledaju uhhe odmah umiru. Bez straha od smrti njih mogu vidjeti samo naši sluge, zzumi.

— A vi ste eto svi živi, iako ste vidjeli mene, odnosno iako me gledate — odgovorio je robot logično. — Znači, mi nismo uhhi — zaključio je.

Međutim, ta jednostavna logičnost kao da je zabrinula aje. Oni su se nervozno ustumarali nad rubom šume i digli veliku buku svojim neskladnim i neorganiziranim cvrkutom. Napokon je jedan od njih priletio i bez straha sjeo na jednu robotovu antenu.

— Ako vi niste uhhi, zbog čega vas onda ne diraju zzumi? Oni nikoga ne puštaju na ovo polje.

— Pa vas puštaju.

— Da, ali samo noću. Takav je zakon. Noću mi spavamo u rupama, odnosno jamicama, koje za nas priređuju zzumi. Oni nas tu štite od divljih stanovnika šume koji kreću u lov noću. Uhhi dolaze rano u zoru i odnose u svoje pećine sve koji su u toku noći umrli ili koji nisu na vrijeme odletjeli.

— Sve je to vrlo zanimljivo — zapjevuckao je robot diplomatski. — Drugi put ću rado s vama razgovarati i o tome. A sada bih najprije rado razgovarao s vašim starješinama.

Aji su se uskomešali i uznemireno cvrkutali. Nisu shvatili o čemu je riječ.

— A što su to starješine? — upitao je napokon jedan.

— No, tko je u vas najglavniji? Netko, koga vi svi slušate?

— Kod nas svatko svakoga sluša.

— No, čija je riječ kod vas zakon za sve?

— Postoji samo jedan zakon: živjeti, pjevati, ljubiti, noću spavati u mekim jamicama i ujutro uspjeti odletjeti u šumu prije nego što dođu uhhi.

— I ništa drugo ne morate raditi?

— Naša je obaveza da donosimo zzumima slatke plodove s vrškova drveća. Moramo prehranjivati svoje sluge.

— Sve je jasno — reče Brjanov — razum koji se izrođuje.

— Ne razumijem, zašto to znači da se razum izrođuje?

— Ako nema nikakvih obveza, razum degradira. Ova simbioza ajizzumi, koja se i jednima i drugima čini sveopćom srećom, zapravo je početak kraja. Razum se izrođuje i pretvara u instinkt.

— Šta je novo? — javiše se sa svemirskog broda. Sad se na ekranu pojavilo lice glavnog psihologa Boljšakova.

— Da li Ninin robot i dalje šuti? — upitao je ljude s broda Brjanov.

— Šuti.

— Znači, nema neposredne opasnosti. Da postoji, on bi već digao uzbunu.

— Vi, dakle, samo visite i čekate — reče ironično Boljšakov.

— I pregovaramo s pticama.

— Pticama? I kako ide? — podsmjehivao se Boljšakov.

— Kad razjasnimo stvari, javit ćemo se — reče Brjanov i demonstrativno se okrenu od ekrana za vezu sa svemirskim brodom.

Robot se u međuvremenu raspitivao o zzumima. Bili su to upravo oni crni kukci koje su kozmonauti slučajno ugledali ujutro. Ti kukci učahuruju mrtve aje, a poslije toga dolaze po te čahure uhhi. Na pitanje, zbog čega zzumi obavljaju taj posao, slijedio je odgovor da se i oni boje uhha i služe im.

A vrijeme je teklo. Sunce se dizalo sve više i više, ugrijavajući zrak nad poljanom. U toku razgovora robot je polako prepuzao u sjenu šume, što nije ni najmanje uznemirilo aje. Otvoreno su pripovijedali o sebi, o zzumima i o uhhima, a sami nisu ništa pitali. Tada je robot izravno upitao: nisu li vidjeli kamo je nestao čovjek što je izišao iz letjelice? Dugo je trajalo objašnjavanje, no aji nisu ništa znali, niti ih je zanimalo to što je pitao robot.

Brjanov je slušao to monotono precvrkutavanje i sve vrijeme gledao na svoj poliekran. Na njemu je sve bilo bez ikakve promjene: na sunčanim zrakama blistali su vrhovi krošnji, ptice-leptiri su lepršale, polje obraslo oštrom travom i dalje je bilo išarano jamicama i humčićima. A ipak mu se na kraju učinilo da se na polju nešto izmijenilo. Brjanov je pažljivije pogledao i odjednom opazio da je jedan humčić nekako narastao, dok je trava na njemu lelujala kao na vjetru.

Odjednom se taj humčić raskolio i iz njega je okomito poletio narančasti plamen, dobro poznat kozmonautima, plamen plazmenih zraka. A odmah je zatim zazvučao u sav glas znak uzbune.

Robot, koji je razgovarao s ajima smjesta je poletio prema tome humčiću. Aji su otprhnuli na drugu stranu, u šumu, i sjeli na grane u redovima, kao gledaoci u kazalištu, pažljivo prateći što se zbiva. Čini

se da ih plamen uopće nije plašio. Plašili su se samo jednoga — da pređu nevidljivu crtu što ih dijeli od jamica i humčića.

Plamen se polagano smanjivao. No prije no što se potpuno ugasio, iz humčića se podiglo nešto bez oblika i pošlo prema središtu polja. Uskoro se moglo prepoznati robota. Bijela paučina otpadala je s njega u čupercima, dok se na antenama djelomično zadržala. Na manipulatorima nosio je veliku bijelu čahuru. Drugi je robot odmah potrčao k njemu, spretno preuzeo čahuru i jedan za drugim brzo su krenuli prema mjestu gdje je. nekoliko metara ispod površine davao signale žuti impuls, označavajući da tu završava nit po kojoj se može popeti u vibrik.

Vibrik je malo sjeo, kad su se oba robota istodobno našla na niti, zatim se malo zatresao, a onda polako krenuo uvis uvlačeći u sebe nit s robotima.

— Zar želiš podalje odmaknuti vibrik? — upitao je Ustjancev kada su se digli već koji kilometar.

— Vratit ćemo se kasnije — odgovori Brjanov.

— Ja ne bih žurio. Najprije moramo otkriti što je s Ninom.

— Nina spava. Spava u čahuri. — Tu Brjanov kimnu prema Nininu osobnom pultu, gdje su sada svijetlili svi aparati, koji su označavali disanje, temperaturu i krvni tlak.

— Spava suviše nemirno. Muči je mora. — Ustjancev sa svoje strane kimnu prema psihometru, omanjem instrumentu koji je svjetlucao malinovom bojom. — Valjalo bi paziti na polje. Još jedan takav slučaj teško će se dogoditi.

Brjanov se namršti i uravnoteži vibrik.

Četvrt sata kasnije, u karantenskoj komori bila je prerezana paučina čahure u kojoj se nalazila Nina. Nina se probudila i odmah naglo poskočiše svi parametri njezina organizma, disanje se ubrzalo, čak joj je porasla i tjelesna temperatura.

— Kakva strahota! — uzviknula je Nina čim je došla k sebi. — Oni ih jedu.

— Tko koga? — upita Brjanov.

Roboti su analizirali paučinu čahure, sluz, zrak u komori i ostalo, dok je Brjanov uzalud pokušavao obrisati prozirnu plastiku na kacigi da konačno ugleda i Ninino lice.

— Tko koga jede? — upitao je još jednom.

— Zzumi aje — uzdahnu Nina. — Što se tiče uhha, oni uopće ne postoje.

— I što je tu strašno? — upita Brjanov..— Ta to je najobičnija simbioza. Jedni organizmi nešto daju drugim organizmima i, naravno, nešto i uzimaju od njih.

— Nije to nikakva simbioza — uskliknu uzrujano Nina. — To je obmana, prijevara.

— Daj se smiri — pogladi je Brjanov po ramenu. — Sve ćemo proučiti i sve će biti u redu.

— Ne, ne. Tu se moramo umiješati!

— Umiješati se? U što?

— U njihove odnose...

— Umiješati se odmah i bez proučavanja?

Razgovarajući tako Brjanov je uspio očistiti Nininu kacigu i sad joj je ugledao i oči. Raširene i gotovo luđačke. I sad se prvi put uznemirio. No ne naglo, nego nekako teško, mučno, kao kroz san. Ukratko, kao da se morao na tu uznemirenost na neki način natjerati.

— Zašto si izišla iz vibrika? I još k tome sve ostavila otvoreno? — upitao ju je Brjanov ozbiljno. — Kamo si pošla? Možeš li objasniti?

— Mogu — reče Nina. — Ova mala, nalik na Sonječku, zamolila me da je odnesem u šumu. Tako je očajno plakala.

— I? — Brjanov je želio reći da to nije objašnjenje i da njega ne zanimaju povodi nego uzroci, motivi za postupak protuprirodan i zabranjen svakom kozmonautu.

— A ti je ne bi požalio? — pretekla ga je Nina. — Kad bi je čuo kako plače i govori da će je uzeti uhhi, ako ostane na polju po danu? Zar dobrota nije prva zapovijed za kozmonaute?

— U redu, ali tom prilikom ipak ne smiješ narušavati red i sigurnost cijele ekspedicije. Ne smiješ riskirati ništa.

— Ja i nisam riskirala ništa.

— Jesi, i to ne samo sebe nego i nas ostale.

— Pa vidiš da je sve dobro svršilo.

— To ćemo još vidjeti. Premalo poznajemo planet. Sad će vibrik morati u karantenu.

— Ti se bojiš samoće? Čak i kad si sa mnom?

— Mi nismo posebne ličnosti. U svemiru smo svi jedan organizam i bez pristanka sviju nitko od nas nema pravo riskirati ni svoju ličnost.

— Ako ćemo tražiti da svi prihvate svaku našu želju, osudit ćemo stanovnike svemirskog broda na izumiranje.

— Ne pretjeruj — otrese se Brjanov. — Zar ti nije jasno da je dobrodušnost glavna zaraza ovog planeta? A iz tebe govori baš ta zaraza.

— U redu, neka je i tako. Ali zašto onda ne govori i iz tebe? I ti si izlazio iz vibrika.

— I mene je držalo, no sada je oslabjelo. Sada počinjem shvaćati što je na stvari: na planetu postoji nešto što u nama paralizira osjećaj za opasnost. Na sreću, to prolazi.

— Neka ti bude, ali šteta, zaista šteta.

— Ostavimo se sada raspravljanja. Bit će vremena i za to. Sada mi najprije odgovori: kako se moglo dogoditi da si se našla u paučinastoj čahuri?

— Nosila sam »Sonječku« — poče Nina ozbiljnije. — Naravno, ne pravu Sonječku nego tu pticu. I brzo upala u jamu. A u jami kukci. Smiješni kukci. Smiješni kukci. Trčkaraju ovamo-onamo i zuje. A od toga zujanja postane čovjeku tako divno pri duši. Sohječka, ta ptica, zatvorila je oči i složila krila. Ja sam je gurnula i bacila uvis i ona je odletjela. A ja sam legla na travu.

— Zbog čega?

— Bilo mi je tako lijepo i ugodno. Radovala sam se zbog sebe, zbog ptice, zbog svih nas koji smo napokon pronašli legendarni planet radosti.

— A poslije toga?

— Poslije toga sam zaspala. Probudila sam se tek ovdje... Sve me je vrijeme plavio osjećaj beskrajne radosti.

— Radosti? A naši su instrumenti pokazivali da te muči mora!

U to se na Nininu licu iznenada pojavi izraz strave, kao da se odjednom nečega sjetila.

— Jest, jest — zabrza ona. — Jedu ih, žderu. Živima sišu krv. I mene su se spremali pojesti.

— Tko?

— Zzumi. Pa već sam ti rekla.

— Eto ti smiješnih kukčića... — Brjanov je počeo shvaćati kako stoje stvari. — Žderu, a krivnju svaljuju na uhhe koji uopće ne postoje?

— Da.

— Aji, pak, misle da sve tako i mora da bude. Oni sebe drže gospodarima, a zzume dobrovoljnim slugama. U stvarnosti su gospodari kukci, kojima aji služe nešto kao stoka. Oni ih napasaju, za noć im prave stelju, da ih tobože zaštite od uragana, od noćnih grabežljivih zvijeri, a zapravo samo zato da bi mogli izabrati one koje će pojesti. Čini se da nismo mi prignječili mladunče te ptice, jer je gnijezdo pod nogom vibrika već bilo prazno.

Nina je gledala Brjanova velikim, preplašenim očima. Zaraza neodgovornom radošću očito je izvjetrila. Nina je nemirno micala rukama po glatkome stolu pokušavajući ustati. Napokon joj je to uspjelo. Pridigla se i odjednom preplašeno kriknuta. Brjanov je pogledao u što se to ona zapiljila i ugledao kroz staklo iluminatora puno, okruglo dječje lišće.

— Ona je doletjela! — uskliknula je Nina i pojurila prema gornjem otvoru.

Smiješno se hvatajući nogama-ručicama, kroz otvor u karantensku komoru upuzala su tri stvorenja, tri ptice. Nina je prihvaćala jednu po jednu i stavljala ih na stol. Ničim se nisu razlikovale jedna od druge, ali je Nina instinktivno prepoznala onu koju je nazivala »Sonječkom«, pa ju je zadržala na rukama i ljulj uškala.

— Ovo su moji prijatelji — procvrkutala je »Sonječka«. — Molili su me da ih dovedem k vama.

— O, molim, molim — javi se raspoloženo Ustjancev.

— Čekaj — odgurnuo ga je Brjanov. — Čini mi se da ovo nije običan posjet iz pristojnosti.

»Sonječka« se preplašeno povukla, a njezini prijatelji - ili prijateljice, nije se moglo sigurno razabrati — ostali su mirni. Bili su nešto viši, a i krila su im bila tamnija i čvršća.

— Vaša ptica — progovori jedan od njih, obuhvativši pogledom svojih krupnih očiju sve pregrade, instrumente i iluminatore vibrika — ova vaša ptica plaši aje.

— Uskoro ćemo odletjeti — izjavi brzo Brjanov. — Tada vas više nećemo uznemirivati.

— Ne, ne — brzo zacvrkutaše aji — nemojte odletjeti.

— Pa kad vas plašimo...

— To je baš dobro. To nama i treba.

— Ne shvaćam — reče Brjanov. Priznajte da bismo mi morali saznati što bismo zapravo radili ovdje.

— Morate plašiti aje.

— Ali zbog čega?

— Da ne bi noćili u rupama kod zzuma.

— Da, da, zzumi ih varaju, obmanjuju.

Robot je preveo Ninine riječi i troje aja se uznemireno uskomešaše.

— Obmanjuju, obmanjuju — zacvrkutaše u jedan glas.

— Ipak, mislim, da je u rupama udobnije. I sigurnije — reče Brjanov. — Ako recimo, zapuše bura, gdje ćete se skloniti u šumi? Kako ćete se spasiti?

— Udobnije, udobnije. Ništa nije potrebno graditi, ni zbog čega se uzbuđivati. Život bez ikakvih briga. Lijepo zvuči. No mi, aji, koji živimo u šumi, shvaćamo da je život bez briga naša propast... Nekad su aji živjeli u složnim kolonijama, zajedno su radili. I znali su raditi. Zatim se se pojavili zzumi i aji su počeli živjeti svaki sam za sebe i odučili ne raditi. Lepršati, ljubiti, jesti i spavati u mekim posteljama, to je sve što danas umiju aji. Rijetko shvaćaju da je to put u degeneraciju. Onima koji noće u šumi teže je nego onima što noće u rupama kod zzuma. No oni imaju i jednu veliku prednost: njih uhhi ne jedu.

— Nema nikakvih uhha. Vas jednostavno varaju — uplela se ponovno Nina.

— I mi sumnjamo da bi tako moglo biti, ali kako da to i dokažemo?

— Ja to znam. I sama sam bila zapredena u čahuru. Ajima u očima bijesnu užas. Dosad se još nikada nije dogodilo da bi netko bio zapreden u čahuru i ostao živ.

— Da, ja sam bila zapredena u čahuri i slušala sam razgovore — nastavljala je Nina — o glupim ajima koji samo žele spavati na mekim posteljama i koje je tako lako obmanjivati. Uhhi uopće ne postoje. Zzumi sami piju krv ajima, i to živima, birajući za to ne slabe, bolesne, stare i nemoćne, nego one najjače i najsočnije. Posebno vole sasvim mlade, djecu.

Tu je Nini otkazao glas. Robot je odmah iskoristio stanku, te brzo zacvrkutao prevodeći Ninine riječi. »Sonječka« je plakala. Odnosno, njezino je smežurano, zbrčkano lice odavalo da je duboko zabrinuta i žalosna. Ostala dva aja stajali su okamenjeni, dotučeni onim što su čuli.

— Plašite nas, samo nas plašite! Ne dajte nam da spavamo u rupama-brlozima — tiho zavrkuta jedan aj. I zatim preplašeno ušuti, pošto je pogledao kroz ilumihator. Za njim pogledaše i ostali. A daleko dolje, na polju, točno na sredini podizala se crna vijavica.

Brjanov priđe razvodnoj ploči, uhvati vijavicu na veliki ekran te približi sliku. Svi ugledaše da se to okupljaju crni kukci. Brzo trepećući malim čvrstim krilima približavali su se vibriku.

— Bilo bi zanimljivo saznati što to oni hoće — reče Ustjancev.

— Nećemo riskirati. — Tu Brjanov odmah dohvati bijelu polugu na upravljačkoj ploči i vibrik brzo poletje uvis.

— Imaju vrlo jake čeljusti — reče robot koji je i dalje cvrkutao s ajima.

— Mislim da oni imaju i drugo oružje — javi se Brjanov. — Kad bi se dokopali vibrika u takvom mnoštvu lišili bi nas volje i pretvorili u dobrodušne idiote.

— Da, da, tako je to. Stoga drugo slijetanje na ovaj planet neće biti tako jednostavno kako smo vjerovali. Na planetu već imamo neprijatelje.

— Ali i prijatelje.

— Ukratko, nešto se ipak začelo — reče sa smiješkom Ustjancev.

— Nijedan početak nije jednostavan.

Brjanov pogleda na nepokretne aje i pomisli kako je neprijatelja mnogo i kako su čvrsto povezani, dok od prijatelja imaju samo ovo troje, koji se, osim toga moraju nekako dočepati i svoje šume.

— A neće li vas zzumi uhvatiti?

— Zzumi su loši letači.

— Mi ćemo vas pustiti izravno iznad šume.

— Nemojte odletjeti! — gotovo u koru zacvrkutaše aji. — Aji ne smiju spavati u rupama. Preplašit će se vaše letjelice i odletjet će u šumu. A poslije toga će mnogi shvatiti da ne samo mogu nego i moraju živjeti bez zzuma. Nemojte odletjeti!

— Pravila nam ne dopuštaju — poče Brjanov.

— Mnogo toga ona ne dopuštaju — planula je Nina. — No mi se i

nećemo miješati u život ovog planeta. Mi ćemo samo letjeti... Ionako smo u karanteni.

Nina je skinula sa stola aje, koji u tijesnom vibriku nisu imali gdje raširiti krila, i, ne pitajući ništa Brjanova, otvorila vrata propusne komore.

Brjanov se nije suprotstavljao. Gledao je kroz iluminatore kako se aji jedan za drugim strmoglavljuju kao kamen. U maglenoj dubini otvarali su krila i oštrim spiralama spuštali su se gotovo strmo u šumu. I on odjednom pomisli na neobično pomanjkanje straha kod ta tri domoroca. Oni su, naime, priznavali da ih plaši vibrogravitacija. Zbog čega su ipak nadvladali strah, a možda i bol, i doletjeli na vibrik? Zbog čega? I sad mu se više nije činila miješanjem u stvari tuđeg planeta sitnica koju je namjeravao učiniti: letjet će i letjeti nad poljem i neće dopuštati tim dobrim pticama da spavaju...

Izravna veza

L. S. Murray:

Direct Input

Preveo Darije Đokić

— Ja dobro funkcioniram — reče Joseph. Kazao je to na ljubazno-kategoričan način koji je uvijek nervirao one koji ga nisu dobro poznavali. Conrad i ja poznavali smo ga i više nego dobro, ali je taj ton ovog puta i nas iritirao. Joseph je imao krivo, to smo sigurno znali, osim ako se nije dogodilo nešto potpuno nepoznato. Gledali smo na ekran koji je pokazivao stanje mozga i vitalne znakove igrača, a oni su bili loši. Za sve njih, osim jednoga, trebalo je da se fantazija okonča prije petnaest minuta.

Indikatori su jasno pokazivali zbrku, a Joe nije reagirao.

— Joe — rekao sam nastojeći sačuvati mir — očitaj mi Pameline vitalne znake.

— Fiziološki znaci normalni. Subjekt Pamela trenutno osjeća nesvijest.

— Točno, Joe. I gdje je tu logika? Nesvijest je ne-osjećanje. — Joseph je zašutio. Navikli smo na odgovore u roku od jedne sekunde; sve dulje od toga značilo je da nešto nije u redu.

— Pamelino stanje nephodno radi nastavka igre za druge igrače — napokon je rekao.

— Do đavola, Joe! — eksplodirao je Conrad. — Očitaj mi Donov faktor bola.

— Osam zarez osam pet.

Dakle, 8,85 nije baš obična zubobolja. Na ljestvici bola to je malo više od teškog srčanog udara. Nismo se varali — Donald je bio bačen na muke. Ako se izuzme Dirk, priča sa ponavljala i s ostalima. Svi su pokazivali znakove fizičke boli ili straha. Josephov program je to trebalo da prepozna i probudi igrače. Ali nije.

— Joe — rekao sam — svi igrači osim jednog su u fazi more. Dovrši igru.

— Ne mogu to učiniti, Geoffrey. — Josephov glas je i dalje ostao neugodno miran.

— Provjeri pravila, Joe — inzistirao sam.

*

Ostavili smo Joea da meditira i napustili kontrolnu prostoriju. Spustili smo se niz kratki hodnik u sobu s terminalima gdje je bilo osam ležajeva. Sedam ih je bilo zauzeto igračima, od kojih su dvije bile žene. Svaki je imao na glavi kapu s elektrodama koja im je spajala mozgove sa Joeom i njegovim programom za igru. Conrad je to nazvao povezivanjem snova. Bio je to suviše točan opis da bi bio zabavan.

Zašto sam pokraj Pamelina ležaja. Oči su joj, ispod vjeđa, bile nepomične što je značilo da je u svom snu bez svijesti. Prividna suprotnost pojmova. Nije bila moja djevojka ali mi je bila prijateljica i želio sam je izvući iz ove situacije.

Conrad je stao uz Donov ležaj.

— Buđenje, buđenje — reče i prekide vezu.

Don se naglo uspravi, očiju iskolačenih od užasa, vrišteći nerazumljive gluposti, što je trajalo svega nekoliko sekunda, a onda se isto tako naglo svali na ležaj. Odmah smo priskočili. Srce je prestalo da kuca, a i disanje. Uzalud smo ga pokušavali opet oživjeti. Činilo se kao da ga je od straha napustila duša. Conradu, Josephu i meni preostalo je samo da ustanovimo što to nije u redu s igrom i da pokušamo osloboditi zarobljene igrače. Nismo imali vremena da ispitamo igru dio po dio. Temeljila se na programu od oko milijun analex klauzula od kojih je svaka bila sposobna da generira više od sto paralelnih procesnih instrukcija. Čitava igra imala je nemjerljiv broj stanja i podstanja. Trebalo bi nam, i uz Joeovu pomoć, više od pet godina da provedemo detaljnu analizu. Vrijeme je brzo protjecalo i zato smo odgovor morali tražiti prečicom.

Nemoćno smo se zavalili u fotelje ispred konzole. Pažnju nam je privukao dio ekrana koji je pokazivao stanje druge igračice, Elsphet. Indikatori straha i fizičkog napora neprestano su rasli.

— Netko je progoni — reče Conrad.

— A vjerojatno pati i od usporenja. — To je bio termin kojim smo označili sne u kojima morate po svaku cijenu pobjeći, a pri tom vam se čini da vas nešto nepoznato usporava. Nismo bili u stanju izbaciti taj faktor iz igre, jer je riječ o funkciji igračeva mozga, a ne samog programa. Elsphetin indikator straha naglo se digao, a zatim pao na ništicu zajedno sa svim ostalim pokazivačima stanja mozga. Slijedio ih je indikator fizičkog napora.

— Gle, netko ju je uspavao magijom — rekao sam.

— Ili joj je nabio na lice krpu s kloroformom — doda Conrad. — Čuj, s obzirom na to da obje djevojke spavaju, kako bi bilo da ih pokušamo isključiti?

Energično sam odmahnuo glavom. Nisam želio da mi se ni

slučajno, ponovi Donaldov strašan kraj. Rekao sam:

— Joe tvrdi da je sve u redu. To znači da smetnja potječe od jednog od igrača a ne od lika stvorenog programom.

— Netko od njih je pronašao grešku u programu i, odmah ga pomoću nje izmijenio kako bi fantazija tekla po njegovoj volji.

— Može biti. Ti misliš da je to Dirk?

— Njegovi indikatori pokazuju da on jedini uživa u igri. Iako indirektni, dokazi su bili sasvim na mjestu. Ipak, nije se moglo Dirka jednostavno isključiti iz igre prekidom kontakta. Posljedice su mogle biti svakakve, čak i smrtonosne. Lažnim mirom Conrad reče:

— Netko će morati ući u igru.

Nije to baš morao kazati. Znao sam da ću kao kontrolor i glavni dizajner Projekta fantazija to biti ja.

*

Nakon kratkih priprema sa Joeom legao sam na rezervni ležaj u sobi s terminalima. Conrad mi je namjestio elektrode na glavu.

— Nadzirat ću stanje tvog mozga. Ako vidim da si u neprilici, prekinut ću kontakt.

Terminal je proradio i ja sam se odjednom našao usred beskrajne savane dok mi je sunce palilo gola leđa. Ovo mi se nije svidjelo pa sam glasno rekao:

— Molim upute.

— Pregledaj džepove — javi se Joseph niotkuda. — To će te stajati deset bodova.

Jedino što sam našao bio je komadić papira na kojem je pisalo 111.

Pa, to je bilo jednostavno. Kako sam osim hlača imao još samo sat, usmjerio sam veliku kazaljku prema suncu, odredio sjever te kurs od 111 stupnjeva i počeo trčati.

Budući da sam prvi zadatak riješio uspješno, prostorni odnosi su se promijenili i ja sam se, nakon samo pet minuta trčanja, našao u dubokom, kamenitom kanjonu čije su strane bile izbušene rupama.

Uskoro sam se našao ispred jedne pećine s masivnim drvenim vratima. Bila su otvorena. Na pješčanom podu ostali su tragovi stopala od kojih su dva para bili manji, oni koji su pripadali Pameli i Elsphet. Znači, bio sam na dobrom tragu.

Jedan dio pećinskog zida bio je nagnut pod kutem od 45 stupnjeva, a s gornje strane zaravnjen. Popeo sam se uz taj zid pošto sam pronašao jedva vidljive oslonce za ruke i noge.

Pri vrhu zida nalazio se otvor zdenca uz čije su stijene bile uklesane stepenice.

Na dnu je bilo predsoblje iz kojeg su na sve strane vodili hodnici. Na početku igre predsoblje uvijek ima čuvara, ali su ga očito ostali igrači likvidirali.

Pod je ovdje bio od kamena pa nisam mogao vidjeti nikakve tragove. S obzirom na to da su svi hodnici bili jednako vrijedni označio sam jedan papirićem i nastavio trčati.

Uskoro sam zažalio. Na kraju hodnika me je čekao nezaboravan prizor. Bila je to prostorija za torturu. Među ostalim srednjovjekovnim spravama za obradu informacija nalazio se i jedan golemi kotač.

Na njemu je bio razvučen Donaldov leš.

— Zdravo, momče — začuo se otrovan glas.

Bio je to jedan ork; ime smo posudili iz Tolkienovih romana, a ovaj je nosio kožnato odijelo i crnu kukuljicu Glavnog krvnika. Prislonio mi je rapir na vrat.

— Koju od mojih igračaka želiš iskušati? — upita.

— Joe se naravno pobrinuo kako da se oslobodimo krvnika, ali ja nisam bio tu zbog igre. Zato sam rekao:

— Stric!

Bila je to šifrirana riječ kojom se moj dio igre prebacivao u mod za ispravljanje grešaka u programu. Ork je postao nepokretan, njegov mač također, a isto tako i plamičci vatre što je zagrijavala već usijane žarače.

Napustio sam odaju za torturu naoružan rapirom, siguran da ću njime moći likvidirati bilo koji lik stvoren programom. Bio sam u pravu. Ubrzo sam sredio jednog patuljka sa sjekirom, te ružnog guštera veličine čovjeka koji je čuvao most. Ponio sam i patuljkovu sjekiru. Rapir je bolje oružje, ali se njime ne mogu provaljivati vrata.

Hodajući uzduž galerije došao sam do jednih koja su imala prozor pokriven rešetkama kroz koji sam zavirio. Abdul i Frank, dvoje muških igrača, bili su svučeni do pasa, izbičevani i prikovani lancima za zid. Bili su u polusvijesti.

*

Provalio sam vrata sjekirom i ušao. Sa stropa je curila voda i gubila se među procjepima u kamenu. Kao oblik mučenja nije bio slabiji od onog kola. Skupio sam vode u dlanove i bacio je Abdulu u lice a zatim sam mu dao da pije.

— Geoffrey — prokrklja pošto je uspio ovlažiti grlo — šta radiš ovdje?

— Došlo je do greške u igri — rekao sam skupljajući vodu za Franka. — Što je bilo s vama?

— Ovo je Dirkovo maslo. Sakrio se čim smo ušli pod zemlju. Nakon toga savladala nas je gomila trolova. Pokušao sam se probuditi ali nisam uspio. Pamela, Frank i ja smo zarobljeni dok ostale nisam vidio. Odveli su nas u Veliku dvoranu gdje je Dirk sjedio na prijestolju okružen vilenjacima, patuljcima i orkovima. Naredio je da vilenjaci nekamo odvedu Pamelu a Franka i mene su dovukli ovamo, izmlatili i ostavili. Geoffrey, šta se to dešava?

Nisam mu sa sigurnošću mogao odgovoriti iako je bilo očito da Dirk stoji iza svega toga. Franka nisam uspio osvijestiti.

— Abdule — rekao sam — sada ću narediti Joeu da vas probudi.

Čim sam izgovorio naređenje, Abdul i Frank su nestali. Sada su bili na sigurnom. Na nesreću, mod za ispravljanje grešaka u programu bio je takav da sam mogao utjecati samo na lokalne događaje, one kojima sam prisustvovao. Isto tako, u programu nije bilo mehanizma koji bi mi omogućio da saznam gdje su Pamela i ostali. Ipak, postojala je jedna stvar koju sam mogao iskoristiti s obzirom na to da sam znao kamo želim ići. Naredio sam Joeu da me prebaci u jednu od pokrajnih prostorija Velike dvorane i istog sam se trenutka tamo našao.

Oprezno sam provirio krozz odškrinuta vrata. Scena je bila faustovska. Velika dvorana je svakako zaslužila svoje ime. Bila je dovoljno velika da se u nju smjesti krstarica. Osvijetljena mnogobrojnim bakljama i vatrama iz kamina sva je blistala u ogavnoj narančastoj boji. Tu i tamo okretali su se na ražnjevima veliki komadi mesa. U dnu dvorane nalazilo se povišenje na kojem su sjedili neki nejasni likovi. Ispred povišenja je par akrobata izvodio svoju predstavu.

Naredio sam Joeu da me prebaci u bližu prostoriju. Pogriješio sam što se ticalo akrobata. Bili su to gladijatori. Ponadao sam se da je riječ o likovima iz programa, ali nisam imao pravo. Onog trena kad sam ga prepoznao, Grant, posljednji od muških igrača, pade na zemlju rasparana srca. Zakasnio sam. Ako ga je dohvatila greška koja je onemogućavala buđenje, tada je uistinu bio mrtav, ako ne, dolazio je k svijesti sav zbunjen skidajući elektrode s glave.

Drugi gladijator odgurnu leš nogom i odbaci mač. Jedan vilenjak mu pruži kozju mješinu s vinom iz koje je ovaj dobro potegnuo. Samo igrači piju i uživaju u bilo kojem tjelesnom zadovoljstvu. Naravno, bio je to Dirk.

— Da li je moja nevjesta spremna? — upita dubokim, mekim basom koji je bio njegov samo u ovoj igri.

— Očekuje vas u Plavoj sobi, gospodaru — odgovori jedan od patuljastih slugu. Nisam više slušao Dirkov životinjski cerek pun trijumfa i požude. Prebacio sam se u Plavu sobu. Plava je bila i spavaćica koju je djevojka imala na sebi. Polako je češljala kosu prazno gledajući pred sebe.

Pamela je bila ljepša nego ikada. Pošao sam prema njoj kad me obuze strašna sumnja.

— »Stric« — rekoh i Pamela se ukoči. Došlo mi je da vrištim. Dirku je nekako uspjelo da odvoji njezin mozak od simulakruma i zamijeni ga mozgom iz programa. Tako je od nje učinio običnog ženskog androida.

— Joe — prošaputao sam — poništi ovaj lik.

— Ne mogo to učiniti, Geoffrey — odgovori Joe. — Simulakrum ujedno pripada i igraču Pameli.

— Njezino stanje?

— Nesvjesno.

— Probudi je.

— Direktiva nije u skladu s mogućnošću nastavka igre za ostale igrače.

— Koje ostale igrače, Joe? Navedi mi one koji su budni.

— Ti i Dirk.

— Dirk ne funkcionira dobro, to si i sam rekao prije jedan sat. — Meni se činilo da su prošli tjedni.

Kako moja posljednja rečenica nije bila niti naređenje niti pitanje, Joe osta nijem. Duboko sam udahnuo i rekao:

— Dvostruki »stric«, Joe. Probudi Dirka. — Pauza je bila tolika da sam odmah shvatio da mi je naređenje propalo. Joe reče:

— Subjekta Dirka ne može se probuditi.

Konačno sam prihvatio zaključak do kojeg sam morao davno doći. Presjeći ću Dirkove žice pa šta bilo da bilo.

— Probudi mene — rekao sam osorno.

— Ne mogu to učiniti, Geoffrey — odgovori Joe mirno kao i uvijek. Osjetio sam kako mi ledeni, žmarci plaze niz leđa.

— Javi Conradu da me isključi.

— Zao mi je, Geoffrey, ali takvo naređenje ne postoji u programu. — Ledeni žmarci su mi dohvatili vrat. Bio sam zarobljen u snu koji je zamislio Dirk. Dirk koji je pronašao grešku u programu i naučio kako da se njome koristi po svojoj volji. Dirk koji je ujedno i poludio.

*

Da počnemo od početka.

Uputa je bila funkcija igre, a kako nisam igrao iz zadovoljstva onih deset bodova me se nije ticalo.

— Pogledala je u Morfejevo Oko.

Opskrbjeli smo Joea golemom memorijom punom svih mogućih legendi, mitova, čak i naučnih podataka, kako bi mogao izmišljati razne magije, čini, fantastična bića kojima bi naselio pećine. Bilo je lako pogoditi čemu je služilo to Morfejevo Oko.

Međutim, čim bi koji faktor u igri, magija ili običan udarac po glavi onesvijestili igrača, Joe bi mu morao ponuditi izbor — ili da ostane onesviješćen u igri ili da se probudi. Nije posebno zabavno igrati se nesvijesti, ionako trećinu života provedemo spavajući. Prema tome, dio Dirkove moći ležao je u mogućnosti da suspendira Joeovu sposobnost razlikovanja igrača od lika iz programa.

Znači, teoriju smo obavili.

— A protusredstvo? — upitao sam.

— Moraš razbiti Oko, ali pazi da ga pri tom izravno ne pogledaš.

— Prebaci me pred Dirkove osobne odaje.

Imao sam sreću. Odmah sam naletio na njegovog patuljastog slugu.

Nije ga baš bilo ugodnu mlatiti, ali je konačno popustio i rekao mi gdje je Oko. U džepu je imao i ključ od škrinje.

U trezoru sam našao škrinju a na njoj ogledalo pomoću kojeg se ona bez opasnosti mogla pretražiti. Oko je bilo čudan kristal pun dubokih, tamnih odsjaja. Pažljivo sam ga stavio u džep.

Uništiti kristal nije bilo tako lako. Svaki direktni pogled na njega bio bi fatalan, a nije ga se moglo niti zdrobiti sjekirom držeći ogledalo u drugoj ruci. Tresnuo sam njime o zid ali bez uspjeha. Izgubio sam mnogo živaca tražeći ga nakon toga ogledalom po podu.

Odgovor koji mi je napokon pao na pamet bio je više nego jednostavan. Bacio sam Oko preko svojih leđa u provaliju, a zatim se prebacio u Plavu sobu. Kristalu je trebalo dvije minute da stigne do dna. Konačno, Pamela trepnu očima i okrenu se,

— Znaš li gdje je Elsphet? — odmah sam je upitao. Kimmula je glavom i mi smo potrčali. Nakon nekoliko hodnika i prolaza našli smo se pred zaključanim vratima: Ipak, ključ je bio u bravi. Elsphet je bila unutra, sada budna, ali čvrsto vezana starim, dobrim konopom. Odahnula je kad nas je vidjela, ali je bila dovoljno prisebna da glasno ne vikne.

Žurili smo se praznim hodnicima, preko Gušterova mosta, do predsoblja. Elsphet nije prešla više od tri koraka uz stepenište kad je vrisnula i pobjegla natrag. Pogledao sam. S vrha se spuštala gomila orkova. Okrenuli smo se ali je bijeg bio uzaludan. Prava lavina trolova nahrupi iz svih prolaza i savlada nas.

Osvijestio sam se u prostoriji za torturu. Skoro sam se opet onesvijestio kada sam shvatio da se nalazim vezan za veliki kotač. U golemoj fotelji sjedio je Dirk okružen svakojakim stvorenjima. Jedna vila mu je stalno natakala vino u zlatni pehar iz kojeg je pio.

— Dirk! — uzviknuo sam. — To sam ja, Geoffrey; šta je s tobom?

Pogled mu je postao prazan, a odgovor je nalikovao na crkveno pjevanje. — U početku bijaše labirint. Tada On posla sina u labirint da ga osvoji i da vlada njime.

Kad me je opet pogledao, ludilo mu se jasno naziralo u očima.

— A sada gledaš sina — reče.

— A šta je izvan labirinta? — upitao sam.

— Pitanje je besmisleno. Zar se može proći kroz zidove?

*

Dakle, ispucao sam verbalnu municiju. Dirk je stvorio religiju čiji je on prorok, ali se ogradio od svih mogućih silogističkih argumenata koji bi govorili protiv nje.

— Dosta priče — naredi Dirk. — Zamaraju me ove diskusije. Zbogom stranče Geoffrey, tko god ti bio. — Čekaj! — viknuo sam.

Nisam baš bio uvjeren da će me mučenička smrt na ovome svijetu odvesti na idući. — Da li govorim s ubojicom Granta Camerona?

— Govoriš — prizna. — Ubio ga je sin u poštenom dvoboju, na Sudu borbom jer je bio heretik čiji je oholi jezik govorio kako je labirint stvorio čovjek kao i on.

— I ja to tvrdim! — zaurlao sam. — Ti si luđak a lažeš i samome sebi jer je ovaj svijet samo igra koju je stvorio stroj koji ja kontroliram.

— Ako je tako, zašto ne učiniš ovo? — Istog se trena troje slugu ni iz čega stvori ispred njega.

— Ti si ujedno i lopov jer si mi oteo tu moć. Tražim Sud borbom.

— Neka bude! — riknu.

Scena se izmijenila. Sada sam stajao na jednom kraju Gušterova mosta dok je Dirk bio na drugom. Napol puta bio je ostavljen nož. Osim nas, nije bilo nikoga. Očito mu nije trebalo gledalaca.

— Smiješ učiniti prvi potez — reče.

Čim sam krenuo naprijed, Dirk se stvorio pored noža, zgrabio ga i potrčao prema meni. Zaista poštena borba. Očekivao sam ga stojeći na mjestu, nadajući se da mu je to jedina izmjena u programu. Nekada mi je Pamela govorila o principima borbe bez oružja koje je naučila vježbajući orijentalne ratne vještine. Prije sam se tome rugao, a sada mi je to bila posljednja šansa.

Dirk se zaletio prema meni, a ja sam se izmaknuo u stranu, blokirao podlakticom ruku u kojoj je držao nož i uhvatio ga za zapešće. Sve je to bilo tako lijepo izvedeno da sam shvatio da mi Joe ubrzava kretnje. U ovom svijetu vještine su se mogle učiti samo slušajući o njima.

Drugom rukom opalio sam Dirka iz sve snage po nosu. Oči su mu se napunile suzama, onako kako je predviđao Joeov potprogram za anatomske funkcije. Idućeg trena suze su nestale. Naravno, Dirk je iskoristio svoju moć kojoj je po želji mijenjao parametre igre.

Zavrnuo sam mu ruhu na leđa i gurnuo ga prema provaliji. Nisam uspio! Jedino je nož odletio preko ruba. Bila je to slaba utjeha. Već idućeg trena odbacio me je od sebe kao krpu. Shvatio sam da mi je nož bio jedina šansa. Gotovo savladan, Dirk je odbacio svaki privid poštene borbe. Udario me je nogom u rebra, a zatim podigao iznad glave kao da sam bez težine.

— On je presudio, a sin će izvršiti kaznu! — viknuo je.

U tome trenutku tijelo mu je nestalo. Ja sam udario o rub mosta, poletio u ponor, a zatim izgubio svijest.

*

Probudio sam se na ležaju u sobi s terminalima. Na trenutak sam bio zbunjen, a onda divljački skinuh kapu s elektrodama. Conrad mi pritrči ostavivši Dirka.

— Sve je u redu, Geoffrey, ovo je pravi svijet. Potapšao sam ga po ramenu.

— Dobro mi je. — Frank i Abdul su stajali nad Dirkom. I s njima je bilo sve u redu. Pamela i Elsphet su otvorile oči i polako ustale s ležajeva. Conrad reče:

— Vidio sam da se borite. Kad sam shvatio da gubiš, dotrčao sam ovamo i skinuo mu kapu. Bilo je ili ti ili on.

Ipak, Dirk nije bio mrtav. Ispod vjeđa oči su mu se pomicale. Još je sanjao.

— Nestao je iz igre kad si ga isključio — rekao sam. — Na svu sreću njegova je verzija igre nestala s njim jer se, inače, nas troje ne bismo nikada probudili.

— Nije nestala — reče Elsphet. Pogledali smo je. Dirk je i dalje ležao zarobljen u svom vlastitom snu.

— Igra je sada u njegovoj glavi, zauvijek — završila je.

Trominutni preskoci

Dragan Filipović

Eliot s teškom mukom otvori oko, onemoćao od neprekidnog bančenja. Bez trunke snage pogleda na sat i, ozarivši se što ima još pet minuta do ustajanja, sklopi oči. Pusti da još jednom kroz njega prođe struja slasti, tresnu glavom i opet otvori oko. Piljio je u sat zgranuto — umjesto nekoliko minuta do sedam bilo je sad dvadeset do osam.

»Sranje!« Bio je besan ni sam ne znajući na koga. »Nije moguće da sam video pogrešno! A oči sam samo na trenutak sklopio... «

Okrete se nalevo i spazi da prekrivač ne pruža bogzna kakvu zaštitu Marininim oblinama. Ona je stvarno imala sve potrebne delove na pravim mestima, pa se ni najmanje ne bi trebalo čuditi što se Eliot dobro uzbudio. Za tren je razmišljao da se erekcije oslobodi mokrnjem, ali pošto nije bio siguran da su se sinoć tucali, prišulja joj se s leđa.

Dok kažeš »šta bi«, ona se probudi. Uživajući u dodiru tela i osećajući nabreklu muškost među butinama, tek reda radi upita:

— Šta ti bi?

— Zornjak, dušo — odgovori Eliot razmičući joj noge i ciljajući naviše.

Uvek radojebna Marina upi ga celog, vrteći se vesto pri naticanju, ne žureći sa zalaufavanjem, svesna da je ujutro erekcija trajnija.

Eliot je majstorski sašivao, namerno odlažući orgazam, iako je bio siguran da će i ona svršiti. Devojka se uvijala prnećи nabrekle sise, tražeći mu ruku da ih steže, kretala stražnjicom sve brže, sve dok vrišteći ne uhvati dobar orgazam. Eliot tek tad krete, neopterećen obavezom da je zadovolji, i svrši ispraznivši svaki atom svoga tela.

Ležao je na Marini, sav uznojen i zadihan, još nekoliko minuta, a onda se svali kao. klada. Ona je nešto ćućorila, ljubakala i povlačenjem nokta preko kože izazivala jezu. Malo je trpio, a onda jedva ustade i pođe u kupatilo.

»Zašto me bar jednom ne pusti da se predam blaženstvu posle tucanja?« Uze stoličicu i sede pod tuš. »Još jedan prođe dan... a ja ne odoh na biro da potražim posao. Ova svinjarija sa satom skupo će me stajati!«

Ugasi toplu i pojača hladnu vodu. Udar svežine u njegovu glavu

ispranu ubitačnim ritmom života zače u njemu klicu koja je, bar mu se tako činilo, mogla da razjasni jutrošnji događaj, ali u kupatilo uđe Marina i raspršiје po podrumima svesti. Devojka čučnu kraj kade i, ne gledajući u njegov oklembešeni ud, patetično zapita:

— Šta ćeš sada misliti o meni?

Želeo je da kaže: »Isto što i dosad: da si seka-daša koju nije tucao samo ko nije pitao, da bolje mešaš od obe svoje sestre, samo što one ne postavljaju glupa pitanja u cik zore u osam sati«, ali se u poslednjem momentu seti da su radodajke, kojih, fala klincu, ima u izobilju, naglašeno osetljive kad je reč o moralu i osećanjima.

— Ne vidim ništa loše ako se dvoje mladih svidi jedno drugom! — odvali i osta živ.

Marina, duše olakšane za jedan izmišljen kamen, ustade i odnese svoje bludne guzove iz kupatila, iz Eliotovog vidokruga, iz sobe, iz stana u potkrovlju; odnese ih njišući jebozovno pred cvikerima onemoćalih penzionera, ispred za nju nedoraslih vršnjaka, sve do svoga stana, gde su je pohotne i zavidljive sestre čekale pijući kafu gorku kao život, crnu kao duša, napete i uzbuđene, željne priče o formi frajera koji i njih delje kad nema ništa novo da se smaši, strahujući da nju nije više puta i raznovrsnije ševio.

Mokar i zadovoljan samoćom, Eliot stiže da oformi u glavi sliku kreveta sa sve tri sestre, gole naravno, sebe kako ulazi u sobu, leže na leđa i čeka da bude zadovoljen, pa se baci na krevet, zarozan i prljav, ne mareći što ulazna vrata nisu zaključana. Još se nisu ni smirile oscilacije madraca, a on se upilji u sat. Iako je prespao polovinu ustajanja u životu, ovo jutrošnje ga je i dalje opterećivalo. Pomeri se malo udesno, okrenu na leđa zauzimajući isti položaj kao jutros. Zatvori oči i opet progleda kad je mislio da je prošlo dovoljno vremena, ali sat-izdajnik pokazivao je normalan protok minuta. Poče da se grči i namešta bolje, ali neki važan, ključni element mu je nedostajao. Pokušavao je opet, i opet, ali osećaj strujanja energije nije uspeo da izazove.

Bio je opušten i nepomičan. Telo mu je bilo teško kao crnački bluz. Disanje mu je bilo ravnomerno i lagano, i odjednom je znao da treba da sklopi oči i okrene ih naviše, kao bezbroj puta dok je pokušao da tako vidi, i ko zna, možda spozna svoju unutrašnjost, videći svaki put mrak i samo mrak. Učini tako i oči mu kliznuše nagore kao u pripremljena ležišta. Jedan tren je osećao ništa, prepuno tereta za njegovu izduvanu glavu, a onda telom krenuše drhtaji, oči zaigraše ispod kapka tako silovito da su mu se i obrazi tresli.

Otvori jedno oko i škiljavo osmotri blesimetar. Ono što je ovaj tvrdoglavo pokazivao natera ga da poskoči: za ovih dvadesetak sekundi prošlo je više od sat vremena

Srećniji od deteta na noši i matore jejine na sahrani družbenice-

voljenice zajedno, pokuša sve ovo samo na tren, jedan treptaj kapka i posuvraćenje oka, i sat-očajnik, koji taba i tabaće sve dok mu se zupčanici ne izližu, kome samo kvar i preskočeno navijanje donose odmor, otkuca sto osamdeset puta umesto jednom. Tri minuta. Eliot pokuša opet, i svaki put kad bi trepnuo prošlo bi tri minuta.

Svaki uspeh, školski, švalerski ili lopovski, izaziva u smrtniku želju da zodovoljstvo podeli sa drugim, ili bar da drugome probudi sveprisutnu latentnu zlobu, i on se u trku obuče i otrča do šestog sprata i stana u kome su se skupljali i orgijali.

*

— Možeš li ti to šta duže? — upita Mario, na izgled nedirnut otkrićem.

Eliot se poluprezrivo nasmeši, i kao što tata za ljubav radoznalog deteta »napumpava« omlitavele mišiće, i on zatvori oči na par sekundi. Otvori ih i ču smeh, i vide ljude sa kojima ga je vezivala samo zajednička propast, kako se prevrću prosipajući piće iz nikad opranih čaša, i vide sebe golog, išaranog kao uskršnje jaje alkoholnim (kojim bi drugo?) flomasterima. Na kurcu primeti roza pantljiku i tragove ruža. A nije bilo žena u sobi.

Trudeći se da ne reaguje žučno, indijanski novogodišnji poklon se obuče, natoči neku patoku u čašu i sede u ćošak, razmišljajući, da eto, i najveće stvari na svetu imaju sitnih nedostataka. Istovremeno sa prodorom »čiste hernije« u grlo, seti se da je dovoljno prebaciti telo u neko blisko a bezbedno vreme. O načinu nije stigao da razmisli, jer počeše masovno da pristižu protagonisti bezizlaza, drame sa ofucanim glumcima i trajnošću do delirijuma, dragstora i podvožnjaka.

Upadale su i neke guzičave klinke dugih kosa, oduševljene njihovom boemijom, ali iskustvo veterana je kazivalo da su one samo u mimohodu od bubuljičave pankhipi pubertetlijke do pristojne i fine šminkerke, a pored bezvremnih olupina koje na okupu drže gajbe, Mariov razglas i dosta pića. Dolazile su i poštene kurvice, koje se kokaju iz ubeđenja, zbog dobre duše, ili, jednostavno, što im se koka, opuštene parkopanke od kojih nije bilo zanimljivo tražiti koji jeb, jer su davale bezvoljno mlitavo, od polovine misleći na flašu piva sa rastvorenom tabletom koja nosi mir, odsecanje nogu i opet mir, lečene batinama roditelja, ogovaranjem profesora i socijalnih radnika i zajebancijom okoline, fino obučene i još finije vladajuće jedinice iz mnogodobro stojećih porodica, koje nisu ni pile ni igrale, već su, čedno prekrštenih nogu, grickajući nalakirane nokte, nervozno iščekivale da ih neko povede u drugu sobu i uzme ih divlje, pijano i mužjački, site brzo-svršavajućih i razdražujućih tatinih sinova, za koje će se, ipak, udati i tražiti muškost kod švalera.

Stiže i Marina sa sestrama, posedaše oko njega, uspaljene već i od pomisli da će se, ako mu bude dosadno, lenjo dići, uzeti jednu, baš nju

za ruku i odvesti u rajsko potkrovlje. Svaka od njih je dovela i namestila Eliotu sledeću sestru, u nadi da će porodično prisvojiti topuz kojim ih je izdašno blagosiljao, a ovaj put najaviše dolazak rodice, najmlađe i najlepše, sa kojom treba polako, jer je osećajna i krhka, plavooka i čedna.

»Do klinca«, pomisli on iznenađujući se iskreno, »u ovoj lozi se samo nimfomanke rađaju!«

I onda uđe Sanja, dete-žena koje stvarno sanja, krupnooka, raskošna, ali ne i kravasta, i Eliot prvi put oseti da mu ženska nije podvedena, jer nešto meko zapliva između njihovih očiju. Pruži ruku ka njoj, i ona bez otpora ćutke sede do njedga, kao da je on taj vuk, koji će nju-jagnje odbraniti od zala.

Sedeli su ćutke sve dok on ne svuče pivce sa parkopanom, koje se, slučajno ili ne, našlo kraj njegove ruke, i ne oseti težinu glave pune sna. Izvuče se, nimalo neopaženo, uzgreba se do stana, svali se na krevet i potonu u tešku komu.

*

Nagovarana od sestrušina, isprovocirana podjebavanjem kojekakvih štroka, Sanja stisnu oči u nadi da neće prosuti suzu-izdajnicu, podiže se, popravi suknju i otplovi prema vratima. Stepenicama je išla peške, ne paleći svetio, možda da i od zidova skrije da je još nevina.

Vrata Eliotovog stana bila su odškrinuta, mama. Uvjeravajući se da nije više dete, da joj je muško nužno, da treba da se reši tog nesretnog himena u čije postojanje ni njena majka nije verovala, stajala je i gutala knedle kao lopov pred porotom punom nerazumevanja za njegovu profesiju. Seti se i lepih očiju i, uprkos svemu, očuvanog tela, i krv navre strujeći i paleći, izazivajući kuckanje nekog malog, možda onog pravog, srca među blago raširenim nogama. Uhvati za kvaku i uđe.

I zbi se sve.

Prešavši prag stupi u prokleto poznat stan, sva vazdušasta, sebi nerealna, znajući i put do kreveta i ono što će se zbiti. Prelazila je taj put polako, svesna da to nije normalno, pokoravajući se unapred (unazad?) ispisanom scenariju, ne pomišljajući o odstupanjima. Činilo joj se da ponavlja ponovljeno, spoznajući da će to bar još jednom doživeti, ne razmišljajući o suštini zbivanja, ne znajući za deja vue i igre vremena i prostorima sa ljudolikim statistima, uživevši se u lepotu događaja priđe krevetu, poljubi ovlaš neizbrijano lice, usne i čelo, i iščeze kroz vrata nadajući se u lažnost osećaja da nikad neće biti njegova.

Eliot je teškom mukom krčio put kroz snove, brzosmenjujuće, haotične. Čudesna, verovatno neponovljiva kombinacija hemikalija koje se mogu nazvati »originalna pića«, parkopan u pivu sa odviše

kvasca, mutnom i taložnom, i poljubac koji je uzburkao usnule hormone, bacala ga je po pomračini od lošeg ka gorem, od dobrog do beznadno dobrog. I niko ne može znati zašto je baš ove noći, pored toliko istovetnih, svest odbila da spava, zašto je ostala svedok pružanja polipskih pipaka tajnovite podsvesti po izmučenom mozgu, stanjenim neuronima, zašto je od polovine noći počela da hita ka trenutku koji to nije, koji je manji od sekunde, ali duži od ljudskog života, spremajući se za preskok neobavljen od dana kada je gavran pocrneo a lisica zamahala kitnjastim repom.

A onda se vrtlog, čiji je on bio centar, zahukta usisavajući u sebe blud, momkovanje, pubertet, jednog dobrog sina koji se pokorava kasnije omrznutim roditeljima, znajući da su i oni svoje mrzeli i da će, ako ne bude pažljiv, i njega neki novi Eliot smatrati za dušmanina, detinjstvo puno zabrana i prekora, sačinjeno od slušanja, greške, suza i opet slušanja, napregnutu matericu koja ga upija, svemirski incest bez greha i pokajanja, Eliota-jaje i Eliota-seme, gicavo i sluzno, i kad se prolomi orgazam čiji je on proizvod, odlete u nepoznato padajući do beskraja.

Otvorio je oči oprezno. Pored kreveta je stajao neki čikica sa belom kapicom.

»Ludnica?«, pomisli za tren.

— Dobro došao u budućnost! — isceri se Belokapi.

— Bolje te našao, junače! — ohrabri se Eliot. — Koja je ovo godina?

— Četiri hiljade dvesta trinaesta.

Eliot zviznu i polako ustade. Sedeći na ivici kreveta seti se da nije pišao više od dve hiljade godina i pođe da ustane i potraži zgodno mesto da to obavi. Belokapi mu priskoči u pomoć, odvede ga do hodnika gde je stajao neki tip u uniformi.

— Stražar će te pratiti. Znaš, napravio si neki prekršaj. Pošto je regulisao fiziološke potrebe, Eliot se izvali na krevet, pronađe u džepu paklo cigara i zapali jednu.

— Pričaj — reče čikici.

— Pozvaću tvog advokata, on će ti bolje sve objasniti. Advokat je bio baš onakav kakvim ga je Eliot zamišljao: kratka crna kosa, naočari, ozbiljno lice i aktovka prepuna nepotrebnih papira.

— Eliot — predstavi se. »Kao da je iskočio iž holivudskihi filmova o pravosuđu!«

— Klark.

— Pa, hoću li izbeći smrtnu kaznu? — cerekao se Eliot ubeđen da je napravio dobar fazon.

— Teško — procedi Klark.

Eliot prestade da se smeje i upitno pogleda advokata.

— Putovanje kroz vreme je zabranjeno. Najstrože. Računaj da si

već osuđen na smrt.

— Nema šanse? Klark odmahnu glavom.

— Jebeno, burazeru! — huknu Eliot. — Kad mi je suđenje? Juče?

— Danas popodne.

— Spustiste mi lepo! Nego, gledaj da se bar izboriš za poslednju želju!

Advokat obeća i izađe, a Eliot ostade proklinjući budućnost.

— Lepi — obrati se Belokapom — dajde da svučemo nešto s nogu!

Ovaj ga pogleda zbunjeno, očito ne znajući za jezične finese daleke prošlosti.

— Da popijemo šta: ljuta, pivce, špiritus, sozgajz... Bilo šta!

Belokapi Lepi shvati i ozaren krenu ka vratima.

— I karte! — doviknu Eliot.

Ostavši sam izvali se na krevet. Ni najmanje nije osećao potrebu da pogleda kroz prozor i vidi svet koji ga je tako negostoljubivo dočekao. Straha u njemu nije bilo, bio je siguran da će ga njegova sposobnost izvući.

I dok je Eliot, ispirao utrobu nekim nektarom budućnosti i pokušavao da obuči Belokapog da igra poker, Klark je na procesu tvrdio pazar. Nijednom smaknuće nije dovedeno u pitanje — sporan je bio samo čas, način i ta posljednja želja.

— Šta ako poželi život? — išao je u ekstrem tužilac trudeći se da dokaže da je to lišeno logike.

A Klark je, već umoran, pokušavao da objasni da institucija poslednje želje nije podrazumevala ni život, ni avione i atomske bombe, već neko od sitnih zadovoljstava koja u poslednjim satima života znače više no sve kulise što je čovek zidao i verovao da ga čine srećnim.

— Vi niste advokat, već poeta! — smejao se blagonaklono sudija. — I neka bude smrt, što pre, i neka bude poslednja želja!

*

Po čičinoj reakciji pripiti Eliot zaključi da je vrata otvorio neko važan. Okrenu se i pozdravi svog advokata i nekog tipa u uniformi.

— Šta je, šou je počeo? Hoćete li mi prebijati ruke i noge, gvožđem žeženim oči čarne izgoreti? — provocirao ih je govoreći patetično, naglašavajući reći. — Ima, li neba u ovom svetu, i ako ima, vredi li ono samo za vas ili i za nas, onovremene smrtnike?

Klark mu priđe, uhvati za ramena i pretrese ga: — Čuj... Tvoj greh nije mali... I rekao sam ti da te čeka smrt. Kazna će se izvršiti posle razgovora sa Šefom vremenske kontrole, injekcijom, potpuno bezbolno. Uniformisani se primače:

— To je pravilo bez izuzetaka! Shvatljiva mi je želja za promenom, želja da se ide dalje, i potpuno te razumen. Ali pokušaj i ti da shvatiš: svaki vremensko-prostorni poremećaj izaziva nesagledive posledice...

Možda se zbog tvog nestanka neki genije nije rodio? Koliko je tvoj nestanak uticao na ljude koji te znaju, da nekom nije promenjen životni tok?

— Jeste... Imaće više pića! Ako me ne zameni neko novi... — ironično primeti Eliot.

— Bilo kako bilo, ti su tu, a ne bi trebalo da budeš! — ljutnu se Klark. — Nema više potrebe da ti opravdavamo odluku. Šef je ovde da porazgovara sa tobom o načinu kako si ovamo dospeo!

— Momče, biću što kraći — oglasi se Šef ponovo. — Po našim naučnicima vremeplov je praktično nemoguć. ***Skoro*** nemoguć. Napravljen je samo jedan i potvrdio teoriju — da bi se promenila godina potrebno je mnogo energije. Privreda cele Zemlje stajala je za vreme eksperimenata. Utvrđeno je da je i promena vremena ograničena vekom mašine: u prošlost se može ići samo do dana kada je napravljena, a u budućnost se može ići samo do dana njenog uništenja. A ti si brabno ovde, bez mašine, bez remećenja energetske ravnoteže. ***Kako***?

Eliot se ušlofi, napravi neveštiji od đaka koji »nije znao« za dodatni čas i slaga ne trepnuvši:

— Ne znam ja to. Moj prijatelj Mario napravio je neku skalameriju, a ja sam bio dobrovoljac. Seo sam na stolicu, on je pritisnuo dugme, i evo me. Bez šansi za povratak!

Šef huknu:

— Znaš li išta o toj... skalameriji? Neku rečenicu koju je izgovorio tvoj prijatelj?

— Pa... Govorio je nešto o tome kako je vreme tu, statično i nepromenljivo, a da tečemo mi.

Eliot se začudi formiranjem rečenice. Došla je naglo, niotkuda, kao da je oduvek bila tu, svakodnevna kao i izjava da je voda mokra, a vatra žežeća.

— Slično mišljenje odavno postoji. — Šef je bio nezadovoljan. — Moraću malo pritisnuti svoju ekipu! Mali, zbogom!

Pozdravi ga vojnički i izađe. Klark se privuče flaši i dobro nategnu.

— Šta ti je poslednja želja? Grupa za egzekuciju te čeka.

Eliot se izvali, namesti ruke pod glavu, nasmeja se i, neobično veselo za osuđenika, kaza:

— Želim da se dooobro ispavam! Klark pogleda na sat.

— Dobro, neka bude... Iako će mnogi biti nezadovoljni.

Izađe vodeći sa sobom i Belokapog.

*

Eliot se opusti, obavi sve pripreme za preskok i ostade nepomičan, čekajući, primećujući za sebe da je san mnogima doneo spas, postajući tako hram za sanjare, sklonište od paganske jave.

Utonuo je u tminu neočekivano brzo, nudeći gladnom duhu tek

koji okrajak svjetlosti, a ovaj je bezumno jurio od slike do slike, pun samohtenja da se u njemu spoje i svetlost i mrak, osmeh i suza, iščekujući kretanje koje obogaćuje.

I nabra mu se čelo, napregnu telo od unutrašnjeg krika koja proprati poniranje kroz vreme do noći velikog preskoka, bezbednosti jedne uzburkane noći, čije je zapanjene vode već jednom prebrodio, i krenu iznova kroz iste faze i obličja, svestan da mu je to vraćanje samo zaletište za novi skok.

*

Vrata Eliotovog stana bila su odškrinuta, mamna, uveravajući se da više nije dete, da joj je muško nužno, da treba da se reši tog nesretnog himena u čije postojanje ni njena majka nije verovala, stajala je i gutala knedle kao lopov pred porotom punom nerazumevanja za njegovu profesiju. Seti se i lepih očiju i, uprkos svemu, očuvanog tela, i krv navre strujeći i paleći, izazivajući kuckanje nekog malog, možda onog pravog, srca među blago raširenim nogama.

Uhvati za kvaku i uđe ...

*

Primičući se orgazmu čiji je produkt on bio, Eliot se napregnu da zadrži svest, i kada počeše potresi i struje koje su plazuckale kroz telo, žareći i paleći, pozivajući ga na let vremena u kome je već, veoma neslavno, boravio.

I vrati se u svoga oca, i ostade u svojoj majci, jurnuvši sve ubrzanije i zahuktalije kroz grčeve tela i duhova koji su doveli do njegovog stvaranja, sve dok se ne oseti raspršen na mnogo Eliota-molekula spremnih da prime oplođujuću vatru neba i pokrenu život.

Rascepi munja oblaka, probi se kroz gasove, i život, ponovo, bi stvoren.

*

Nebo je bilo krvavo. Oko Eliota mlitavo je duvao neki hladan vetrić, vukući za sobom dah umiranja. Disao je sa mnogo napora, nazor utiskujući vazduh-život u nadražena pluća. Podiže se pridržavajući se za neko degenerisano, kržljavo drvo bez lišća, kome nije znao, niti bi mogao smisliti ime.

Sunce je ležalo nisko, nepomično, crveno i spečeno i ispuštalo šture zrake na pustoš koja je vladala planetom.

Eliot napravi preskok, pa još jedan. Isto.

Zemlja je bila nepomična, Sunce zgaslo. Tvorili su sliku večitog zalaska za zadnjeg romantika. Sumrak. Kraj.

Spusti se na kolena i zari ruke u prašinu. Zahvati pune ruke i prinese ih očima, dišući sve teže i sve brže. Piljio je u sićušna zrnca tražeći Marija, Marinu, Dete koje Sanja (I u snovima vazda do njega dolazi), Belokapog Lepog. Klarka. Šefa. Sebe?

Naprezao je svoj neveliki um, pokušavajući da dokuči šta se to, u

stvari, zbilo, i. zašto. Uzaman. Nije to trebalo njemu da se desi. Bar ne još.

Nije znao ni da li mu je žao. Ravnodušno je konstatovao da preskoke - poklon prirode, nije iskoristio kako je moglo i moralo, da nazad nema kud.

Pridiže se opet, mnogo sporije no prvi put. Baci prašinu niz vetar koji je dunuo malo jače, možda da dokaže da mu još nije došlo vreme za smiraj.

I kovitlao je prah prohujalih doba, noseći ga negde, valjda na neko mesto gde ga više niko neće uznemiravati. Eliot ga pozdravi pogledom, opraštajući se sa prošlošću.

Da li to čuje pesmu? Ili to samo vetar proizvodi zvuke? Eliot se pomuči da nazre melodiju, iskidanu, možda i nepostojeću. Da nije to konačna pesma, koju je samo posljednji mogao da čuje, koja opeva početak i kraj, sa podjednakom ljubavlju, ne razdvajajući svoja čeda?

Odveć je crveno nebo za oči prepune plavetnila. I one se sužavaju, primajući kroz crvenilo leto, toplotu i krv, jezik, radost i Mars, i lice se opušta, usne se šire u blagi osme jak.

Eliot-vatra leže i pravi postelju u prahu eona.

Laka mu bila noć.

U svijetu Dooa

Jorg Weigand:

Die Welt des Doo

Preveo Božidar Stančić

Zgurio se u sjedalu kapsule za spašavanje. Oči zamagljene od šoka zbog havarije vidjele su samo niz sivih tonova. Životni nagon sveden na ono najnužnije, njegovo Ja bilo je šokirano i tražilo je utočište u toplini skvrčena tijela.

Nesreća je pogodila brod sa Zemlje iznenada; za vrijeme putovanja nadsvjetlosnom brzinom, u toku jedne od mnogobrojnih zabava organiziranih na brodu kako bi putnici lakše prebrodili strašnu monotoniju putovanja između nastanjenih svjetova, brod je zadesio strašan udarac.

I dok su svi u plesnoj dvorani popadali jedni na druge, komande su prestale funkcionirati. Udarac je bacio glavnog inženjera preko prečke iznad stroja i ostavio ga ondje da visi razbijene lubanje.

Električni je napon brzo padao. Zbog nedostatka snage, transformatori nisu više mogli održati brod u supersvemiru. Brod je padao iz mračnog beskraja u normalni svijet. U toku nekoliko sekundi odjeknulo je nekoliko eksplozija u strojarnici.

Valentin Fisher, predsjednik jedne multiplanetarne konstrukcijske agencije, upravo je ispijao svoju desetu čašicu kad je izbila panika. Budući da ga nije zanimao ples — uostalom, bio je prekomjerno debeo — on je za takvih zabava boravio uz bar i pijuckao.

Prvi udar na brodu nije ga uspio sasvim izvući iz sanjivosti od pića. Kako se brod uporno tresao, napokon se trgnuo i kao teledirigiran uputio prema izlazu. No jedva je nekoliko puta koraknuo, kad ga nešto udari u glavu — i nije više ništa osjećao.

*

Mnogo vremena poslije toga polako se osvješćivao stenjući u školjkastom sjedalu Kapsule za spašavanje. Polako je postajao svjestan pojedinosti u kabini: treptanja svjetiljke, sivo-zelenog poda, postolja komandne konzole i ružičaste boja svojih zgrčenih ruku. Došlo mu je da povrati.

Nakon toga Valentin Fisher je s grozom ustanovio da je posve sam. Sam u kapsuli za spašavanje na početku 22. stoljeća. Nije znao ni kako funkcionira kapsula, jer nije prisustvovao seminarima u tu svrhu na početku putovanja. Nije znao.ni kakvi su mu izgledi da preživi. Ponovo je počeo povraćati, a zatim se opet onesvijestio.

*

Kad su ga otkrili, bio je nalik na napuštenju životinju od koje su ostale samo kosti i koža. Buncao je nesuvislo.

Bili su blagi, imali su nježna maljava krzna, a tamne im oči nisu imale vjeđa. Za njih je pomoć Valentinu bila normalna reakcija. Odveli su ga u nastambe u svojem svijetu, nahranili ga i napojili, omogućili mu da se smiri. Oprali su ga finim mnogočlanim prstima, namazali ga mirisnom mašću i trljali ga dok nije došao k sebi i smirio se.

Kad se napokon sasvim oporavio od višednevne nesvijesti i kad je mogao pažljivije pogledati bića koja su ga njegovala, odmah je osjetio povjerenje prema njima. Ta su prijateljski naklonjena bića svakako imala najbolje namjere, u to je bio uvjeren. I liječenje je napredovalo.

Kad se opet mogao podići bez napora, počeli su razgovarati s njim, dok su se dosad sporazumijevali samo kretnjama.

— Mi smo Narod — rekao je odjednom njegov njegovatelj, kojega je mogao prepoznati po čuperku sivih dlaka pod desnim okom. — Prihvatili smo te kao gosta. Ako želiš, možeš ustati i prošetati.

Valentin Fisher je bio iznenađen tim prijedlogom pa nije odmah smogao riječi. Kad je naposljetku uspio odgovoriti, njegovatelj ga prekine:

— Htjeli smo ti omogućiti da se oporaviš postupno. Nismo sigurni da li pripadaš svijetu i krugu Dooa kao mi. Još nismo razjasnili to pitanje, ali vrijeme će učiniti svoje.

— Gdje se nalazim? — zapitao je Fisher.

— Naš svijet gravitira između ostalih svjetova, u beskraju koji čini Doo. Već je mnogo godina Narod posve nezavisan od svih sustava svemira. Stvorili smo svoj vlastiti svijet. Ovdje živimo i ovdje ćemo umrijeti.

Dok je krznato biće govorilo, Fisher je ustao i ustanovio da mu ono doseže do ramena, što ga je začudilo, jer je ležeći smatrao da je više.

Valehtin Fisher osjećao se dobro, bio je raspoložen kao rijetko kad dosad pri svemirskim putovanjima.

— Kako da te zovem? — zapitao je svoga sugovornika.

— Zovu me Lilisan. — Njegovo se krzno svilenasto sjajilo. — Možeš me i ti zvati tako.

Prema onome što mu je Lilisan dosad rekao, nalazili su se na nekoj vrsti svemirske stanice što je tumarala između galaksija potpuno autarhična. Stanovnici, nazvani Narod, činili su se čudnim Valentinu

Fisheru, ali sve dok su se brinuli za njega i dok su bili pripravni da mu pomognu da se vrati, to mu je bilo svejedno. Lilisan ga je poveo na šetnju.

*

Svijet Dooa bio je golem, čak i za zemaljske pojmove, ali je imao samo nekoliko tisuća stanovnika. Opskrba je bila dobra tako da nisu osjećali oskudice. Na nekoliko razina rasle su biljne kulture. Fisher nije nigdje vidio životinje. Nakon obazrivih pitanja ustanovio je da je za krznena bića meso tabu.

U toku dugih razgovora Fischer je ustanovio da Narod ne zna za hijerarhijske ljestvice, da nema viših i nižih, da se nitko ne želi isticati na račun drugoga. Ako je valjalo nešto odlučiti, činilo se to kolektivno.

Sve se odvijalo onako kako je utvrdio Doo — pojam koji Fisheru ništa nije značio. Ponekad mu se činilo da je apstraktan, a često i da je to personifikacija. Na primjer kad bi Lilisan u toku razgovora ubacio: »Doo kaže da...«.

Malo-pomalo Valentin Fisher je shvatio da je svaki razgovor s nekim pripadnikom Naroda zapravo test. Sugovornici su se mijenjali, kao da su ga htjeli podvrći ispitivanju raznovrsnih specijalista. Imao je dojam da se neprekidno razgovaralo o istoj temi: o misaonom stavu ličnosti i pojedinčevu prilagođavanju zajednici Dooa.

U početku se Fisher držao suzdržano u toku opsežnih rasprava. Prije svega zato što nije znao o čemu je riječ. A onda je odjednom shvatio da je riječ o pitanjima vrlo složenim za Narod, ali koja su njemu bila strana. I tako je postajao sve nestrpljiviji.

Prvi put je planuo kad mu je novi sugovornik, Tansetung, počeo utuvljivati u glavu vrline Dooa.

— Onaj tko živi na Doou i nesvjesno spoznaje: voli Narod, a ne zna što je ljubav; obavlja svoje dužnosti, a što je za njega dužnost? On je vjeran Doou a...

Tada je popustilo Fisherovo strpljenje.

— Što sve to znači? — prekinuo ga je suho. — Zašto moram to neprestano slušati? Jedanput je bilo sasvim dovoljno! Kako dugo vas moram slušati prije nego što ću se moći kretati po svojoj želji? Jeste li svi vi šašavi?

Ustao je ovako bijesan i ljutito je promatrao Tansetunga. No krzneno biće je ubrzo pobjeglo.

*

Dakako, Valentin Fisher je odmah požalio što se tako zaboravio, ali se ubrzo smirio i pomislio kako se jednoga dana to i moralo dogoditi.

Narod ga je otada ostavljao na miru. Ni on nije osjećao osobito zadovoljstvo pri susretu s krznenim bićima, pa nije ni izlazio iz sobe. Svakog mu je dana neki prestrašeni dječak donosio jelo, a neka mlada i uplašena djevojka čistila je i uređivala sobu. Fishera nisu više

gnjavili dosadnim i nekorisnim razgovorima.

Sad kad je bio cijelog dana prepušten samome sebi, osjetio je želju za viskijem. Čudio se što je i toliko vremena izdržao bez alkohola. K tome, već mu je bilo navrh glave i jela. Svakoga dana ujutro, o podne, na večer vegetarijanski obrok. Doduše, povrće je bilo ukusno pripremljeno, ali je Fisher sve više osjećao potrebu za mesom, utrobu mu je razdirala glad za bjelančevinama i nikakve slasne i ukusne salate nisu mu je mogle utoliti.

Jednoga dana, upravo kad je Fisher snatrio o mesnom odresku, iznenada se na vratima pojavio Lilisan.

— Mogu li sjesti? — zapitao je Lilisan blagim glasom svojstvenim svim pripadnicima Naroda.

— Dakako, sjedni. Pa ja sam ti samo gost.

Lilisan se pravio da ne opaža ironiju u Fisherovim riječima.

— Raspravljali smo o tvojem slučaju — napomenuo je gledajući Fishera tamnim očima — i odlučili da ti pružimo još jednu priliku prije konačne odluke.

Valentin Fisher osjećao je kako ga hvata bijes. Hoće li opet slušati prodike?

— Zar tome nema kraja? — zapitao je agresivno. — Zašto vas ne zanima isto što i druge? Na primjer, kad će biti nešto pošteno za jelo? Meso, recimo!

Lilisan se ukočio.

— Molim te da takvu bezumnost više ne izgovoriš! — primijetio je vidljivo ljutit.

— Tu smo, dakle! Ovdje ne smiješ reći čak ni ono što misliš! — Fisher više i nije mislio što govori, riječi su same navirale. — Jesi li čuo? Gladan sam mesa!

Pred razbjesnjelim se čovjekom Lilisan povukao do vrata.

— Bojim se da si se time sam osudio — rekao je turobno. Fisher je prečuo njegove riječi; bijes ga je potpuno obuzeo:

— Poštedite me tih prodika! To vam neće pomoći ako jednoga dana dođe do bure. Na Zemlji se nikad nijedan sukob ili rat nije mogao riješiti raspravama.

— Rat! — Biće u krznu se ukočilo, prestrašeno pogledalo Fishera i pobjeglo.

Kad su se iza Lilisana zatvorila vrata, Fisher je začuo škljocanje. Skočio je i uhvatio za kvaku: vrata su bila zaključana. Bio je zatvoren. Poput divlje zvijeri.

*

Zgurio se u školjkastom sjedalu pred komandnom pločom i polako dolazio k sebi. Imao je dojam da još trese kvaku na zaključanim vratima. Jest, sjećao se: odjedanput se sve smračilo.

A sada... gdje je sada?

Pogledao je u ekran. Oko njega tama beskraja. Nejasna mrlja označavala je galaktiku udaljenu milijun svjetlosnih godina. S lijeve strane golemo jajoliko tijelo...

— Svijet Dooa! — Sad ga je prvi put vidio izvana. I shvatio da je napušten. Narod ga je ostavio ondje gdje ga je i našao. I opet je kao i nekad njegova situacija bezizlazna. Bez izgleda da bude spašen, osuđen je da tumara između galaktičkih sustava u prijetećoj i. negostoljubivoj praznini. Mogao je samo čekati i umirati. Trgnuo se kad je začuo glas iz zvučnika:

— Čovječe, čuješ li me? — Bio je to Lilisanov glas.

— Čujem, tako ti svega! Zašto ste me opet stavili u taj sanduk?

— Trebalo je. — U glasu čovjeka s krznom nije bilo samilosti.

— Ali umrijet ću! Nitko mi neće pomoći!

— Točno! Nitko ti ne može pomoći jer si za nas opasan.

— Pa ne možete me samo ovako osuditi na smrt! — Fisher je osjetio kako u njemu buja bijes. Vrisnuo je: — Prokleti hipokriti! Govorite o ljubavi i čednosti a puštate ljude da jadno krepaju!

— Znamo da nas ne shvaćaš — odvratio je Lilisan. Ovaj put se osjetilo sažaljenje u glasu. — Zadaješ nam muke, ali mi moramo ostati vjerni sami sebi. Prepuštajući te samome sebi, činimo veliku uslugu svim stvorenjima u svemiru.

Fisher se trgao u nemoćnom bijesu, istrgao zvučnik i bacio ga na pod pa ga počeo gaziti. Prije nego što ga je uspio sasvim uništiti, čuo je i posljednje rijeci bića u krznu:

— Onaj tko živi na Doou, mora ostale štititi od zla, a ti si najveće zlo za koje znamo!

Na ekranu se svijet Dooa udaljavao u beskonačnoj tami galaktike. Fisher je ostao sam.

Treći nivo

Jack Finney:

The Third Level

Preveo Bruno Ogorelec

Predsjednici Njujorške centralne željeznice i željeznica New Havena i Hartforda zaklet će se u hrpu voznih redova da su samo dva nivoa. Ali ja tvrdim da ih ima tri, jer sam bio na trećem nivou Velike centralne stanice. Da, učinio sam onaj očiti korak; razgovarao sam i s prijateljem psihijatrom. Rekao sam mu za treći nivo Velike centralne stanice, a on kaže da sam budan sanjao ostvarenje svojih želja. Rekao je da sam nezadovoljen. To je prilično razljutilo moju ženu, no on joj je objasnio kako je moderan svijet pun nesigurnosti, straha, rata, brige i tome sličnog i da ja jednostavno osjećam želju da od svega toga pobjegnem. Do vraga, pa tko to ne želi? Svatko koga ja znam želio bi pobjeći, no ipak ne zaluta dolje, na treći nivo Velike centralne stanice.

No on kaže da je to razlog, a svi se moji prijatelji slažu. Sve upućuje na to, tvrde oni. Moje je skupljanje maraka, na primjer, »privremeni zaklon od realnosti«. Možda i jest, no mom djedu nije bio potreban nikakav zaklon od realnosti; koliko ja znam, u njegovo se doba živjelo mnogo ljepše i mirnije nego danas, a on je osnovao moju zbirku. Usput da kažem: to je vrlo lijepa zbirka; blokovi od četiri marke od praktički svakog američkog izdanja, spomen omotnice prvih dana izdanja novih serija i tako dalje. I predsjednik Roosevelt skupljao je marke, ako niste znali...

Uostalom, evo što se dogodilo na Velikoj centralnoj stanici:

Jedne sam večeri prošlog ljeta dokasna radio u uredu. Nakon posla, žurio sam da dođem do svog stana u predgrađu, pa sam se odlučio za podzemnu željeznicu od Velike centralne stanice, jer je brža od autobusa.

Zapravo, ne znam zašto bi se takvo nešto dogodilo baš meni. Sasvim sam običan čovjek, ime mi je Charley, trideset i jedna mi je godina. Imao sam na sebi odijelo od gabardena i slamnati šešir s ukrasnom vrpcom; prošao sam pokraj bar tuceta ljudi koji su izgledali baš kao i ja. I nisam pokušavao pobjeći ni od čega — samo sam želio

da dijđem kući, Louisi, svojoj ženi.

Ušao sam u Veliku centralnu s Vanderbillove avenije i sišao niz stepenice do prvog nivoa, odakle polaze ekspresi. Onda sam sišao niz još jedno stepenište do drugog nivoa, odakle kreću vlakovi za predgrađa. Zatim sam skrenuo u nadsvođen ulaz koji vodi prema podzemnoj željeznici — i izgubio se. To se vrlo lako dogodi. Prošao sam kroz Veliku centralnu stanicu stotine puta, no uvijek nalijećem na neke nove prolaze, stepeništa i hodnike.Jednom sam ušao u tunel dug oko kilometar i pol i izašao u predvorju hotela Roosevelt. Drugi put sam se našao u uredskoj zgradi u 46. ulici, tri bloka dalje.

Ponekad mi se čini da Velika centralna raste kao stablo, puštajući nove hodnike i stepeništa poput korijenja. I u ovom trenutku neki dugački tunel, za koji nitko ne zna, vjerojatno napipava svoj put ispod grada, negdje tamo za Times Square, a drugi takav možda prema Central Parku. A možda — jer je Velika centralna za tolike ljude godinama stvarno bila izlaz, put kojim se moglo pobjeći — možda je i taj tunel u koji sam ušao, na taj način... no o toj ideji nisam rekao ništa ni prijatelju psihijatru.

Hodnik u kojem sam se obreo počeo je skretati ulijevo i spuštati se, pa mi se učinilo da sam na krivom putu. Ipak, nastavio sam hodati. Jedino što sam čuo bio je šupalj odjek mojih koraka, a susreo nisam ni živu dušu. Nakon nekog vremena mogao sam čuti ispred sebe onaj posebni šum što ga odaje otvoreni prostor i u njemu ljude kako govore. Tunel naglo je skrenuo ulijevo; sišao sam niz kratko stepenište i izašao na treći nivo Velike centralne stanice. Na trenutak sam pomislio da sam se vratio na drugi nivo, no prostor je bio manji, manje je bilo šaltera za prodaju karata, a kiosk za informacije na sredini perona bio je drven i doimao se vrlo star. Čovjek u njemu imao je zeleni štitnik za oči i duge crne navlake preko podlaktica. Svjetiljke su bile mutne i treperave; ubrzo sam shvatio i razlog tome: to su bila plinska svjetla s otvorenim plamenom.

Na podu — mjedene pljuvačnice. Nešto sjajno privuklo mi je pogled na drugu stranu stanice; neki je čovjek iz džepa prsluka izvadio zlatan džepni sat, otklopio je poklopac, pogledao na sat i namrštio se. Nosio je prljavi šešir i crno dvoredno odijelo sa sitnim reverima, a imao je velike crne brkove uvijene prema gore poput upravljača na biciklu.

Pogledao sam oko sebe i shvatio da su svi na stanici odjeveni kao na kraju prošlog stoljeća; nikad u životu nisam vidio toliko brada, zalizaka i zadivljujućih brkova. Neka je žena prošla kroz izlaz na peron; nosila je dugu haljinu s napuhanim rukavima i podsuknjama i, uz to, sve do vrha visoko zakopčane cipele. Iza nje, vani na kolosijeku, pogled mi je dohvatio vrlo malu parnu lokomotivu Currier & Ives s dimnjakom u obliku velikog lijevka. I onda sam sve shvatio.

Da se uvjerim otišao sam do kolportera i bacio pogled na hrpu novina do njegovih nogu. Bio je to »World«, a te novine ne izlaze već desetljećima. U uvodniku se spominjao predsjednik Cleveland. Jednom kasnije potražio sam te novine u arhivu javne biblioteke; taj je broj bio izdan 11. lipnja 1894.

Krenuo sam prema šalteru za prodaju karata, znajući da ovdje — na trećem nivou Velike centralne — mogu kupiti karte koje će Louisu i mene odvesti na svako mjesto u Sjedinjenim Državama koje god poželimo. U godini 1894. A ja sam želio dvije karte za Galesburg u Illinoisu.

Jeste li ikad bili tamo? Još i sad je to divan grad, s velikim, starim drvenim kućama, širokim travnjacima i golemim drvećem čije se grane u visini sastaju i nadsvođuju gradske ulice. A u godini 1894. ljetne su večeri bile dvostruko duže i ljudi su znali sjediti vani, na travnjacima — muškarci su pušili cigare i tiho razgovarali, žene mahale lepezama od palmina lišća, dok su krijesnice svuda uokolo svjetlile mirnom svijetu. Eh, biti ponovo tamo, s još dvadeset godina do Prvog svjetskog rata i više od četrdeset do Drugog... eto, radi toga sam želio dvije karte.

Službenik za šalterom je zagledao ukrasnu traku na mom šeširu, ali je izračunao i cijenu karata. Imao sam dovoljno novca za dvije jednosmjerne drugog razreda. No kad sam izbrojao novac i pogledao službenika, opazio sam da on zuri u mene. Odmahnuo je glavom prema novčanicama.

— To vam, dragi moj, nije nikakav novac — reče — a ako me namjeravate prevariti, nećete daleko stići. — Pogledao je prema ladici za gotovinu kraj sebe; naravno, sve su to bile prastare novčanice, za pola veće od današnjih, posve drukčije. Okrenuo sam se i brzo nestao. Čak ni godine 1894. nije u zatvoru bilo ni najmanje lijepo.

I to je bilo to. Izašao sam, valjda, istim putem kojim sam i ušao. Sutradan, za odmora, podigao sam u banci trista dolara — gotovo sve što smo imali — i kupio za to stare novčanice (to je tek zabrinulo moga prijatelja psihijatra!). Stare novčanice možete kupiti kod gotovo svakog trgovca numizmatikom, no uz visoku cijenu. Za mojih trista dolara dobio sam manje od dvjesta starih, ali nisam se zabrinuo; godine 1894, tucet jaja stajao je trinaest centi...

Međutim, nakon toga nisam nikad više naišao na hodnik koji vodi do trećeg nivoa Velike centralne stanice, iako sam ga tražio bezbroj puta. Louise se prilično zabrinula kad sam joj sve to ispripovijedao i željela je da ne tražim više taj treći nivo.

Nakon nekog vremena prestao sam ga tražiti i vratio sam se svojim markama.

No sad ga oboje tražimo, za svakog vikenda, jer imamo dokaz da je treći nivo još tamo. Moj prijatelj Sam Weiner je, naime, nestao! Nitko

ne zna gdje, no ja posve određeno sumnjam. Sam je gradsko dijete, a ja sam mu mnogo pričao 0 Galesburgu — tamo sam išao u školu — i on je uvijek govorio da bi mu se takvo mjesto svidjelo. I on je upravo tamo. U 1894. godini.

Naime, jedne sam noći prebirao po svojoj zbirci maraka i našao... znate li vi što je to spomen omotnica? Kad se izda neka nova marka, sakupljači je kupuju i daju žigosati na omotnicama koje sami sebi upute poštom prvoga dana prodaje, tako da im poštanski žig posluži kao dokaz datuma. Takva se omotnica zove »spomen omotnica prvog dana izdanja«; ona se nikad ne otvara — ionako je u njoj prazan papir.

Te sam noći među svojim najstarijim spomen omotnicama našao jednu kojoj nije tu bilo mjesto. No, eto, bila je tamo. Netko ju je poslao mome djedu na kućnu adresu u Galesburgu i morala je biti u zbirci još od 18. srpnja 1894 — tako je pokazivao poštanski žig — no ja se te omotnice uopće nisam sjećao. Na njoj je bila marka od šest centi, smeđe boje, sa slikom predsjednika Garfielda. Kad je ta omotnica stigla djedu poštom, on ju je, naravno, jednostavno proslijedio na svoju zbirku, gdje je stajala sve dok je nisam ja izvadio i otvorio.

Papir u omotnici nije bio prazan!

Čitao sam:

941 Willard Street
Galesburg, Illinois
18. srpnja 1894.

Dragi Charley,

Nakon nekog vremena počeo sam PRIŽELJKIVATI da imaš pravo. Zatim sam počeo VJEROVATI da imaš pravo. I, Charley, sve je to istina, pronašao sam treći nivo! Ovdje sam već dva tjedna, i sad, dok ovo pišem, dolje niz ulicu netko svira na klaviru, a svi su se skupili pod nadsrešnicom ispred kuće i pjevaju. Pozvali su me da dođem na limunadu. Vratite se i vi, Charley i Louise! Nastavite tražiti dok ne nađete treći nivo. Vjerujte mi, vrijedno je truda!

Vaš Sam

*

U dućanu s markama i numizmatikom, koji često posjećujem, čuo sam da je Sam kupio za osamsto dolara starih novčanica. To će mu biti sasvim dosta da otvori zgodnu, malu trgovinu žitom, sijenom i stočnom hranom; često je znao reći da je to, zapravo, posao koji bi želio radit. A svom starom poslu se zaista ne može vratiti. Bar ne u Gallesburgu, u Ilinoisu, u godini 1894. Koji je njegov stari posao? Sam vam je, znate, moj psihijatar.